

BANER, banér, n. 3. 4) (i medeltiden) Större fana; äfv. den förnämsta fanan vid en här, ofta så stor, att den fördes på en särskilt vagn i striden. Se f. 5. *Riksbanner*. — 2) (i allm., helst i poetisk och högtidlig stil) Fana, fälltecken. Under *Svea b., Himlen seger oss ger.* — 3) Afdelning af krigsbåren, som hade sin egen fana och egen höfvitsman. — *Se. B-stång.*

BANERFÖRARE, m. 5. (under medeltiden) Officer, som här härens baner eller förnämsta fälltecken.

BANERHERRE, m. 2. pl. — *herrar.* (under medeltiden) 1) Riddare, som kunde ställa tio med hjälm och pikar väl beväpnade män i fält. — 2) Riddare, hvilken såsom en utmärkelse erhållit rättigheten att föra eget baner. — 3) Titel, som tillkom vissa tyska friherrliga familjer. — 4) Godsägare, som ägde hälsrätt öfver sina underhalyande.

BANERSKO, m. 5. pl. — *skor.* Nedre ändan af ett baner.

BANESÅR, n. 5. (i högre stil) Sår, som försakar döden.

BANG, a. 2. (egentl. lyskt ord) Rädd. Brukas mest i skämtsam tal.

BANJERDÄCK, n. 5. (sjöf.) Understa skeppsdäcket, som är löst, och der sjöfolket har sina sofställen och kistor.

BANK, m. 2. o. 3. (egentl. det tyska *Bank*)

1. För följande fyra bemärkelser har ordet i plur. *banker*, *bänkgarr*. 1) *Bank*. I denna ursprungliga bem. brukas ordet endast uti talesättet: *Öfver en b., alla öfver en b.*, egentl. alla hela banken utåt, d. v. s. allesammans utan undantag. — 2) (fig.) En nära mot vattensytan uppstigande, långsträckt, bred och jemn upphöjning af hafsvärd, vanligtvis af sand (Sandbank), stundom äfven bestående af koraller (Korallbank), o. d. Se f. 6. *Ostronbank*, *Perlbank*, m. fl. — 3) (krigsv.) *Skjuta öfver b.*, skjuta på fienden öfver ett bröstvärn ifrån en upphöjning. — Tyska ordet *Bank* betyder: trappformig upphöjning bakom ett bröstvärn, till det soldaterna, der uppställda, må obehindradt kunna skjuta öfver bröstvärdet på fienden, och tillika vara skyddade mot fiendens eld, när de draga sig ned bakom detsamma. — 4) (sjöf.) *Gå ned i b.*, sögs om solen, då hon nedgår i en molnvägg vid horisonten. — *B.* För följande bemärkelser har ordet i plur. *Banker*, *bänngkr*. 1) Af staten eller af enskilda inrättad anstalt, der penningar insätts, vexas eller mätas.

Allmän, enskilt b. Rikets Ständers B. kallas i Sverige den af staten inrättade och garanterade bank. Se f. 6. *Giro-, Låne-, Sedel-, Vexelbank, Provincialbank.* — Orsaken till benämningen är den, att bankerna till en början voro blott enskilda vaxelkontor, hvilka höllas af köpmän (bankirer), som, isynnerhet uti Italien, på öppet torg bedrefvo sina affärer, sittande vid särskilda vaxelbord (det tyska *Bank* boryder äfv. lågt bord, isynnerhet arbetsbord). — 2) (fig.) a) Sjelfva huset, der en bankirättning har sin plats. — b) Samteliga tjänstemännen vid en bankirättning. *Vara i b-en*, bland bankens tjänstemän. *Gå in i b-en*, ingå i tjänstgöring vid banken. — 3) (i spel) Den kassa, som hålles af en, hvilken spelar emot flera (d. v. s. bankören). *Hålla b.* Brukas mest i hasardspel. — 4) (fam. o. skämtvis) De kontanta penningar, som man får tillfallet äger i handom. *Mina b. är ganska liden*, ty jag har nämligen haft en stor utbetalning.

BANKA, v. a. o. n. 1. (landskapsord) Bulla, slå starkt på något.

BANKAFDELNING, f. 2. Särskilt afdelning af en bank (i bem. B. 1.).

BANKAKTIE, bänngkäcktaie, m. 3. Bevis, utgifvet af en bankstyrelse, att en viss summa blifvit i banken insatt, i kraft hvarar insättaren äger en proportionerad andel i dess fond och vinst.

BANKASSIGNATION, ---- (schón, f. Invisning på en bank. [Banko ----.]

BANKEROTT, se *Bankrott*.

BANKETT, bänngkätt, m. 3. 4) Festlig mäldtid. — *Syn. Se Gästabud.* — 2) (fortl.) Trappformig upphöjning öfver ett bröstvärn, för att derifrån kunna skjuta öfver banka. *Jfr. Bank, A. 3.*

BANKHYFFVEL, m. 2. pl. — *hyftar.* (snick.)

Hyffel med lång stock, till hyftning af långa, smala ytor.

BANKHÄLLNING, f. 2. Hållning af banken i vissa spel.

BANKIER ell. **BANKIR**, bänngkír, m. 5. Köpman, som uteslutande sysselsätter sig med penningvexel och handel med statspapper. Vexel- och penninghandlare.

BANKIERSEUS eller **BANKIRSHUS**, n. 3. Enskilt bankkrörelse, vaxelkontor.

BANKLAG, m. 2. Lag, innehållande stadgarna för allmän eller enskilt bankkrörelse.

BANKO, bänngko, n. oböjl. 1) Den myntfot eller det värde, hvarsefter penningarne herkräns i en bank. — 2) (i Sverige) Det penningvärde, som svenska bankens (Rikets Ständers Banks) sedlar hafva i förhållande till silver och till Riksgälds; se d. o.

Detta förhållande är nu, efter realisationen, till silver såsom 5 till 3; till riksgälds såsom 5 till 2. *Tvo riksdaler b.* eller *i b.* (tecknas vanligen blott *bko*). — Adjektivt säges: *Banko Specie* (förkortningsvis blott *Specie*), hvarmed menas: rikets egentliga mynt i silver, sådant det af riksbanken utgifves. — För öfrigt nyttjas ordet adjektivt i flera sammansättningar, t. ex.: *Bankomynt, Bankosedel*, m. fl., hvilka här nedan äro upptagna. [Banko.]

BANKOASSIGNATION, m. fl., se *Bankassiguation*, m. fl.

BANKAUKTION, bänngkoaukttschón, f. 3. Exekutiv försäljning på auktion af egendom, som för bankens räkning blifvit intecknad, då den in-tecknade skulden icke blifvit behörigen till banken gäldad. [Banko ----;] tika så i alla öfriga sammansättningar af *Banko*].

BANKOBETJENING, f. 2. Samteliga tjänstemän vid rikets allmänna bank.

BANKOBETJENTE, m. pl. 3. Brukas stundom i administrativ stil, för all. beteckna hela tjänstemannastaten vid rikets allmänna bank.

BANKOKHÄLLARE, m. 5. Tjänsteman, som förer bankens räkenskaper.

BANKODISKONT, bänngkodiskónt, m. 5. Den lånerörelse, som drifves af rikets allmänna bank. [----discont.]

BANKOFISKAL, bänngkofiskál, m. 3. Tjänsteman vid rikets allmänna bank, som äger att åtala öfverträdelse af stadgarna för bankens förvaltning. [----fiscal.]

BANKOFULLMÄKTIG, m. pl. — *mäktige.*

En af de personer, som af rikets ständer vid hvarje riksdag väljas att utgöra styrelsen öfver rikets allmänna bank. Brukas mest i plur. Man säger äfv. *Fullmäktig i banken*.

BANKOKAMRER, bänngkokamrér, m. 3. Tjänsteman vid rikets allmänna bank, som förstår någon viss afdelning af verket, ett särskilt kontor, o. s. v.

BANKOKASSÖR, bänngkokassör, m. 5. Tjänsteman vid rikets allmänna bank, som besörjer ut- och invoxlingen vid ett kassakontor, m. m.

BANKOKOMMISSARIE, bänngkokommissarie, m. 5. Högre embetsman vid rikets allmänna bank, som, närmast under Bankofullmäktige, med sina kamrater delar verkets styrelse, tecknar sitt namn på sedlarna, o. s. v.

BANKOLAN, n. 5. 4) Lån, som emot vissa villkor erhålles ur rikets allmänna bank. — 2) Den summa penningar, som sällunda bekommes.

BANKOMYNT, n. 5. Det slags mynt, som utgifves af rikets allmänna bank, och som är af tre slag: a) silfver eller speciemynt; b) sedlar, som föreställa och inlösas med silfver; samt c) koppar, hvilket utgifves, för att tjena till skiljemynt.

BANKONOT, f. 5. Se *Bankosedel*.

BANKOREGLEMENTE, bänngkoregleménte, n. 4. Reglemente, som vid hvarje riksdag af Banko-Utskottet utfärdas, till efterrättelse för Bankofullmäktige i förvaltningen af bankens medel och tillhörigheter.

BANKOREVISION, bänngkorevischón, f. 5. Ofentlig granskning af bankens tillstånd och förvaltning, företagen af särskilt dertill förordnade personer; *Jfr. följ.*

BANKOREVISOR, bänngkorevisör, m. 3. Person, som jemte flera andra, på uppdrag af rikens ständer, bör öfverse och granska bankens tillstånd och förvaltning.

BANKORIKSDALER, m. 2. pl. — *dalrar.* Myntstycke om en riksdalers värde.

BANKOSEDEL, m. 2. pl. — *sedlar.* Pappersmynt, utgifvet af rikets allmänna bank och representerande silfver.

BANKOSKILLING, m. 2. pl. — *skillingar.* Kopparlant med värde af en skilling banko.

BANKOTIA, **BANKOTVÅA**, f. 1. (fam.) Bankosedel om tio, två riksdalers värde.

BANKOSTYRELSE, f. 3. Samteliga de personer, af hvilka styrelsen af rikets allmänna bank är ombetrodd. *Jfr. Bankofullmäktige.*

BANKOUTSKOTT, n. 3. Riksdags-Utskott, bestående af trettiosex ledamöter, hvilka det tillhör att granska bankens styrelse och tillstånd, samt gifva föreskrifter om dess förvaltning.

BANKOVERK, n. 5. (brukas helst i def. form) Rikets allmänna bank. Ordet brukas aldrig om andra banker.

BANKOVÄRDI, bänngkovärdi, n. 4. Det värde, som banken äsätter en egendom, vid fråga om in-teckning för lån. *Efter b.*

BANKROTT, bänngkrótt, m. 5. (tekn.) Fel vid klädes öfverskärning, då hår och der oskurna fläckar finnas.

BANKRUTT, bänngkrútt, m. 3. 4) Offentligen tillkännagifven oförmögenhet att betala sin skuld. — 2) Egendoms afträdande till borgenärerna.

Göra, spela b. — *Syn. Cession. Konkurs, Fallsement.* — Adj. 1. Oförmögen att betala sin skuld. [Bankerott, Banqueroute.]

Ann. Ordet härledes sig ursprungligen ifrån det italienska *Banco rotto* (sönderbrutet bord), hvilket uttryck förklarar af den fordom brukliga seden, att, när köpmän icke kunde betala sina skulder, sönderbrötos deras räknebord (banker).

BANKRUTTERA, v. n. 1. Aftråda sin egendom till borgenärernes förmånande. — *Syn. Ceder, Göra cession, konkurs.* Gifva upp staten, slå vantarna i bordet, Bjuda på tóvatten, Fallera.

— *Bankrutterande*, n. A. o. *Bankruttering*, f. 2.

BANKRUTTSPELARE, bänngkrúttspélare, m. 5. **BANKRUTTÖR**, -- ör, m. 3. En, som gör eller gjort bankrott. — *Syn. Cessionant.*

BANKRÖRELSE, f. 3. En bankirs eller ett bankbolags penningaffärer.

BANKÖR, bänngkör, m. 3. Den, som håller banken på ett spelhus.

BANN, n. 3. Tillstånd, då någon är utesluten ur kyrkans gemenskap. *Lysa i b. Belägga med b. Upphåfa b.* — *Syn. Se Bannlysning.*

BANNA, v. a. 1. Gifva förebråelser. *B. någon för något. B. upp någon*, gifva någon skarpa förebråelser. — Ordet brukas helst i fråga om barn, tjänstfolk och underordnade, samt skärmtvis om vänliga förebråelser, som man ger någon, hvilken icke är i beroende af en. — *Syn. Se Förebrå.* — *Bannande*, n. 4.

BANNAS, v. d. 1. 1) *B. på någon*, gifva någon bannor. Liktydigt med *Banna*, men mindre brukligt, än detta. — 2) (reciprok) Gifva hvarandra förebråelser. — *Syn. Se Gråta.* — 3) *B. och svärja*, svärja och förbanna.

BANNULLA, f. 1. Bulla, d. v. s. påfälligt bref, hvarigenom någon lyses i bann.

BANNLYSA, v. a. 2. Utesluta ur kyrkans gemenskap. — *Syn. Förklara, sätta, lysa i bann, Belägga med b., Förklara afakta, Exkommunicera.* — *Bannlysande*, n. 4.

BANNLYSNING, f. 2. 1) Uteslutande ur kyrkans gemenskap. — 2) Tillstånd, då någon är utesluten ur kyrkans gemenskap. — *Syn. Bann, Exkommunikation, Akt.*

BANNLYST, a. p. 1. o. s. c. Utesluten ur kyrkans gemenskap.

BANNOR, f. 1. pl. Förebråelser (till barn, tjänstfolk, underordnade, och i skämtsam ton). *Gifva, få b.*

BANNSAT, a. 1. (föga brukl.) Se *Bannlyst*.

BANNSTRÅLE, m. 2. pl. — *strålar.* (fig.) Bannlysning.

BANNVIGG, m. 2. Se föreg. o.

BANQUE, se *Bank*, B. 1.

BANTLER, bänntler, n. 3. (krigsv.) Axelhäng, gående snedt öfver bröstet, antingen till venstra sidan, då svärdet deruti hänger, eller till högra sidan, då det uppår patronkötet. [Bandoler, Bandtler.]

BAR, m. 2. (sjöf.) af fr. ordet *Barre*) Utanför en hamn beligen sandbank, som försörvar inloppet till densamma.

BAR, a. 2. 1) Obetäckt, blottad. *B-t hufvud, hår, bröst. B-a fötter, armar, händer. Gå b. På b-a kroppen*, närmast skinnen. (Fig.) *Aflåda någon in på b-a kroppen*, alldeles utblotta någon. *B. värja. B. mark*, af snö obetäckt mark. *Ligga på b-a marken, golfvet*, utan något annat än marken, golfvet till bädd. (Fig.) *Sit på b. backe*, utan alldeles utan uppehålle. *Under b. himmel*, utan tak öfver sig. *Gå med b-t ljus*, med obetäckt ljus, utan lykta. — 2) (fig. lagl.) *Gripa någon å b. gerning*, fasttaga honom vid sjelfva gerningens begående. — 3) Som endast och allena är någonting, utan tillägg af något annat (bättre): blott, endast, ingenting annat än. *Det är b-a vattnet, b-a struntan. I b-a skjortan*, utan annan betäckning på kroppen än skjortan. *B-a sanningen*. — *Syn. Se Blott.*

BARA, adv. (fam.) 1) Blott, allena, endast. *Det är b. sanning, ingenting annat. Det var*

b. ett skrämskott, b. hot. Han har b. två rockar. Låt honom b. råda sig sjelf. Låt honom b. smaka karbasen, så lyder han nog. I äldre stil nyttjas någon gång komparativen Barast, t. ex.: det är baraste klara vattnet. — Syn. Se Endast. — 2) Likväl, dock, ändock. I uttrycken: Se b., ser man på b. — 3) Utan betänkande, utan invändning, friskt, raskt. Gå på, hugg på b. Lås på b., annars vankas det småll. — Konj. Om allenast. B. han gör det minsta fel, så får han bannor. B. det väl blir sommar, så blir hon nog frisk igen. — Syn. Se Om.

BARACK, baräck, m. 5. (från spanska ordet *barraças*, fiskarhydda) 1) Soldatbyggnad i fält, i hast uppkastad af ris, bräder, spjolar o. d. — 2) (fig.) Usel koja, ruckie. — 3) Se *Fattigbarack*.

BARACKHJON, -ackjón, n. 3. Ulfattig, husvill person, som måst söka tak öfver hufvud i en fattigbarack; se d. o.

BARARMAD, a. 2. Med bara armar.

BARAXLAD, a. 2. Med bara axlar.

BARBAKA, adv. *Rida b.*, utan nobel (på bara bakken). [Barbacka.]

BARBAR, barbrå, m. 3. 1) Människa, tillhörande en vild, rå folkstam. — 2) (fig.) Grym människa, tyrann.

BARBARI, barbrari, n. 3. sing. 1) Vildt, rått, ohyfsadt tillstånd. Brukas mest om nationer och folkstammar. — 2) (fig.) Grymhet, omensklighet.

BARBARISK, a. 2. 1) Vild, rå (till seder och odling). Brukas mest om nationer och folkstammar. — 2) (fig.) Grym, omensklig.

BARBARISM, barbrarism, m. 5. (gram.) 1) Fel emot ett språks grammatik, så vidt det beträffar enskilda ord. — 2) Ett utländskt ords inblandning i ett språk. *Svenskan heimtar af b-c.*

BARBARISKT, adv. (fig.) Grymt, obarmhertigt, tyranniskt.

BARBENT, a. 1. Med bara ben.

BARBER, barbrér, m. 3. Se *Barberare*.

BARBERA, v. a. 1. (mindre brukl.) Afraka skägget på någon. *B. en person. Låta b. sig. — Barberande, n. 4. o. Barbering, f. 2.*

BARBERARE, m. 3. En, som håller barberstuga.

BARBERÄCKEN, n. 5. Bakfat.

BARBERSTUGA, f. 1. För allmänheten tillgängligt ställe, der skägg afrakas.

BARBFISK, m. 2. (nat. hist.) Två fot lång fiskart af Cyprinslägget, mörkgrön ofvan och inunder hvit, med två stickande strålar i ryggen och fyra skäggrådar. Kallas äfven Skäggharp. *Cyprinus Barbus*.

BARBLOMMIG, a. 2. (bot.) Som har bara blomkronor, d. v. s. utan blomfoder, blomskärm, o. d.

BARBRO, f. 3. (bot.) Sammandraget af *Baldersbrå*; se d. o.

BARBRÖSTAD, a. 2. Med blottad bröst.

BARCAROLL, barckaröll, f. 3. Benämning på sånger, brukliga hos gondoliererna i Venedig, med enkel, angenäm melodi.

BARCASS, se *Barkass*.

BARDE, m. 3. 1) Prost och skald hos de fordnas Celterna, som isynnerhet besjunge krigarnes bedrifter. — 2) (i allm.) Skald, poet. Brukas dock sällan om nutidens skaldar.

BARDALEK, m. 2. Kamp, strid. Brukas i poetisk, högtidlig eller skämtsam stil. — *Syn. Se Strid.*

BARDA SÅNG, m. 3. Sång af en bard; skaldestycke af krigiskt innehåll.

BARDE, m. pl. 3. Hornaktiga skifvor, sittande tvärsför i gummen på hvalfiskar, 3 till 15 fot långa, 5 till 8 fot breda, och kantade med fransar, som uthänga mellan läpparna och likna skåga.

BARDISAN, --sån, m. 3. Spjut med en skarp spets och der nedanom två horisontellt utstående yxformiga jern, hvilka med den bildade ett kors. Korsgevär. *Jfr. Hillebård.*

BARDNER, -dñ-, m. 3. pl. (sjöt.) Det stående gods, som ifrån ömse sidor af stångtopparna går ned till aktersta delen af röstven, vid hvilka det är fästade, samt tjenar att vid fördevind stötta stångerna.

BARDUNSTEK, barrdunsték, n. 5. (sjöt.) Det sätt, hvarpå ett drejrep är fästade vid rån. *Jfr. Stek, n.*

BARETT, barétt, m. 3. 1) I modellören bruklig, rund eller kantig, ofta med broderier och fjädrar beprydd mössa utan skärm. — 2) Tre eller fyrkantig tyg- eller sammetsmössa, som brukades af akademiska personer eller civila embetsmän. — 3) Fyrkantig, röd mössa, som kardinalerna bära och fordom äfven de venetianska nobilit brukade.

BARFOTAD, a. 2. Som har blottade fötter.

BARFOTAMUNK, m. 2. Munk, tillhörande den strängare observansen af Franciskanorden, hvans medlemmar benämnes Spiritualler, äfven *Barfotamunkar*, emedan de förkastade fotbeklädnad såsom ett öfverflöd.

BARFRID, n. 3. (gam. krigsk.) Rörligt trätor, som stod på hjul och kunde rullas fram emot ett befästadt slott; var högre än slottsvallen, med värn ofvanomkring och en vindbrygga ungefär midtpå, hvilken nedsläpptes på muren, så att manskapet kunde gå dit öfver, medan de, som voro i öfra våningarna, sköto utan uppehör.

BARFROST, m. 3. Frost utan snö på marken.

BARHÅLSAD, a. 2. Med blottad hals. *Gå b.*

BARHUFVAD, a. 2. Med blottad hufvud.

BARHÅRAD, a. 2. Sägges om fruntimmer, som äro klädda i bart hår, utan något slags hufvudboud. Uttrycket *hafva bart hår* brukas bättre än *vara barhårad*.

BARHÄND, a. 2. Som har händerna bara, utan betäckning af handskar eller vantar. [Barhänt.]

BARK, m. 3. Stor, öfverbyggd båt, som utrikes, isynnerhet uti Brasilien, begagnas, för att transportera varor till och ifrån fartyg.

BARKE, m. 2. 1) Ett tråds yttersta betäckning på stam, grenar och qvistar, bestående af tre särskilda lager: a) inre barken eller basten, b) yttre eller den egentliga barken, samt c) öfverhuden. *Afskala b.* — 2) Från trädet afskildt stycke bark. *Det berättas, att ekorrar begagna b-or, för att segla öfver strömmar.* — 3) (kollektivt, tekn.) Stycken af afskalad bark, som begagnas i åtskilliga handverk, isynnerhet i garfverier. *Garfvere förbruka mycket b.* — *Ss. B-lik.*

BARKA, v. a. 1. 1) Lägga hudar i barklag, till beredning. *B. öm, ånyo lägga i barklag.* — 2) *B. ell. B. af, se Afbarka.*

BARKA, v. n. 4. (fam.) *B. af, springa bort med hast, sätta af, lägga i väg. B. öhop, höra släss ell. träta. B. omskull, tumla omskull. B. på, rusa på.* — *Syn. Se Springa, Falla, Anfalla.*

BARKARTIG, a. 2. Som till utseendet liknar bark.

BARKAN, se *Barkan*.

BARKANDE, n. 2. Handlingen, då man barkar; se *Barka*, v. a.

BARKARTAD, a. 2. Som till egenskapen liknar bark.

BARKÄSS, -äss, m. 3. Den till ett fartyg hörande största båten, som begagnas till transport af ved, vatten o. d. Kallas äfv. *Storbåt.*

BARKBRÖD, n. 3. Ett slags nödbrod, vid hvans beredning malen bark (den finare, mera saftfulla, invid stammen sittande, lafartade) till mer eller mindre del inblandas i mjölet.

BARKEROLL, barkerröll, m. 3. (sjöt.) Mastlöst fartyg, som brukas på redden eller i hamnen. — Betyder äfven detsamma som *Gondol*.

BARKHUD, f. 2. (bot.) Yttre betäckningen på bark, närmast under öfverhuden. *Periderma. — Ss. B-sbildning.*

BARKIG, a. 2. 1) Som har bark, betäckt med bark. — 2) Se *Barkaktig*.

DARKIGHET, f. 3. Egenskapen att vara barkaktig.

BARCKAKA, f. 1. Fyrkantig kaka af förbrukad, hoppackad och torkad garfvarbark, som begagnas till bränsle.

BARCKAR, n. 3. (garf.) Kar med barklag, hvaruti hudar läggas till beredning.

BARCLAG, m. 3. (garf.) Vatten, hvori garf blifvit indränkt, och som nyttjas för hudars beredning.

BARKLÄGER, n. 3. (bot.) Särskilt lager af öfverhuden, äro t. ex. sådana lager.

BARKMJÖL, n. 3. 1) (i allm.) Fint sönderstött eller malen bark. — 2) Malen bark (af den finare, mera saftfulla, invid stammen sittande, lafartade), som begagnas till beredande af nödbrod.

BARKNING, f. 2. (garf.) Hudars läggande och beredning i barklag.

BARCKVARN, f. 2. Qvarn, hvarå bark söndermales.

BARCKSKEPP, n. 3. Tremastadt skepp, som ej är råtacladt på mesanmasten, hvilken blott har salning och en stång, hvarpå ett gaffeltoppsegel kan föras.

BARCKSUBSTANS, m. 3. eller *BARCKAMNE*, n. 4. Hufvudbeständsdelen i bark.

BARLAST, c. 5. Sten, sand eller andra tunga ämnen af mindre värde (salt, krita, stenkol, o. s. v.), hvilka läggas på botten af ett fartyg, som antingen icke innehar någon varulast eller ej är fullastadt, till förekommande af krängning eller kantring. *Intaga, lossa b. Skeppet går med b. B-en kastar sig*, då den under fartygets slingring rullar öfver åt lä. — *Ss. B-lossning.*

BARLASTA, v. a. 1. Lägga barlast i (ett fartyg). *B-dt fartyg*, som icke har last, utan går med barlast. — *Barlastande*, n. 4. o. *Barlastning*, f. 2.

BARLASTERYGGA, f. 1. Särskilt brygga, der barlast lossas.

BARLASTPRÅM, m. 2. Pråm, som begagnas att föra barlasten till större skepp.

BARLOVS-SKIFVA, f. 1. (sjöt.) Zinkplåt, fästad bredvid styrkompassen, för att motverka dragningskraften af jernet i de trakter, der fartyget seglar fram.

BARM, m. 2. 1) Yttre delen af bröstet. *Barmet sofver vid modrens b.* (Fig.) *Gråta vid en våns b.* — 2) Den del af klädnaden framtil, som betäcker bröstet, ofvanför bukte, gördel, kjortelband eller klädningskäpp, och som af Lappar och lägre folk begagnas att der förvara hvarjehanda smärre persedlar. *Sticka något i b-en. Gömma, förvara i b-en.* (Fig.) *Nåra en orm i sin*

egen b., uppföda, hylla, gynna en otacksam, som söker ens förderf. — *Syn. Bröst, Sköte.*

BARMARK, f. 3. sing. Sägges om marken, då hon, om vintern eller först på våren, ej är betäckt af eller blifvit befriad ifrån snö; äfven om vissa sträckor, fläckor, som äro fria derför.

BARMHERTIG, a. 2. 1) Mild och förlåtande mot felaktiga. *Gud är b. emot alla syndare, som sig till honom omvända.* — 2) Öusint och hjälpsam emot hjälpbehövande. *Den b-e Samaritanens föredöme borde alla människor följa. B. emot de fattiga.* — *Syn. Se God, Mild, Medlidsam.*

BARMHERTIGHET, f. 2. Egenskapen att vara barmhertig. *Visa, öfva b. emot någon. Utan b.*, utan skonsamhet, med hårdhet, omenskligt. — *Syn. Se Godhet, Mildhet, Medlidsamhet.*

BARMHERTIGHETSVERK, n. 3. Handling af barmhertighet. *Göra, utöfva b.* — *Syn. Se Vålgörning.*

BARMHERTIGT, adv. På ett barmhertigt sätt, med barmhertighet.

BARMKLÄDE, n. 4. Klädesplagg hos Lapparna, liknande en nattkappa utan krage och icke öppen framtil.

BARN, n. 3. Ursprungligen *Boren*, född, particip af *Bära*, föda. 1) Son eller dotter, med hänsigt till dess föräldrar, eller blott den ena af dem. Brukas i denna mening äfven om fullväxta och äldre människor, samt om fostret i moderlifvet. *B. i moderlifvet. Ofullgånget, dödfödt b. Nyfödt b. B.*, som blifvit födt efter fadrens död. *Älta, oäkta b. B. af första, andra giftelet. Han lennar efter sig enka och fyra minderåriga b. En mor, som mycket älskar sina b. De två äldsta af b-en äro redan gifte. Bortskämd b. Gå, vara med b. På b. Alla b. Vara som b. i huset, vara mycket hemmastadd på ett ställe. Uppgata som (för) eget b.*, intaga ett b. i sin familj och gifva det samma rättigheter, som om det vore ens eget. *Jag vet ej mer derom, än barnet, som föddes i natt, jag är derom alldeles okunnig. Jag är deri lika oskyldig, som ett öfodt b.*, jag är deri alldeles utan skuld. (Fig.) *Nåmna b-et vid dess rätta namn*, omtala, framställa en sak, ett förhållande, sådant det är. *Nu är han dödens b.*, förlorad. *Jag vet, hvars andas b. du är*, jag känner dina tänkesätt. *Alla människor äro Guds b. Fädernestandet säg då alla sina b. väpna sig till dess försvar.* (Bibl.) *Ijusets b.*, de, som blifvit upplyste af evangelii ljus; *mörkrets b.*, afgudatjenare; äfv. syndiga, ogudaktiga människor; *vådens b. i Christo*, de genom tron på Christum benäddade. — 2) Afkomling i allmänhet, så väl i första som i efterföljande led. *På sin 70-de födselsdag hade hon alla sina b. omkring sig. Vi äro alla Adams b. Judarne kallades Israels b.* — *Syn. Se Afkomma.* — 3) Människan i dess späda ålder, från födseln till ungdomsåren, d. v. s. till 15:de eller 16:de året. *Ett litet, vackert b. Ett b.*, som ännu ligger vid modrens bröst. *Ett väl, illa uppfostradt b.* (Fig.) *Vara b. på nytt*, hafva förlorat sina själskrafter. *Han är icke mer ett b.*, han har nått mogen ålder, så att han bör veta, hvad han gör. *B. till förståndet*, dunn, enfaldig. *Var icke b.*, du, var icke enfaldig, låt icke narra dig, bifall icke. *Han är ett godt b.*, god och enfaldig. *Minsta b. vet att tala derom*, det är känt af alla. (Ordspr.) *Alla äro b. i början*, det går i början illa, man begär ofta fel i början, då man skall lära sig en

sak. *B.* och *narrar* tala sanningen, tanklösa människor säga allt, hvad de veta, liksom barnen. *B. är b.*, af barn får man ej vänta någon fullkomlighet, man måste öfverse med deras fel. *Bränt b. skyr elden*, när man en gång litet skada genom något, aktar man sig sedan noga derför. — *Syn.* Barneunge, Unge. — 4) Brukas i förtrolig, vänlig ton, till en austru, en älskarinna, en ung flicka, ett yngre tjänstefolk, underlydande, o. s. v., antingen för att smeka, trösta, beklaga, o. s. v., eller för att tillsäga om, förmå till något. *Mitt söta b. frukta ingenting. Mitt b. lilla, blif icke ond. Det arma b-el! B., hur kunde du tro det? Skynden er nu, b., och arbeten följt. B., gå efter min hult och häpp.* — *Ss.* Barnaskara, Barnabild, -fiende, -glädje, -hatt, -hop, -hufvud, -klädning, -känga, -lök, s. n. o. adj., -rock, -skara, -stoj, -stämna, -sång, -vägga.

BARNABARN, BARNABOK, BARNAFÖDERSKA, BARNALÄRA, BARNAMORD, m. fl., se *Barnbarn, Barnbok*, m. fl.

BARNARE, n. 3. Arfsmedel, tillhörande barn, och inestående till förvaltning hos barnets förmyndare eller hos förmyndarekamrarna.

BARNASINNE, n. 4. Sinneslag, menligt, rent och oskyldigt, som hos ett barn. — *Syn.* Se *Oskuld*.

BARNASKAP, n. 3. Egenskapen af att som barn tillhöra någon; rättighet som någons barn. Brukas mest i biblisk och religiös stil. *Erhålla b. i Guds rike*, blifva salig.

BARNASKÖTERSKA, BARNAUDBERVISNING, BARNAUDBERSTRAN, BARNÅLDER, BARNÅR, se *Barnsköterska*, &c.

BARNBÄL, m. 3. Bäl, tillstiftad för barn.

BARNBARN, BARNABARN, n. 3. Barn af son eller dotter, afkomling i andra rätt nedstigande led. *Barnbarns barn*, afkomling i tredje rätt nedstigande led; *Barnbarns barnbarn*, i fjärde; *Barnbarns barnbarns barn*, i femte, o. s. v.

BARNBECK, n. 3. (anat.) Mörkgrönt, tjockt ämne, utgörande en blandning af gallan och tarmgångens egna vätskor, och som, efter de första månaderna, innehålls i de grofva tarmarna hos foster.

BARNBIBEL, m. 2. pl. — *biblar*. Bok för barn, innehållande ett sammandrag af de berättelser, som förekomma i bibeln, och prydd med uppsäende gravurer eller träsnitt.

BARNBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Bok, ämnad till undervisning eller nöje för barn. *Det finnes många slags barnböcker; deribland är abeboken den första, som begagnas.*

BARNBYTTE, n. 4. 1) Ett barns bortbytande mot ett annat, som hemligen understickes. — 2) (enligt folktron) Den förmenta händelsen, då ett troll understickes sin afföda i kristna barns ställe. Sådana bortbytta barn kallas *Bortbytingar, Bytingar, Trollingar, Barnbytingar*.

BARNBYTING, m. 2. Se föreg. ord.

BARNBÖRDSDHUS, n. 3. Se *Barnförlossningshus*.

BARNDOCKA, f. 1. Liten docka för barn att leka med.

BARNDOM, m. 2. sing. 1) Den första af människans fyra åldrar, ifrån födseln intill ungdomsåldern. Räknas af somliga till tolfta, af andra till femtonde året. Kan antagas sträcka sig till målbrottet för gossar och menstrationens inträdande hos flickor. *B-en har sina fröjder och sorger, liksom en kvar af människans öfriga*

åldrar. I b-ens lyckliga dagar. Ifrån b-en, från spådestid är. — *Syn.* Barnålder, Barnår, Barndomstid. — 2) (fig.) De, som ännu äro i denna ålder. *B-ens behag. Skona hvarken ålderdom eller b.* — 3) (fig.) En saks, ett företags begynnelse. *Verldens, samhallets b. Romerska republikens b. Målningkonsten var då ännu i sin b.* — *Syn.* Se *Början*. — *Ss.* Barndomsdagar, -fröjd, -glädje, -lek, -minne, -nöje, -sorg, -tid, -vår, ålder, m. fl.

BARNDOP, n. 3. Döpelna af barn. Ordet brukas till skilnad ifrån äldre personers döpelna, hvilken isynnerhet under de första århundradena efter kristna lärens införande i Sverige ganska ofta inträffade.

BARNFADDER, c. 2. pl. — *faddrar*. Fadder åt ett barn, till skilnad ifrån dem, som stå födder för äldre personer, vid öfvergång ifrån en annan religion till kristna läran. Se vidare *Fadder*.

BARNFADER, sammadräget **BARNFAR**, m. 2. pl. — *faddrar*. Fader till ett oäkta barn, tillkommet af lönskaläge.

BARNFAVORIT, barnfavorit, c. 3. Person, mycket ömtlykt af barn.

BARNFLAT, a. 1. Som öfverdrifvet tycker om barn och klemar med dem.

BARNFLICKA, f. 1. Ung flicka, som är barnsköterska.

BARNFÖDA, f. 1. sing. Födöämne, tjenligt för barn eller som i allmänhet gifves dem.

BARNFÖDD, a. 2. Född (på viss ort och ställe). Brukas alltid med tillägg af det ställe ell. den ort, der någon är född, eller ett ortadverb. *B. i Upsala. Jag är der b.*

BARNFÖDERSKA eller **BARNAFÖDERSKA**, f. 1. Qvinna, som inom kort skall föda eller nyligen födt barn. Ordet brukas förmåligast i juridisk, statistisk, kyrklig och embetsstil.

BARNFÖRLOSSARE, m. 5. Läkare, som förlosser kvinnor i barnsörd.

BARNFÖRLOSSNING, f. 2. Biträde af barnmorska eller af barnförlossare vid en qvinnas förlossning. *Doktor E., fru P. är mycket skicklig i b.* Ordet brukas endast med hänseende till förlossningsbiträdet, hvaremot *Förlossning* säges endast i fråga om själva barnafödelskan.

BARNFÖRLOSSNINGSHUS, n. 3. 1) Inrättning, der barnafödelskor emottagas, vårdas och förlossas. — 2) Sjelfva huset, der denna inrättning befines. — *Syn.* Barnbördshus, Barnsängshus, Barnförlossningsinstitut.

BARNFÖRLOSSNINGSKONST, f. 3. Konsten att förlösa barnafödelskor.

BARNFÖRSLIG, m. 2. sing. (föga brukl.) Ett barns understickande i ett annat barns ställe.

BARNGYCKEL, n. 3. 1) Gyckel, uppåt, för att roa barn. — 2) (fig.) Barnsligheter, barnslig narraktighet. — *Syn.* Se *Gyckel*.

BARNHUS, n. 3. 1) Inrättning, der fattiga och oäkta barn, eller hittebarn, aningen emottas en viss införsningssumma eller kostnadsfritt, emottagas till vård och underhåll under barndomsåren. *Inköpa, inlösa på b-el.* — 2) Sjelfva huset, der inrättningen befines. *Bo på b-el.*

BARNJOLLER, n. 3. sing. 1) Barns jollrande. — 2) (fig.) Barnsligt, enfaldigt och oförnuftigt tal af äldre personer. — *Syn.* Se *Joller*.

BARNKÄMMARE, m. 2. o. s. pl. — *kamrar* o. *kammare*. Rum för smärre barn, der de äro under vård och tillsyn af amma eller barnsköterska.

BARNKLÄDER, m. 3. pl. Alla slags kläder, som begagnas för barn.

BARNKOLT, m. 2. Kolt, som man låter små barn begagna, innan de ännu få anlägga vänliga kläder.

BARNKORG, m. 2. Se *Korgvägga*.

BARNKULL, m. 2. 1) Samteliga barn, som äro födda af samma föräldrar. — 2) Hop af barn (utan afseende på släktkap).

BARNKOPPOR, f. 1. pl. Gångbara koppor, då de isynnerhet angripa barn.

BARNKÅR, a. 2. Som mycket tycker om barn.

BARNLEK, m. 2. 1) Tidsfördrif, hvarmed barn roa sig. — 2) (fig.) a) Nöje, passande för barn, ej för äldre folk. — b) Någoting, som är ganska lätt att göra. *All våra ärtunnan på ryggen upp för flera trappor är för honom en b.*

BARNLEKSÅK, f. 3. 1) Leksak, ämnad till barns tidsfördrif. — 2) (fig.) Hvad som mera passar att roa barn än gammalt folk. *Kört äro i många ögon en b., föga värdig en äldre människas.*

BARNLIF, n. 3. De egna intryck, känslor, böjelser, omständigheter och förhållanden, som tillhöra barndomen.

BARNLINDA, f. 1. Bred, fälld flanelrimsa, som lindas gm ett dibarn, för att hålla det stadigt.

BARNLÄRA, BARNALÄRA, f. 1. 1) Den del af undervisningen, som bibringas barn i deras spärdare ålder. Dit kan räknas: abeckon, katekesen och första grunderna af räknekonsten, skrifkonsten, geografi och historia. — 2) Särskilt ämne, hvaruti spärdare barn undervisas. *Katekesen är en b.*

BARNLÄRARE, BARNALÄRARE, m. 3. Person, som undervisar barn, så väl i offentliga läroanstalter, som i enskilda hus, således: skollärare, skolmästare, informator, m. fl. — *Syn.* Pedagog.

BARNLÖS, a. 2. Utan barn. *En gammal b. enkling, enkefru. D-t folk, om man och austru, som icke hafva barn. Våra, dö b.*

BARNLÖSHET, f. 3. Förhållandet att vara utan barn.

BARNMÅGE, ell. **BARNMAGE**, m. 2. pl. — *magar*. Mage, sådan han befines hos barn, d. v. s. i allmänhet friskare och starkare, än hos äldre personer. Ordspråkvis säges: *Barnmagen och stövelkeragen*, för att beteckna, att barnmagen smälter med lättet all slags mat.

BARNMARKNAD, f. 3. Marknad, hvarvid allehanda saker, passande för barn, isynnerhet leksaker, hållas till salu för allmänheten. Brukas isynnerhet om julmarknaden i Stockholm på julaftonen.

BARNMAT, m. 2. sing. Mat, tjenlig för barn.

BARNMORD, BARNAMORD, n. 3. Ett barns mordande; mord, begånget på barn. *Hon misstänktes för b. Det Bethlehemitiska barnamordet.*

A. n. m. *Barnmord* brukas helst, när frågan är om ett barn, *Barnamord* om flera.

BARNMORSKA, f. 1. Qvinna, hvars yrke är att biträda vid barnförlossningar. — *Syn.* Jordegumma, Accoucheurska.

BARNMORSKE-BESIGTNING, f. 2. En qvinnas besigtning, verkställd af barnmorska, för att utfröna, om hon är hafvande.

BARNMORSKE-ELEV, barn --- év, f. 3. Qvinna, som vid en offentlig läroanstalt inhämtar undervisning i barnmorskeyrket.

BARNMÖRDARE eller **BARNMÖRBARE**, m. 3. Man, som mördat ett eller flera barn.

BARNMÖRDERSKA eller **BARNAMÖRDERSKA**, f. 1. 1) (vanligast) Qvinna, som mördat sitt

eget barn. — 2) (mindre ofta) Qvinna, som mördat barn, hvilket icke är hennes.

BARNMÖSSA, f. 1. 1) Hufvudbonad af nåtelduk, kambrick o. s. v. för dibarn. — 2) Mössa, som begagnas af äldre barn. — 3) (dot.) *Jungfru Marie B.* eller förkortadt endast *Barnmössa*, ett slags mössa. Splachnum Luteum. Kallas allmäntare Sotskärsmössa.

BARNNÄRR, m. 2. En, som öfverdrifvet, ända till narraktighet, älskar barn.

BARNPIGA, f. 1. Qvinna, som sköter barn, utan att gifva di. Brukas äfv. stundom om gifta kvinnor af lägre klassen. En mycket ung qvinna, som sköter barn, kallas *Barnflicka*.

BARNPLÅGA, f. 1. Hvad som i allmänhet utgör en plåga för barn. *Messlingen är en b., katekesen likaså.*

BARNPULVER, n. 3. Egget slags pulver, som gifves smärre barn, vid tillfälle af förstoppning.

BARNRO, f. 3. sing. Tidsfördrif för barn.

BARNRÖST, f. 3. 1) Ett barns röst. — 2) Röst, späd och fin, som den af ett barn. — *Syn.* Barnstämma.

BARNSAGA, f. 1. 1) Saga, diktad i ändamål att dermed roa barn. — 2) (fig.) Någoting skrockfullt, orinligt eller löjligt, som ej förtjenar minsta trovärdighet eller uppmärksamhet. — *Syn.* Se *Saga*.

BARNSBÖRD, m. 3. Framföande af barn.

BARNSKUDDOM, m. 2. Skuddom, som isynnerhet angriper barn, t. ex. torsk, messling, o. s. v.

BARNSKO, m. 3. pl. — *skor*. Sko, gjord för ett barn. (Fig.) *Hafva trampat ut b-rna*, hafva utgått ur barnåldern, vara fullvuxen.

BARNSKOLA, f. 1. Läroanstalt, der barn undervisas i de första grunderna. Jfr. *Småbarnsskola*.

BARNSKRIK, n. 3. Ett eller flera barns skrikande.

BARNSKRÄDDARE, m. 3. Skräddare, som uteslutande eller isynnerhet förfärdigar kläder åt barn.

BARNSKÖTERSKA, f. 1. Qvinna, som sköter barn. Inbegriper både ammor, barnpigor och barnflickor.

BARNSLIG, a. 2. 1) Som tillhör, tillkommer, utmärker barn (i bem. af förhållandet till föräldrar). *B. kärlek, vördnad. B. fruktan* brukas i denna bem. i afseende på människors förhållande till Gud såsom fader. Jfr. bem. 4. — 2) Som tillhör, utmärker, anträffas hos barn (i bem. af viss lefnadsålder). *B-t ansigte. B. röst. När jag var barn, hade jag b-a tankar.* Brukas i denna betydelse mindre; man säger hellre: *barnansigte, barnröst*, o. s. v. — 3) Som liknar barn i afseende på böjelser, lynne, känslor, förstånd, o. s. v.: a) Road af lappri, fallen för småaktighet, t. ex.: *Hur kan en gammal människa vara så b. och leka med dockor?* — b) Rådd som ett barn. *Herr P. är b. nog att frukta smällen af ett skott.* — c) Enfaldig, tanklös, oöfvertänksam som ett barn. *Var icke b., du, och låt honom narra dig.* — 4) Lik något, som utmärker barndomen eller i allmänhet anträffas hos barn: lik barnens. *B. egensinnighet, fruktan. Hon hysar en b. vördnad för den mannen, som ingen vördnad är värd.* (B. fruktan, vördnad, se äfv. bem. 1). *B-a tankar* hos en gammal människa (se äfv. bem. 2).

BARNSLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara barnslig (bem. 3 o. 4): a) Böjelse för det, som roar barn. *Döm om hennes b., då hon, som*

är så gammal, ännu kan leka med dockor. — b) Grundlös rädsla, såsom en följd af tanklöshet. *Hvilken b. af en karl, att blifva rädd vid ett skott, som lossas!* — c) Enfaldighet, dumhet. *I sin b. gick hon och sålde sin nya italienska hatt för en lumpen styfver.* — 2) Barnslig handling, narraktighet. Brukas i denna mening mest i plur. *Har du hört sådan b.? Uan gick upp till kungen och bad att få bli hoffföryllare.* — 3) (helst i plur.) Barnsligt, obetänksamt tal, joller utan mening. *Hans ord voro verkligen särande, men det var blott en b. af honom. Hvilka b-er!* — 4) (helst i plur.) Barnsligt upptåg, puts; tokeri. *Han har så mycket b-er för sig, att han lär väl aldrig bli stadig.* — 5) (i plur.) Kärleksjoller utan mening.

BARNSLIGT, adv. På barnsligt sätt, vis; som ett barn. *Bära sig b. åt. Tala b.*

BARNSLÖTT, m. 3. Arfslott, som tillfaller barn.

BARNSNÖD, f. 3. sing. En kvinnas arbete vid framfödandet af barn. *Vara i b. Dö i b.*

BARNSPRÅK, n. 5. Vissa ord, som enkom brukas, när man talar till små barn, såsom t. ex.: *sussa (sofva), lull lull (grannlåt), o. s. v.* Barnspråket nyttjas stundom äfven på skämt till äldre personer.

BARNSTÖLD, f. 3. Oflöligt och hemligt borttagande af en annans barn.

BARNSÅNG, f. 2. 1) Framfödande af barn. (Ursprungligen själva sången, hvori en barnaföderska vid förlossningen är liggande.) *Falla i b. Ligga i b. Dö i b. Komma upp ur b. En lätt, svår b. Före, under, efter b-en. Många b-ar bringa på en gång både lif och död.* — *Syn.* Barnsbörd. — 2) Sång, enkom gjord att beagnas af barn.

BARNSÅNGSFEBER, m. 2. pl. — febrar. Svår sjukdom, som efter barnsbörden stundom angriper barnaföderskor.

BARNSÅNGSFRU, f. 2. Se *Barnsångshustru*.

BARNSÅNGSGUDINNA, f. 1. Qvinlig gudomlighet, som af de Gamle troddes beskydda barnaföderskor. *Lucina.*

BARNSÅNGSHUS, n. 5. Se *Barnförlossningshus*.

BARNSÅNGSHUSTRU, f. 3. pl. — hustrur. Qvinna, som ligger eller nyss legat i barnsång. Är barnföderskan af stånd, säges *Barnsångsfru*.

BARNSÅNGSRENING, f. 2. En kvinnas rening (se d. o.) efter barnsbörd.

BARNSÅNGSVISIT, barn--it, m. 5. Lyckönskningensbesök af vännar och bekanta bland fruntimmer, hos en fru, som ligger eller nyss legat i barnsång.

BARNSÖL, n. 5. (uttalas i värdsböst, dagligt tal: bårsöl) Gästabud vid ett barndop.

BARNTEATER, barn-teatr, m. 2. pl. — teatrar. Teater, enkom inrättad till nöje för barn, och hvarst skuggspel jemte andra dylika föreställningar gifvas.

BARNTJUF, m. 2. pl. — tjuftar. En, som bortstält en annans barn. Ordet brukas äfv. om qvinnor.

BARNTROSS, m. 2. Hop af ostyriga, stojande barn; äfv. i allm.: barnhop. Brukas i föraktlig eller skämtsamt mening.

BARNTRUMMA, f. 1. Liten trumma, enkom gjord att tjana till lek sak för barn.

BARNTÄCKE, n. 4. Litet täcke, enkom gjordt att beagnas af barn.

BARNUNDERVISNING ell. **BARNAUNDERVISNING**, f. 2. Undervisning, som meddelas åt barn i allmänhet, både större och mindre.

BARNUNGE, m. 2. pl. — ungar, (diminutiv af *Barn*.) Litet barn. Brukas i förtrolig ton, i ovärdadt tal eller föraktligt, om smärre barn (äfv. flickor), tills de börja gå i skola, någon gång, men undantagsvis, äfven sedan. *Hevad de b-arna väsnas! Tyst, b-ar, annars kommer Mäster Erik fram. Det kom en b. in i köket och tiggde. Hon har fått sig en b. att bära på.* — Förkortningsvis, säges ofta endast *Unge*. — *Syn.* Se *Barn*.

BARNUPPFÖSTRAN eller **BARNAUPPFÖSTRAN**, f. 2. sing. Den vård, som lennas åt barns andeliga utbildning både i afseende på förstånd och seder.

BARNVÄGN, m. 2. Liten vägn, enkom gjord för barn att åka uti.

BARNVÄTTEN, n. 3. (anat.) En egen vätska, som omedelbart omgifver fostret i moderlifvet.

BARNVERLD, f. 2. sing. (fig.) Barnlifvet med alla dess olika företeelser, skiften, intryck, förmöjelse, känslor, böjelser, o. s. v.

BARNVÄRDESKA, f. 1. Se *Barnsköterska*.

BARNVÄLLING, m. 2. Välling, som kokas enkom för små barn, sedan de blifvit avfanda.

BARNVÄN, m. 3. pl. — vännar. 1) En, som älskar, hyllar barn. Ordet brukas äfv. om qvinnor. — 2) *Barnvännen*, namn på åtakilliga barnböcker.

BARNVÄRDESKÄR, m. 2. plur. Plågorna hos barnaföderskor, dels före, dels efter förlossningen.

BARNÄLDER ell. **BARNAÄLDER**, m. 2. sing. Den första af människans ålder, ifrån födseln till manbarhetens inträdande. *Den lyckliga b-n. I b-ns glada, sorgfria dagar. Under b-ns oskuldsfulla tid.* Brukas mindre, när frågan är om viss person, t. ex.: *I min b. (hellre barndom eller barnår) var jag ofta sjuk.* — *Syn.* Se *Barndom*.

BARNÅR ell. **BARNAÅR**, n. 5. plur. De år, människans tillbringar under sin barndom. — *Syn.* Se *Barndom*.

BAROCK, bar'ek, a. 2. (af franska ordet *Baroque*, som ursprungligen säges om perlor och betyder: ofullkomligt rund) 1) Högst underlig, högst besynnerlig, befängd, orimlig. *B. händelse, figur, utar, id.* Brukas icke gärna om annat än abstrakta ämnen. — 2) (mål.) Säges om det, som icke öfverensstämmer med konventionella regler, utan härrör af infall, nyck. — *Det Barocka*, s. n. def. (estet.) Det öfverlastade, onaturliga, brokiga och förvirrade.

BAROMETER, --métr, m. 2. pl. — metrar. Fysiskt instrument, som tillkännagifver de förändringar, hvilka uppkomma i luftens tyngd eller tryckning på jordytan, och beagnas, dels för att utfinna föremåls höjd öfver hafsvan, dels för att iakttaga väderlekens skiften, hvilka i allmänhet bero af luftens tryckning. Väderglas. *B-n visar vackert väder i dag, står på regn, storm, torka.*

BARON, -ön, m. 5. (af forntyska ordet *Bar*) 1) (ursprungligen) Fri man, i motsats till de underlydande (die Hörigen). — 2) (i medeltiden) Godsherre, som ej berodde af någon annan än landets regent. — 3) (numera) Innehafvare af adlig värdighet, med rang emellan greve och simpel adelsman. Detsamma som *Friherre*. Skillnaden i bruket emellan dessa ord är, att *Baron* nyttjas mest samtalsvis och äfven i brefstil, *Friherre* deremot i den högdjliga stilen, i det officiella och parlamentariska språket, på utskrifver å bref, samt äfven i samtal, då man vill visa synnerlig artighet, eller också halft skämtsamt, halft

ironiskt. I samtal om en person af friherrlig värdighet växlar dock bruket ganska mycket. — 4) (i England) Innehafvare af adlig värdighet, i lägsta graderna af den högre adeln, näst efter viscount.

BARONESSA, f. 1. Hustru åt eller enka efter en baron; se föreg. 5. Liktydigt med *Friherrinna*, hvilket sednare dock börjat blifva allmänare, och ensamt kan beagnas och till ett ogift fruntimmer af friherrligt stånd, eller ett gift fruntimmer af detta stånd, som har en ofrälse person till man.

BARONI, --ni, n. 5. (länsr.) Förlänning, som innehades af en baron.

BARONISERA, v. a. 1. (föga brukl.) Upphöja i friherrligt stånd, göra till baron. — *Baroniserade*, n. 4. o. *Baronisering*, f. 2.

BARONLIG, a. 2. Som tillhör eller har afseende på en baron. *B. världighet.* Brukas mest i skämtsamt, ironisk eller sarkastisk ton och mening. *Det b-a herrskapet har supé i afton.* — *Friherrlig* brukas mer och i vidsträcktare mening.

BARONSKAP, n. 3. o. 5. (föga brukl.) En barons stånd och värdighet.

BARR, n. 5. Styfvt blad på vissa trädslag (barrträden).

BARRIÈRE, barriär, f. 3. (franskt ord) 1) Skrank, bom, tullbom. — 2) (fig.) Hinder. [--er.]

BARRIKAD, --äd, m. 3. I hast gjord spärrning eller försäkning med jordsäckar, sten, vagnar och bräte af alla slag. [--cad.]

BARRIKADERA, v. a. 1. Spärra, försänska med barrikader; se föreg. — *Barrikaderande*, n. 4.

BARRIKADERING, f. 2. 1) Handlingen, då man barrikaderar. — 2) Se *Barrikad*.

BARRLIND, f. 2. Se *Idegran*.

BARRSKOG, m. 2. Skog, bestående af barrträd.

BARRTRÄD, n. 5. Benämning på de slags träd, som hafva barr i stället för löf, och bära en hård, torr, fjällig frukt, kallad kott.

BARS, m. 5. Benämning på ett slags fordom brukligt mindre örlogsfartyg.

BARSK, a. 2. (af tyska ordet *Barsch*) 1) Hård, sträf och fränstötande, till utseende eller karakter. *B. min, uppsyn, blick. En b. gubbe.* — 2) Käck, oförärad i krig. *En af Carl XII:s b-a krigare.* — *Syn.* Se *Hård, Sträf, Tapper*.

BARSKHET, f. 2. Egenskapen att vara barsk (bem. 1).

BARSKT, adv. På ett barsk sätt (se *Barsk*, 1).

BARSLITA, v. a. 3. (höjes som *Slita*) Slita någonting så, att det blir bart. Säges om kläder, men brukas föga utom i part. pass.

BARSLITEN, a. 2. neutr. — et, 1) (om kläder) Så nött, att trädarne synas. *B. rock.* — 2) (om person) a) En, som har slitna, dåliga kläder. — b) (fig.) En, som befinner sig i dåliga omständigheter. — *Syn.* Trädnött, Trädbar, Luggsliten, Träds liten.

BARSNING, f. 2. (tekn.) Betning af jernbleck.

BARSUGN, m. 2. (tekn.) Ugn, der jernbleck betas.

BARSÖL, se *Barnsöl*.

BART, adv. *Blott och b.*, se *Blott*.

BARTRÄDIG, a. 2. (klädesf.) Säges om kläde, som blifvit (lla öfverskuret, så att trädarne synas.

BARTRÄDIGHET, f. 3. (klädesf.) Egenskapen att vara barträdig.

BARYT, -yt, m. 5. ell. **BARYTJORD**, f. 2. sing. (kem.) Egen jordart, upptäckt af Scheele;

förekommer i naturen allmänast förenad med svafvelsyra, i tungspat, och någon gång med kolsyra, i witerit. Kallas äfv.: *Tungjord*.

BARYTON, barytön, m. 3. Mansröst, som ligger emellan tenorens medeltoner och de högre bastonerna. [Bariton.]

BAS, m. 3. (af grek. ordet *Basis*, grund) 1) (mat.) a) Den rätta linie hvarpå en rätlinig figur är beskrifven. Grundlinie, Grundsid. — b) Den plana yta, hvarpå en geometrisk kropp är konstruerad. — 2) (byggn.k.) Foten på en pelare. — 3) (anat.) Den breda, afrundade eller djupa delen af ett ben, en kavitet, o. s. v., i motsats emot en afsalnande eller öfre del. — 4) (bot.) Det intill vidfästningspunkten närmast belägna af en växt-del. — 5) (kem.) Se *Basis*, 2.

BASA, m. 2. o. 3. (af italienska ordet *Basso*, låg, djup) Musikterm: 1) (pl. *baser*) Lägsta stämman i ett flerstämmigt sång- eller musikstycke. — 2) (pl. *basar*) Den djupare karlströten. Den högre kallas *Tenor*. — 3) (pl. *basar*) Instrument, hvarpå basstämman till ett musikstycke utföres. — 4) a) (pl. *baser*) Benämning på de djupare tonerna på hvarje instrument. — b) (pl. *basar*) De strängar, som angiva de djupare tonerna på ett instrument. — 3) (i musiklitter) (pl. *baser*) Noterna för basstämman i sång eller musik. — 6) (pl. *basar*) Sångare eller musikus, som utför sångstämman. Äfv. *Basist*.

BASA, n. 5. sing. oböjl. Aga, som man ger barn med ris. *Jfr. Basa*, 2. Tillhör barnspråket, men brukas äfv. skämtvis i stället för: *stryk. Om ej gossen lyder nu strau, så får han b. Pappa ger gossen b., om han ej är beskedtig.* — *Syn.* Se *Stryk*.

BASA, v. a. 1. 1) (mindre brukl.) Piska (kläder). — 2) Aga barn, medelst att slå dem med ris, en rotting eller flata handen, i bakändan. *B. på, upp*, eftertryckligt basa. — *Syn.* Se *Slå*. — 3) (skeppsh.) Medelst en ängapparat böja eller kröka de plankor, som skola beagnas till garnering och bordläggning. — V. n. *B. in*, intorka under inflytelsen af stark hetta. *Låta fermissan väl b. in i trädet vid elden.* — *B. sig, v. r. B. sig i solen, d. v. s. badda sig i solen.*

A. n. m. *Basa* i forsvenskan betyder: tukta, beherrska, regera.

BASA, v. n. 1. (pop. o. fam.) *B. af, b. i väg*, bortspringa med all hast, sticka af. *Låta b.*, låta gå på vinst och förlust, t. ex.: *det här är ett äfventyrligt företag, men låt b.*

BASALT, basalt, m. 3. (mineral.) En svart-blå, ganska tät och hård, i brottet ofjenn, järnkornig eller musslig bergart, bestående af augit, labrador och magnetiskt jern, intimt blandade med hvarandra. Bildar merendels kalfgelmiga, eller och brant uppstigande berg, ofta sönderdelade i pelare. — *Se. B-berg, -pelare*.

BASALITISK, a. 2. (mineral.) 1) Som innehåller basalt. — 2) Till natur och egenskaper liknande basalt.

BASALTSKIFFER, m. 3. (mineral.) Ett slags skiffrig basalt.

BASANDE, n. 4. Handlingen, då man basar; se d. o., v. a.

BASAR ell. **BAZAR**, basär, m. 5. 1) (i Orienten) Marknadsplats, vanligtvis instängd och under tak. — 2) (i Europa) Särskilt större byggnad med salubodar för handlande.

BASARE, m. 5. (föga brukl.) En, som basar (se *Basa*, v. a. 1 o. 2).

BASBÄCK, m. 2. Se *Baspanna*.

BASBASUN, basbasun, m. 3. Ett slags basun, hvars toner ligga i den djupa kontra-oktaven.

BASERA, v. a. 1. (föga brukl.) Grunda. *B. sina skäl på . . .*

BASFIOL, se *Basviol*.

BASFLOJT, m. 3. Ett slags flöjt, som är en kvint lägre än altflöjten.

BASHUS, n. 3. Hus, der skeppståg (järns).

BASILIKA, -si' --, f. 1. 4) (hos Romarne) Domstols- och församling, af hvilka byggnader efter kristendomens införande flera förvandlades till kyrkor. — 2) (nu) Hufvudkyrka, byggd i den gamla basilikans stil.

BASILIKÄRT, -si' --, f. 1. 4) (hos Romarne) -si' --, f. 3. (bot.) Ört med kryddlik lukt och smak, inhemsk i Persien och Ostindien. *Ocimum*.

BASILIKESALVA, f. 1. Särrenande och helande salva af gult vax, hvit kåda, virak och skirdt svinster.

BASILISK, --i'ssk, m. 3. 1) (i forntiden) Fabelaktigt djur, orm och fågel tillsammans, hvilket dödade med sin blotta blick. — 2) (fig.) Elak, arglistig menniska; person med elak uppsyn. — 3) (nat. hist.) Ett slags ödla, omkring 3 fot lång, fjällig, till färgen blåaktig, med en skinnkam längs ryggen och svansen, samt ett slags skinnkapuce omkring till nacken. *Basiliscus amboinensis*. — 4) (artil. gam.) Kanon, som sköt 75 markers kula.

BASIS, basis, f. (grekiskt o. latinskt ord) 1) Se *Bas*, m. 3. — 2) (kem.) Hvarje kropp, som kan upphäva syrnans sura egenskaper och med dem bilda salter. Äfv. *Bas*.

BASISK, a. 2. (kem.) *B-t salt*, salt med ett överskott af salbas. *B. oxid*, som kan förenas med syror till salter.

BASIST, bas'ist, m. 3. (föga brukl.) En, som spelar något basinstrument eller sjunger basstämma.

BASKLAV, basklav, m. 3. (i musik) Klav, som utmärker basstämman till ett sång- eller musikstycke. Jfr. *Klav*.

BASNING, f. 2. Handlingen, då man basar (se *Bas*, v. a.).

BASNOT, f. 3. (i musik) Not för en ton, som tillhör basstämman i ett sång- eller musikstycke.

BASPANNA, f. 1. (skeppsb.) Ställe, der plankor basas; jfr. *Bas*, v. a. bem. 3.

BASPIPA, f. 1. (i orgelverk) Pipa, som tillhör basen i orgelns klaviatur.

BASRELIEF, bärelief, m. 3. (bildh.) 1) Lågt upphöjdt arbete på slit grund. — 2) Det slag af bildhuggeri, som med sådant arbete sysselsätter sig.

BASRÖST, f. 3. Den djupare mäsrorsten.

BASSE, m. 2. pl. *basar*. Se *Bonbasse*.

BASSETHORN, bas'ethörn, n. 3. Klarinet med djupare ton, än andra sådana, midtpå trubbnikligt krökt, med förlängt fotstycke, hvilket nedantill är försedt med ett klockstycke af messing, hvarigenom isynerhet lägsta oktaven får en egen klang. Kallas äfv. *F-klarinet*, *Krnmborn*. *Blåsa b.*

BASSIN, basi'n o. bas'ning, m. 3. (franskt ord) 1) Bäckensformigt, vidsträckt fördjupning emellan bergsträckor. — 2) Vattendam. — 3) Det inre af en barn. — 4) Större insjö af rund form inom höga bergsträckor.

BASSONG, bas'ong, m. 3. Se *Fagott*.

BASSTRÅNG, m. 2. Sträng, som anger en baston eller bastonerna på ett instrument, såsom t. ex. fortepiano, violin, m. fl.

BASSTÄMMA, f. 1. 1) Se *Basröst*. — 2) Djupaste stämman i ett flerstämmigt sång- eller musikstycke.

BASSÅNGARE, m. 3. 1) En, som sjunger basstämman, antingen vid en tillfällig sång, konsert o. s. v., eller är för längre tid anställd att såsom sådan biträda, t. ex. vid en teater. — 2) En, som har god basröst och är öfverd att sjunga basen vid flerstämmigt sång.

BAST, n. 3. En sort numera obrukligt bomullstyg.

BAST, n. 3. Det inre, närmast veden liggande lagret af bark. Kallas derför äfv. *Inre Bark*. *B.* (liber) *begagnades i äldre tider att skriva på*.

BASTA, v. a. 1. Egentl. binda med bästrep. Förekommer endast i lagstil i uttrycket: *Basta och binda*, d. v. s. olagligt binda och fångsta någon.

BASTA, bassta, m. sing. (italienskt ord) Benämning på klöfveräss i vissa kortspel, såsom lomber, kadrijl. — *Adv.* 1) Ett uttryck i samma spel; utmärkande: nog! — *Int.* (pop. o. fam.) 1) Nog! tillräckligt! — 2) Hållt håll upp! stopp der!

BASTANT, bastant, a. 1. (från italienskan) 1) (mindre brukl.) Tillräcklig. — 2) (allmännare) Stark, dugtig, kraftig, tjock. *B. karl, mur, föda, välling*. — *Syn.* Se *Dugtig*.

BASTANTHET, f. 3. (mindre brukl.) Stadighet, fasthet, dugthet.

BASTARD, -ärd, m. 3. (af ital. *Bastardo*) aflad af två olika arter) 1) Oäkta barn. *B-en af Orléans*. — 2) (artil. gam.) En 8-pundig kanon.

BASTARDKLÖFVER, se *Alsikeklöfver*.

BASTARDULL, -ärdull, f. 2. sing. Mollanfia vigognaul.

BASTEBOM, m. 2. sing. (gam.) Se *Bombasin*.

BASTENOR, bastenär, m. 3. Djup tenorstämna, närmast basröstens högre toner.

BASTHATT, m. 2. Hatt, fästad af bast.

BASTINGERA, v. a. 1. (sjöt.) Förese ett fartyg med bastingering.

BASTINGERING, f. 2. (sjöt.) 1) En på större fartyg, akter om fallrepartrappan, ofvan brädgängen, emellan förstärkare och träribbor spänd, svärtad segelduk. — 2) (på slafskepp) Med kanonportar försedda tvärskepps-skott, bakom hvilka manskapet vid öfverrumpling kan försvara sig. — 3) Försäkansing eller bröstsvärn af bosättingens hängmattor, till skydd emot fiendens eld.

BASTION, --ön, m. 3. (fortif.) Fransskjutande del af en fästningsvall, bestående vanligen af två flanker, två faser och gerge (jfr. dessa ord). Bålverk.

BASTIONSINKEL, --önsv'inkl, m. 2. pl. — *vinklar*. (fortif.) Den vinkel, som tvänno faser på en bastion göra mot hvarandra.

BASTKORG, m. 2. Korg, hopplad af bast.

BASTLIND, f. 2. En art af lindsläktet, äfv. kallad Skogsflind. *Tilia Europaea l. borealis*.

BASTMATT, f. 1. Matta, hopplad af bast.

BASTON, m. 3. Ton, som ligger inom basstämman, basens omfång.

BASTONAD, --äd, m. 3. 1) Prygel. — 2) (hos Turkarna) Slag med läderremmar på ryggen eller fotsålarna. — *Syn.* Se *Stryk*.

BASTREP, n. 3. Rep, snodt af bastrensor.

BASTRÖR, n. 3. (bot.) Benämning på kärn, bestående af en oafbruten hinna, och som utgöra vedfibrerna i växternas stam.

BASTSKO, m. 3. pl. — *skor*. Sko, gjord af bast.

BASTTÅG, n. 3. Se *Bästrep*.

BASTU ell. *BADSTU*, basstu, f. 3. 1) Badstuga (hvaraf ordet är sammandraget). — 2) (fig.)

Aga, medelst ris, gifven åt barn, på bakkdelen. Vanligare: *Risbastu*.

BÄSUN, -öm, m. 3. 1) Musikinstrument, bestående i ett långt messingsrör, på åtskilliga sätt böjdt eller krökt, med munstycke, som liknar trumpetens, och hvars toner äro starkare, djupare än dennas, men icke så gälla. *Blåsa b.* — 2) (hos Hebreerna, enl. bibeln) Ett slags blåsinstrument med starkt ljud, mera liknande trumpet, än den nuvarande basunen. *Blåsa i b. Stöta i b.*

Figurligen betyder *stöta i b.*: öfverdrivet berömma, göra mycket väsen af en person eller sak, t. ex.: *stöta i b. för en ny debutant, för en ny pjäs*. — 3) En stämna i orgelverk.

BÄSUNA, -sö --, v. n. 4. (bibl.) Blåsa, stöta i basun (bem. 2). *B. út, se Utblåsa*. — *Bäsuna*, n. 4.

BÄSUNALJUD, -sö --, m. 3. (bibl.) Ljud af en basun.

BÄSUNARÖST, f. 3. (bibl.) Röst, stark som basunens ljud.

BÄSUNBLÄSARE, -sünblä' --, m. 3. *BÄSUNIST*, --i'sst, m. 3. Regementsmusiker, som blåser basun.

BÄSUNENGEL, m. 2. pl. — *englar*. 1) (bibl.) Engel, som med basun kallar de döde till doms. — 2) (fig. fam.) Litet barn med trinda och röda kinder, likt englar, som på kyrktafvor föreställas blåsande i basun. — *Syn.* *Kyrkengel*. [-ängel.]

BÄSUNHÖGTID, m. 3. sing. (bibl.) En fest, som firades i gamla judiska församlingen.

BÄSUNREGISTER, basunreg'istr, n. 5. Benämning på en orgelstämma.

BÄSVIOL, basviol, m. 3. Det största slaget af violiner, som endast i stående ställning af artisten kan behandlas, och beledsagar i orkestern vanligtvis violoncellen en oktav djupare. Deraf finnas flera slag, af hvilka den största och gröfsta är Kontrabas. *Spela b.* [-fiol.]

BATALJ, batalj, m. 3. 1) Fältslag. Brukas mest i militärspråket. *Gifva, erbjuda, antaga, leverera, vinna, förlora en b.* — 2) (fig. fam.) Slagsmål. — *Sj.* *B-daga*. [Bataille.]

BATALJMÄLNING, -täljmäl' --, f. 2. 1) Det slag af målningskonsten, som framställer bataljer och i allmänhet detaljer af krig. — 2) Se *Bataljstycke*.

BATALJON, --jón, m. 3. 1) Trupp af krigsfolk, utgörande vanligtvis hälften af ett regemente, stundom äfven tredjedelen eller fjerdjedelen deraf, samt indelat i kompanier och plutoner. *En regemente på två, fyra b-er*. — 2) Det sätt, hvar på en sådan trupp är ordnad till fältslag. *Formera b. Flanken, fronten af en b.* — 3) (vid kätlespel) *Slå b.*, slå alla nio kaglarna. — *Ss. B-sadjutant, -schef, -släkare, -spredikant*, m. fl.

BATALJONSVIS, --jóns --, adv. Med indelning i bataljoner, i form af, fördelad i bataljoner. *Trupperna marschera upp b.*

BATALJSTYCKE, --täljstycke, n. 4. 1) Målning, föreställande ett fältslag. — 2) Musikalisk fantasi öfver ett fältslag.

BATATER, -tá --, m. 3. pl. Den till smak och utseende potatis liknande rotfrukten af växten *Convolvulus Batatas*, inhemsk i tropikländerna och numera odlad äfven i Europa.

BATAVISK, a. 2. Som tillhör Batavien eller Holland. *B-a lärar*, glasdroppar, hvilka i glödande tillstånd kastats i kallt vatten, och som äga den märkvärdiga egenskapen, att väl tåla, att man slår på dem och afslipar dem, men genast

sönderfalla till stof, om man afbryter deras spets. Kallas äfv. *Glastårar*.

BATIST, -i'sst, m. 3. Finaste sort linneväfnad.

BATONG, bat'ong, m. 3. (fr. *Baton*) Kommandostaf.

BATRACHIER, batrækier, f. pl. (nat. hist.) Fjerde ordningen af amfibierens klass eller Grodorna.

BATTERA, v. n. 4. (af fr. ordet *Battre*) 1) (dansk.) Slå vadorna flera gånger tillsammans vid luftsprång. — 2) (fäktk.) Slå klingan ur sin motståndares hand.

BATTERI, --ri', n. 3. 1) Visst antal kanoner med tillhörande materiel och personal, under en befälhafvare, samt antingen 6-pundigt eller 12-pundigt, åkande eller ridande. — 2) Allt på en punkt uppfört eller planteradt artilleri. *Stor- ma ett b. Uppkastat, anlägga ett b.* — 3) Sjelfva platsen, der flera kanoner blifvit planterade, för att derifrån skjuta på fienden. — 4) Ett kompani artillerister med hästar och tillhörande materiel. — 5) (sjöt.) Antalet af alla de kanoner, som finnas på hvarje mellandäck i ett örlogsfartyg. — 6) (lys.) a) Ett antal sammanställda laddflaskor, hvarmedelst en förstärkt elektricitet åstadkommes. — b) För samma ändamål i en stöpel upplagda metallplåtar. Se *Elektrisk Stapel* (under *Stapel*). — *Ss. B-kanon*, m. fl. [Batterie.]

BATTERIFÄLD, --ri'fäld, m. 2. Skjutning med kanoner ifrån ett batteri.

BATTING, m. 2. (prov.) 1) Liten gosse. — 2) Stor kopparslant.

BAUTÄSTEN, hö'tastén, m. 2. Så kallas de stenar af 1 till 6 alnars höjd, som våra förfäder reste till äminnelse efter allide.

BAXA, v. a. 1. (sjöt.) Medelst spakar eller koben förflyta en tung kropp ifrån stället.

BAXNA, v. n. o. *BAXNAS*, v. d. 1. (pop. o. fam.) 1) Häpna. *Jag b-ades, då man begärde en så stor summa*. — 2) Låta sig plötsligt afskräckas ifrån något förbehavande. *Hon ämnade just börja sjunga, men b-ades, då hon fick se den berömda sångerskan . . . i detsamma inträde*. — Brukas mera som deponens än som neutrum. — *Syn.* Se *Rädda s.*

BAXNANDE, n. 4. (mindre brukl.) Sinnesrörelsen, då man baxnas.

BAXNING, f. 2. (sjöt.) Handlingen, då man baxar.

BAZAR, se *Basar*.

BAY, se *Bay*.

BE, v. a. Sammandraget af *Bedja*.

BE, Oskiljaktigt partikel, införd i svenska språket ifrån tyskan. Tillägges i början af: a) enkla ord, för det mesta verber, någon gång äfven nomina, t. ex.: *Bebo, Begå, Begråta, Behåll, Beständ, Beständande*, o. s. v.; — b) ordstammar, t. ex.: *Bemanilla, Bedyra, Behag, Befängd, Beläten*. I de sålunda nybildade orden ingår *Be*:

1) utan att ändra bemärkelsen, t. ex.: *Beväpnat*; eller 2) ökas deraf betydelsen, t. ex.: *Belasta*, svårt lasta, *Beprisa*, högeligen-prisa, *Bepryda*, mycket pryda; eller 3) ändras betydelsen, t. ex.: *Desöka, Bekänna, Betaga, Behof, Behändig*; eller 4) förvandlas neutrer till aktiver, t. ex.: *Bebo, Begå, Bestrida, Besofva*; eller 5) står *Be* i stället för en preposition, t. ex.: *Bejaka i st. f. jaka till, Bepråta i st. f. gråta öfver, Beklaga i st. f. klaga öfver, Bevilja i st. f. vilja på*, o. s. v.

BEARBETA, bearb'eta, v. a. 1. 1) Genom arbete göra någonting (råämne, naturlster eller

naturföremål) användbart för vissa behof, nyttigt eller inkomstgivande. *B. trå, marmor, jern. B. en grufva.* Brukas i denna bem. föga. — *Syn. Se Arbeta.* — 2) (fig.) Genom arbete utveckla, uppodla, förbättra. Brukas i denna mening om litterära föremål. *B. ett ämne, en vetenskap. Denna teaterpjäs måste b-s, innan den kan antagas till spelning.* — *Syn. Se Odla, Förbättra.* — 3) (fig.) Gifva viss åsytad riktning åt människors tänkesätt, o. s. v. Brukas vanligtvis i mindre god mening. *B. någon för sina afstgter, sina planer. Han hade b-at nästan alla officerarne i arméen. B. opinionen, allmänna tänkesättet, sinnena.*

BEARBETANDE, n. 4. Handlingen, då man bearbetar.

BEARBETNING, f. 2. 1) Se *Bearbetande*. — 2) Hvad som blifvit bearbetadt (hem. 2). *Fran-ska originaldet till denna teaterpjäs är något trög, men den svenska b-en rätt väl lyckad.*

BEBLANDÅ SIG, v. r. 1. (har alltid med i följe) 1) Befatta sig med saker, med hvilka man ej har att skaffa. *B. dig icke med den der sa-ken, ty du kan få ledsamheter deraf.* — *Syn. Se Befatta sig med.* — 2) Pläga kötsligt um-gänge med. Brukas i denna bem. både om men-niskor och djur. — 3) (fig.) Umgås med (dåliga människor). *B. sig med illa hända personer. Den, som b-r sig med dåliga människor, blir ofta förderfvad.* — *Syn. Se Umgås.*

BEBLANDELSE, f. 3. 1) Kötsligt umgänge (isynnerhet olofligt). Brukas stundom äfven om djur. *Köttelig b. Oloflig b. Hafva b. med nå-gon.* — *Syn. Se Samlag.* — 2) (fig.) Umgänge, sällskapsberöring. *Jag vill ej hafva någon b. med de der människorna, ty de äro ej väl hända.* — *Syn. Se Umgänge.*

BEBÖ, v. a. 2. Hafva sin bostad, varaktiga vistelse uti (ett hus, en gård i staden, en stad, ett land), på (ett slot, en landegendom, ett hem-man, en ö, o. s. v.). Ordets begrepp sträcker sig till hela det föremål, som är dess objekt. *Heem b-r det der huset? Det b-s af ägaren jemte några hyresgäster. Staden N. bebös af 3000 invånare. Ungern b-s af flera folkstammar. Den kongliga familjen b-r sommartiden vän-ligtvis något af lustslotten. Han b-r för när-varande sjelf sin landtjärd, som förut en lång-ve tid varit b-dd af hyresgäster. B. ett rum, en våning, en lägenhet. B. en gård, ett hem-man, en ö.* — Ordet brukas mer i det värdade språket, mindre i hvardagstal. — *Syn. Se Bo.*

BEBODD, a. p. 2. Som för tillfället bebos. *En b-dd rum. Hus.* — 2) Säges om ett land, en ort, der människor för beständigt hafva sina bo-städer. *Efter många irrfärder i öknarna kom-mo vi ändligen till b-a orter. Kapiten Ross uppläckte på sin nordpolsresa flera b-a län-der. I Söderhafvet finnas många obebodda öar, men ock många b-a. Vål b. trakt, stad o. s. v. folkrik.*

BEBÖELIG, a. 2. Som kan bebos.

BEBÖENDE, n. 4. Omständigheten, att ett ställe, ett land bebos. *Husets b. af många hus-håll gör det något ofrefigt.*

BEBREFVA, v. a. 1. 1) Medelst bref, laga dokument stadfästa, bekräfta. — 2) Förse med fullmakt.

BEBRÄMA, v. a. 1. (mindre brukl.) Förse med bräm.

BEBUNDEN, a. 2. neutr. — *et.* (föga brukl.) *B. med sten, stenbunden.*

BEBYGGÅ, v. a. 2. 1) Uppsätta byggnader på en plats. *B. en plats, ett ställe, en tomt.* — 2) Taga sin bostad i ett förut obehodt land (trakt; nejd, ort) och börja att uppodla det. *Skandina-ver hafva först b-ggt Island. Många trakter i Lappland hafva på sednare tiden blifvit b-ggda.* — *Syn. Kolonisera.*

BEBYGGD, a. p. 2. 1) Försedd med byggnader. *En b. plats, tomt. Vål b., försedd med stora, vackra och varaktiga byggnader; illa b., med dåliga.* — 2) Bebodd och uppodlad. *Ell b-t land. Komma till b-a orter. Tätt b., folkrik.*

BEBÅDÅ, v. a. 1. 1) Gifva budskap om, för-kunna något om händer eller har händt. *Han var den förste, som b-de stadens invånare fiendens anryckande. Jag kommer att b. dig en god nyhet.* — 2) Förutsäga, att någonting skall hända. *En engel b-de J. Maria, att hon skulle föda världens frälsare.* — 3) (fig.) På förhand gifva tillkänna; vara tecken, förbud till; gifva hopp om, lofva. *Barometern b-r vackert väder. Morgonrodnaden b-r solens ankomst. Häftiga krampgryckningar b-de hans död. Allt tycktes b. en god utgång af företaget. Delta b-r oss intet godt.* — Ordet brukas mest i en mera värdad, högre stil. — *Syn. Se Förkunna.*

BEBADANDE, n. 4. Handlingen, då något behådas.

BEBÅDARE, m. 3. En, som behådar. *Ordets b., predikant.*

BEBÅDELSE, f. 3. 1) Tillkännagifvande af något, som händer eller har händt. *B-en af den-na nyhet förskräckte honom i hög grad.* — 2) Förutsägelse af något, som skall hända (icke som spädom, utan till följe af befatning eller säkra iakttagelser). — Ordet brukas mindre, utom i uttrycket: *Jungfru Maria Bebdåelse*, engelens förkunande, att hon skulle blifva Frälsarens moder. Förkortningsvis nyttjas äfven samma uttryck om dagen eller högtiden, då denna händelse firas (se följ. ord).

BEBÅDELSEDAG, m. 2. *Jungfru Maria B.*, högtid inom kristna kyrkan, till firande af J. Maria Bebdåelse. Förkortningsvis nyttjas i samma mening äfven: *Jungfru Maria Bebdåelse* eller (i värdslost tal) *Bebdåelsen*.

BECK, böck (uttalas af somliga: bäck), n. 3. sing. Ett ämne, utgörande den ifrån inblandad brännolja afskilda fasta delen af brännharts; er-hålles af tjära genom dennas inkokning, hvarvid den flytande delen afskiljes i form af *beckolja*. Man åtskiljer i handeln flera särskilda sorter beck, såsom: *burgundiskt b. eller hvitt harts, konfo-nium, fatbeck och skeppsbeck*. Bästa sorten får namn af *Kronbeck*. — *Ss. B-blandad, -brun, -lik, -lukt, -smak, -tillverkning.*

BECKA, v. a. 1. 1) Bostrika med beck. *B. en tråd.* — 2) *B. fast, ihöp. se Hoppeka, Fastbecka. B. ned, full, ganska mycket smutsa, oreña med beck, t. ex.: Kors, hvad du b-t full byxarna!*

BECKAKTIG, a. 2. Som till utseende liknar beck.

BECKANDE, n. 4. Handlingen, då man beckar.

BECKARTAD, a. 2. Som till ämne och na-tur har likhet med beck.

BECKASIN, bäckasin, m. 3. Ett slägte af Vadfåglarnes ordning, till hvilket, utom här an-förda arter, äfven Morkullan hörer. *Scelopax. Dubbel B.* Se major, flyttfågel, 1 1/2 tum lång, bröstet tecknadt med svarta vågor, rygg och

skuldror svarta, öfriga kroppen rostgrå eller ljus rostgul med tät sittande svarthvurna småfläckar; har ganska läckert kött. *Enkel B., se Hovsgök. Halfenkel B. se Hårsnäppa.*

BECKBARK, m. 2. Låda af bark, hvarl beck gjutes för afsalu. Kallas äfv. *Beckskruf*.

BECKBLOMSTER, n. 3. Se *Tjärblomster*.

BECKBRUK, n. 3. 1) Inrättning, der beck beredes af tjära. — 2) Sjelfva stället, egendomen, der en sådan inrättning finnes, med äbyggnader, jord och öfriga tillhörigheter.

BECKBRÄNNARE, m. 3. En, som bereder beck af tjära.

BECKBRÄNNERI, n. 3. Se *Beckbruk*.

BECKBRÄNNING, f. 2. Beredning af beck.

BECKBUNGA, bäckbunga, f. 1. Se *Bäckböna*.

BECKBYXA, f. 1. Egentl.: Nerbeckad byxa. Ordet nyttjas endast skämtvis såsom öknamn på simpla skjöman.

BECKDOP, n. 3. (fyr.) Doppning i beck.

BECKFACKLA, f. 1. Fackla, doppad i smält beck.

BECKFASCIN, bäckfasci'n, m. 3. (krigsk.) Risknipa, ombunden med ståltråd och doppad i en blandning af beck, tåg och olja, samt därefter beströdd med svafvel och mjölkrot. Sådana bru-kas vid belägringar, till att antända de fiendtliga befästningsverken, eller ock till fyllning i brännare, för att derigenom frambringa en häftig eld.

BECKHUEVA, f. 1. Se *Beckluftva*.

BECKHYTTA, f. 1. Ställe, der beck beredes i mindre quantum; mindre beckbränneri.

BECKHATTÅ, f. 1. Se *Beckluftva*.

BECKIG, a. 2. 1) Beckaktig, beckartad. *B-t ämne, b. materia.* — 2) Nedsmutsad, oreñad med beck. *B-a fingrar, kläder.*

BECKJORD, f. 2. (mineral.) En svart, starkt leraktigt jordart, med glänsande punkter i brottet.

BECKKETTIL, bäckktj'utill (i vanligt tal -tj'i'tell), m. 2. pl. — *kattlar.* Kettil, hvarl beck kokas. [-kittel.]

BECKKOKARE, m. 3. Se *Beckbrännare*.

BECKKOKERI, n. 3. Se *Beckbruk*.

BECKKOKNING, f. 2. Beredning af beck.

BECKKOL, n. 3. Ett slags organiskt mineral, becksvalt med stark slottglans och mussligt brott.

B. äro mycket spröda.

BECKKRANS, m. 2. (krigsk.) Tunband, om-viradt med dref och doppadt i en sats af en del hvit beck, en del tjära och en del krut, samt försedd med antändningsrör. Nyttjas i krig, då man vill stieka hus, skepp o. s. v. i brand.

BECKLUFVA, f. 1. Skinnlufva, på insidan öfvergjuten med beck, hvilken lägges öfver lufvu-det på af skorf besvärade personer, sedan först håret blifvit väl afklippt, och genom hvars bort-ryckande, sedan den någon tid legat på, hufvudet befrias ifrån det onda. — *Syn. Beckluftva, Beck-hätta, Skorplufva.*

BECKMÖRK, a. 2. (fig.) Mörk som beck, i hög grad mörk. Brukas om luften nattetid, då det är mycket mörkt, eller om rum, som äro alldeles mörka. *Det var en b. natt. Du, det är b-t ute! Jag måste ha ljus; det är b-t här inne. En b. kallare, fångelschåla.* — *Syn. Se Mörk.*

BECKNING, f. 2. Handlingen, då man beckar.

BECKOLJA, f. 1. Den flytande delen af tjä-ran, som afskiljes vid dennas inkokning. Jfr *Beck*.

BECKPANNA, f. 1. Panna, hvaruti beck kokas. — 2) En på en hög föt stående liten pan-na af jernbeck, med beck uti, hvilket antändes,

för att nattetid under bår himmel upplysa en plats, t. ex. vid illuminationer.

BECKPLÅSTER, n. 3. Ett slags plåster, till-redt af beck, väx, terpentin, bersten och virak, eller ock så endast af smält, på läder utgjutet beck. Brukas som dragande medel.

BECKPRÅM, m. 2. En enkom vid ett skepps-varf förtydd präm, hvarl beck för varfvet behof kokas.

BECKSJDARE, m. 3. Se *Beckbrännare*.

BECKSJDERI, n. 3. Se *Beckbruk*.

BECKSJDNING, f. 2. Se *Beckbränning*.

BECKSKRUF, m. 2. pl. — *skrufvar.* Se *Beck-bark*.

BECKSLEF, f. 2. pl. — *slefar.* Slef, som brukas till skumning vid beckkokning.

BECKSUDD, m. 2. 1) Sudd, som begagnas till beckets utbredande vid fartygs kalffring. — 2) (fig.) Ung, oerfaren sjöman.

BECKSVART, a. 1. 1) Svart som beck. *B. häst. Förtygets b-a bringa. En b. natt.* — 2) (fig. fam.) Mycket smutsig, oreñ. *Du är alldeles b. i synen.* — *Syn. Se Svart.*

BECKSÖM, m. 2. pl. — *sömmar.* (skom. o. sadelm.) 1) Sömmad, som göres med becksömstråd. — 2) Sältunda verkställd söm.

BECKSÖMSSKO, m. 3. pl. — *skor.* Sko, för-färdigad med becksöm.

BECKSÖMSSÖFVEL, m. 2. pl. — *stöflar.* Stöfvel, förfärdigad med becksöm.

BECKSÖMSTRÅD, m. 2. Grof tråd, beckad och glättad, som begagnas till becksöm.

BECKTORF, m. 2. sing. Jordtorf, som är genomträngd af jordbeck.

BECKTRÅD, m. 2. Se *Becksömstråd*.

BECKTUNNA, f. 1. 1) Tunna, hvaruti beck förvaras. — 2) Tom tunna, hvaruti beck förvarats, och som därefter är ganska tjemlig till brännämne, då det behöfves en starkt lysande eld.

BECKUGN, m. 2. Ugn, enkom inrättad till beckbränning.

BEDAGAD, a. 2. Som hunnit öfver medel-åldern, men ännu icke till ålderdomens gräns. Bru-kas endast om människor. *En b. man. person, fru, matrona. Ett b-dd fruntimmer.*

BEDÅRA, v. u. 1. (sjöf.) Ställa sig. Säges om vinden. *Vädret b-r.* [Bedarra.]

BEDÅS, v. d. 3. (bibl.) Bedja om.

BEDJA, v. a. o. n. 3. Ind. pres. sing. *Bedjen*, vanligare *beder*, sammandraget *Ber*; pl. *Bedja*, sdr. *Be. Impf. sing. Bad; pl. Bådo.* Imper. sing. *Bed; pl. Bedjen*, äfv.: (i biblisk och religös stil) *Beder.* Inf. pres. *Bedja*, sdr. *Be.* Sup. *Bedt* (sdr. af *Bedit*, oumera föråldradt). Part. akt. *Bedjande*; part. pass. *Bedd.* 1) (aktivt och neutralt) Ödmjukt och undergifvet anhänga om något. *Om jag ber dig vackert, så gör du det väl ändå. B. någon om en almosa. B. Gud om dogligt bröd. Jag beder Gud, att det ej måtte hända. Hon bad Gud (att) frälsa henne ur denna svåra fara. B. för någon, falla förbön för. B. om nåd; om förlåtelse, om ursäkt. Den lifdömda har bedt kongen om nåd. Han ångrade sig och bad mig om för-låtelse. Jag ber om ursäkt för min ohöflighet, för det jag kommer och stör.* Uttrycken: *jag ber om nåd, om förlåtelse, om ursäkt* brukas, när man på ett underdånigt, höfligt eller äfven ironiskt sätt vill motsäga någon eller bestrida, förneka något, det första till kungliga och furst-liga personer, det andra till dem, som äro af högre stånd eller till jemlikar, det sista helst till jemlikar och personer af lägre stånd, samt ofta

uti ironisk mening, t. ex.: *Jag ber om nåd, ers majestät (ers kongliga höghet), saken förhöll sig icke så. Jag ber om förlåtelse, ers excellens, detta är icke så alldeles enligt med rätta förhållandet. Nej, jag ber om förlåtelse, häruti misstas du dig. Jag ber om ursäkt, min herre, det kan jag ej gå in på. Jag ber om ursäkt, tag er egen hätt och icke min. Lika så nyttjas uttrycket: *jo ell. nej, jag ber, jag ber ödmjukast, allerödmjukast*, ofta äfven i skämtsam, ironisk, sarkastisk eller humoristisk ton. När man vill anmoda någon om en sak, tillägges äfven ofta för höflighet skull uttrycket: *jag ber*, t. ex.: *Jag ber, var så god och gif mig glaset ell. Gif mig glaset, jag ber.* Talesättet *Låta be sig* utmärker, att man ogerna bifaller något; äfv. att man är stolt, ej vill nedlåta sig till att göra något, som önskas; äfv. att man tycker om att blifva bedd; äfv. att man genom lätsad hårdigt vägran till en bön vill delja sin inre tillfredsställelse öfver hvad som begäres. — *Syn.* Bönfalla hos, Anbålla hos, Anropa, Besvärja. — 2) (neutralt) Göra, föråtta bön. *All b. styrker oss i bedröfvelsen. Vaker och beder. Hon låg på knä och bad med innerlig andakt. Jag bad till Gud, att han måtte skydda mig emot mina ovänner. B. till, ifrån bords. B. för maten.* Aktivt säges någon gång: *b. en bön, b. morgon* (göra morgonbön), *b. afton* (göra aftonbön). — 3) (aktivt, i hvardagsst) Bjuda någon till gäst. *B. någon till middagen, till fadders.* Brukas ej i fråga om större, ceremoniösa bjudningar. — 4) (aktivt) Anmoda om, begära, tillsäga någon att göra något. *B. någon, att han måtte komma, äfv. b. någon (att) komma. Han bad mig stiga in. Jag skall b. honom göra mig ett skåp. Gå ut och bed budet komma in. Bed kammarjungfrun skynda sig.* I förebräende, snäsände ton säges: *hem har bedt?* o. s. v., t. ex. *Hvem har bedt er om det? . . . om att lägga er i den saken? Det har ingen bedt dig om att göra det.**

BEDJANDE, a. p. 1. 1) Som beder (till Gud). *En b. manna.* Brukas äfven substantivt, t. ex.: *Två b. lågo på knä långt fram i koret.* — 2) Som uttrycker bön. *En b. åhördd. Hvilken b. uppsyn!* — 3. n. 4. Handlingen, då man beder (helst i religiös mening).

BEDJARE, m. 3. —ERSKA, f. 1. Person, som beder (helst i religiös mening).

BEDRAGA, v. a. 3. (böjes som *Draga*) 1) Till sin egen fördel genom svek tillfoga någon förlust eller skada i handel och vandel. *B. någon i handel, i spel. Köpmannen har b-git oss. Den, som köper af den varan, blir b-agen. Han har b-git mig på 10 riksdaler.* — *Syn.* Svika, Besvika, Narra, Lura, Belura, Purra. — 2) Ej hålla sin tro, sitt löfte till någon. *Hon b-ger sin man. Jag fick hans löfte, att han skulle komma, men han har b-git mig.* — 3) (fig.) Säga eller göra något stridande mot en annans förväntan. *Han har b-git våra förhoppningar, vår förväntan, vårt förtroende, vår tillit. Jag blef b-gen i mitt hopp.* — 4) Förleda någon att tro, hvad falskt är, föra bakom ljuset, leda i villfarelse. *Tro icke, hvad han säger om N.; han b-ger dig. Jag inser nu min villfarelse och finner, att man b-git mig. B. någon med falsk lära.* (Fig.) *B. någons vaksamhet, oakadt ens v. listeligen vinna sin afsigt.* — 5) Säges figurligen om saker, som leda i villfarelse, välla misstäg. *Våra sinnen b. oss ofta. Utseendet b-ger.* — 6) (gam.) Öfverdraga.

— *B. sig*, v. r. Misstaga sig, irra sig, fara vilse. *Han bedrar sig, om han det tror. Ni bedrar er, saken förhåller sig icke så. Jag har b-git mig på honom, i min tanka om honom. Talesättet: *Om jag ej bedrar mig brukas, då man ej är fullkomligt säker om en sak, eller också af höflighet, t. ex.: *Om jag ej b. mig, ha vi i dag den 11 Mars; om etc., är du skyldig mig 10 Rdr.* — *Allm. Anm.* Ordet brukas ofta i sammandragen form, och nästan alltid så i hvardagspråket.**

BEDRÄGANDE, n. 4. Handlingen, då man bedrager.

BEDRÄGARE, m. 3. —ERSKA, f. 1. Person, som bedrager.

BEDREF, n. 3. (gam.) Företag, förehavande, bedrifvande.

BEDRIFV, f. 3. 1) Minnesvärd handling, hvarigenom man utmärker sig framför andra. Brukas mest om företag i krig. *Han har utfört stora b-er. Svenskarnes b-er i tyska trettioåra kriget.* — *Syn.* Bragd, Heltedat, Idrott, (i plur.) Dator. — 2) (iron.) Dälig, nedrig handling. — *Syn.* Dåd, Streck, Skurkstreck, Bofstreck, Nidingsdåd.

BEDRIFVA, v. a. 3. (böjes som *Drifva*) 1) Begå, fördriva (något lastbart, brottligt). *B. skålmstycken, skurkstreck.* Brukas isynnerhet i uttrycken: *B. hör, utukt.* — *Syn.* Se *Begå*. — 2) Genom ihärdighet, elghet och tvetydiga medel genomföra något. *B. en sak, en rättegång, en ansökning.* Absolut säges: *Så b., att . . .*, t. ex.: *Han har så b-vit, att han blifvit borgmästare i Telge.* — 3) (mindre ofta, i god bem.) Med drift och utifrån, pådrifva. *Med nit b. ett arbete, ett ärende, en affär, ett företag.*

BEDRIFVANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man bedrifver. — 2) Tvetydig, dålig handling, hvarvid list och ränker isynnerhet gjort sig gällande.

BEDRÄGERI, n. 3. 1) Handling, hvarigenom någon bedrages. *B. i handel, i spel, i tillverkning af en vara. Hon har gjort sig skyldig till b. mot sin man.* — *Syn.* Sveck; Ötrohet. — 2) (fig.) Förvillelse. *Siennas b. Jag tyckte mig se den oflidne, men det var blott ett b. af min upphetsade inbillningskraft.*

BEDRÄGLIG, a. 2. 1) (om person) a) Fallen för att bedraga andra. *Aktå dig för b-a menniskor.* — b) Som gjort sig skyldig till bedrägeri, eller i handel och vandel bedrager andra. *B. gåldendr, bankruttor, köpman.* — 2) (fig. om sak) Som i ett eller annat afseende bedrager, förvillar, förleder; som ej svarar emot utseende eller hvad man väntat; opålitlig. *B. vara, is, väderlek. B-t hopp, tal, uppförande, sinne, minne, kontrakt, förslag. B. uppgift.* — *Syn.* Se *Falsk*.

BEDRÄGLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara bedräglig. Säges både om person och sak. *Hans b. är större, än någon kan ana. Våra förhoppningars b.* — *Syn.* Se *Falskhet*.

BEDRÖFLIG, a. 2. 1) (om sak) a) Som förorsakar, medför, ger anledning till eller uttrycker bedröfvelse eller ledsnad. *En b. nyhet. Ett b-t väder. En b. uppsyn, figur, shepnad, min, hållning. B. händelse, ångkomst: D-t skådespel, minne, tillstånd. Det ser b-t ut för honom, han har dåliga utsigter.* — *Syn.* Sorglig, Ledsam, Beklaglig, Beklagansvärd, Ängslig. — b) Dålig, ömklig. *Hans bok är b. ända igenom. Aktöven N:s deklamation är alltför b.* — 2) (om person; mindre brukl.) Dyster, ängslig, tråkig. *Han ser för b. ut. Hvilket b-t sällskap!*

BEDRÖFLIGEN! int. Se *Beklagligtvis*.

BEDRÖFLIGHET, f. 2. 1) Egenskapen att vara bedröflig. *B-en af denna händelse är större, än jag kan beskrifva.* — 2) Bedröflig händelse. *Hvilken b.! hans hustru har i natt blifvit död.* — 3) Bedröfligt tillstånd. *Det råder mycken b. i det huset.*

BEDRÖFLIGT, adv. På ett bedröfligt sätt. *Det står b. till för honom.*

BEDRÖFLIGTVIS, int. Se *Beklagligtvis*.

BEDRÖFVA, v. a. 1. Förorsaka bedröfvelse. *Denna nyhet b-r mig på det högsta. B. sina föräldrar genom sitt dåliga uppförande. B. någon med sitt tal. Det b-r mig, att du är så dåraktig. Det skulle b. mig, om någon otycka hände honom. Det b-r mig att se allt detta.* — *Syn.* Göra bedröfvad, sorgsam, ängslig, ledsen, Ängsta, Beängsta, Bekymra. — *B-as*, v. dep. o. *B. sig*, v. r. Blifva ell. vara bedröfvad. *B-as, b. sig öfver något. Det är icke värdt att b. sig öfver det.* — *Syn.* Se *Sörja*.

BEDRÖFVAD, a. p. 2. 1) (om person) Som är i ett tillstånd af bedröfvelse. *Rund dessa glada menniskor funnos dock äfven flere b-e. Sitta b. Se b. ut.* — *Syn.* Sorgsam, Ängslig, Ledsen, Beklämd, Bekymrad, Bekymmerfull, Bekymmersam, Nedslagen, Modstulen, Beängstad, Betryckt. — 2) (om sak) Som antyder, uttrycker, tillkännagifver bedröfvelse. *B. uppsyn, min, blick.* — *Syn.* Sorglig, Ängslig, Bekymrad, Bekymmersam, Nedslagen, Modstulen, Betryckt.

BEDRÖFVANDE, n. 4. Handlingen, då man bedröfvar.

BEDRÖFVELIG (föräldr.), se *Bedröflig*.

BEDRÖFVELSE, f. 3. 1) Själstillstånd af nedslagenhet, förändad af en olycka, en motgång, en obehaglig händelse, omständighet, ett ledsamt förhållande. *Hans b. öfver, i anledning af denna olycka är ganska stor. När b-n är som störst, nåkas den tröst min själ.* — *Syn.* Sorg, Ängslan, Ledsnad, Nedslagenhet, Modstulenhet, Beklämning, Betryck, Bekymmer. — 2) Bedröflig händelse. *Gud har hemskt dem med en svår b.; deras enda barn har dött.* (Fam. talesätt) *Efter sju sorger och åtta b-r, d. v. s. efter oändligt många svårigheter.* — *Syn.* Se *Ledsamhet*.

BEDYRA, v. a. 1. Dyrt, högtidligt försäkra, intyga. *Inför Gud, vid sin ära b. sin oskuld. Edligen, med ed b. Jag b-r, att så är.* — *Syn.* Se *Försäkra*.

BEDYRANDE, n. 4. Högtidlig försäkran. — *Syn.* Se *Försäkran*.

BEDÄRA, v. a. 1. Se *Dära*.

BEDÄRANDE, n. 4. Handlingen, hvarigenom någon bedäras.

BEDÄRELSE, f. 3. 1) Se *Bedärande*. — 2) En menniskas tillstånd, då hon är bedärad.

BEDÄMPA, v. a. 1. (mindre brukl.) Se *Edmpa*.

BEDÖMA, v. a. 2. Fälla omdöme om någon ell. något (antingen i tysthet, inom sig, eller uttryckligt, i tal eller skrift). *B. någon ell. något väl, illa, hårdt, strängt, mildt, med stränghet, mildhet. Hans handlingar utvisa, att han b-vnde ställningen ganska riktigt, ehuru han aldrig öppet derom uttråde sig. B. en bok, en skrift, ett litterärt arbete, reconsera, granska det.*

BEDÖMANDE, n. 4. Omdömes fällande om någon eller något. *Hans b. af saken är ganska riktigt. Sakens är icke så lätt, helst för den, som icke närmare känner förhållandena.*

BEDÖMARE, m. 3. En, som fäller omdöme om person eller sak. *För en yttlig b. synes frågan af ganska ringa vikt.*

BEDDIGA, v. a. 1. (lagt.) Med ed styrka, intyga. *B. en skuldfordran.*

BEDDIGAD, a. p. 2. (lagt.) 1) Med ed styrkt. *B. revers.* — 2) Se *Edsvuren*.

BEDDIGANDE, n. 4. 1) Händlingen, då något beedigas. — 2) Sjelfva innehållit af hvad som blifvit beedigadt.

BEEZEBUB, be'el'schubb (i vanligt tal: be'el'schubb), nom. pr. m. 2. (bibl.) Benämning på djefvulen eller det personifierade onda. — Ordet är hebreiskt och betyder egentligen: Flugfurste. — *Syn.* Se *Djefvul*.

BEFALLA, v. a. 2. 1) I kraft af verklig, förment eller tillfällad myndighet, genom ord eller skrift, antyda någon sin vilja om något, som skall verkställas. Brukas mest i fråga om förhållande emellan föräldrar och barn, förmän och underordnade, husbondfolk och tjänare eller underhållande. *Fadren b-lde sina barn att hålla sig tysta. Generalen har b-llt samtliga officerarne att inställa sig hos honom. Herrn b-lde sin dräng att köra fram hästarna. Grefvinnan b-lde kammarjungfrun att gå ut. Alla godssets underhållande hofva blifvit b-llda att inleverera sin afradspannmål. B. anläggand af hof-sorg. Här har ni ingenting att b. B. främ, i'n, ned, upp, ut, o. s. v., med myndighet begära, tillsäga om, att något skall häras, föras, hämtas, skaffas, eller att någon skall komma fram, in, ned, o. s. v., t. ex.: *B. fram en bäl på bordet, b. fram hästar och vagn, b. in vin, b. ned pelsen ur klädvinden, b. upp mat, b. ut drängen ur drängstugan, o. s. v.* Såsom höflighetsuttryck märkas: *Hvad b-lls?* (sammandraget *hva' b-lls?*), hvad behagar, önskar, vill ni? Äfv. ett vanligt uttryck, då man antingen ej hört eller orätt uppfattat en persons ord och vill bedja honom upprepa, hvad han sagt. (I sednare meningen säger man i värdslost tal ofta: *hva'falls?*) *Ni äger (har) att b., det står er fritt att göra, hvad ell. huru ni behagar. Låta b. sig, efterkomma en myndig tillsägelse, ehuru man dertill ej är förpligtad. Han låter ej b. sig af andra än dem, som dertill äga rätt.* — *Syn.* Bjuda, Anbefalla, Beordra, Antyda, Tillsäga. — 2) (i fråga om en regering) Påbjuda. *Konungen har b-llt, att alla vapenföra män skola utskrifvas till krigstjänst. Vi. — — — bjuda och b-llle, den vanliga ordformeln i början af kongliga förordningar. — 3) Bjuda att komma på besök eller till måltid, lustbarhet, o. s. v. Brukas i denna mening blott då, när bjudningen sker från en konung eller furstlig person. *Konungen b-lde honom till sin taffel. Han har blifvit b-lld på hofvet. Drottningen har gifvit en stor supé, till hvilken flere af borgerskapet voro b-llde.* — *Syn.* Se *Bjuda*. — 4) Giva uppdrag att köpa, sälja eller uträtta. Brukas som höflighetsuttryck. *Har ni något att b. till Upsala* (bud, bref, ärende)? — — — från U. (att hämta eller köpa). — 5) Anbefalla (åt Guds skydd och värd), anförtro. *Nyttjas blott i religiös stül och i konungabref. B. sin själ i Guds hand. Vi b-llle eder Gud allsmäktig. I äldre tider skrefs i samma mening: *Guds befalladt!* Reflexivt säges äfv. *B. sig i Guds hand.* — V. m. 1.) a) *B. öfver: Herrska, regera öfver, kommandera. B. öfver ett rike, en stad, ett folk, en krigshär. — c) Hufva ell. äga att b. öfver, äga rätt att till-****

delat befallningar, äfv. genom befallningar leda ens verksamhet; äfv. (fig.) äga rätt, tillfälle att kunna förfoga öfver, t. ex.: *Han är min tjenare: jag äger att b. öfver honom; den, som har folk och tjenare att b. öfver, måste vara mycket erfaren; du har att b. öfver mig och mitt hus.* — 2) *B. om*, genom befallningar ombestyras.

BEFÄLLANDE, n. 4. Handlingen, då man befäller. — *Adj. p. 1.* 1) Som uttrycker, utvisar befallning. *Tilltala någon på ett b. sätt, i en b. ton.* — 2) Böjd att befälla. *Han är mycket b. En b. karakter.* — *Syn.* Herrsklysten, Positiv. — 3) Som uttrycker böjelse att befälla. *Han har en b. min, uppsyn. Hvilken b. gestalt!* — *Syn.* Imposant, Imponerande, Vördnadshjudande.

BEFÄLLNING, f. 2. 1) Handlingen, då man befäller. *Vid denna hans b. tystnade alla. Genom b-er kan man ingenting uträtta med honom. På b., till ålydnad af annan persons tillägelse, t. ex.: På hems b. har detta blifvit gjordt? på grevens. Jag har gjort det på b. af min husbonde. I kanslistil betyder på b. d. s. s. på förmånen eller vederbräande arbetsverks vägnar. På nådigste b., å konungens vägnar.* — 2) Innehållet af hvad som befalles eller blifvit befallt.

BEFÄLLNINGSEAFVÄNDE, m. 3. Den, som på ett ställe eller i en ort har det civila öfverbefället. *Konungens B. se Landshöfding.*

BEFÄLLNINGSMAN, m. 5. pl. — män. 1) (ford.) Befälhavare på ett befäst stad slott; kommandant. — 2) Gårdsfogde; äfv. arbetsfogde. — 3) *Se Expeditionss-befallningsman.*

BEFÄRA, v. a. 1. I. Motsäsa föran; olyckan af något. *B. ett afslag, en olycka. Man har att b. en allmän missödet. Det är ingenting att b. Jag b-r, att han blir sjuk.* — *Syn.* *Se Frukt.*

BEFÄRA, v. a. 3. II. (höjes som *Fära*) Fara, resa öfver ell. igenom. *B. ett land, en ort, en trakt, en nejd, ett landskap, o. s. v. B. en väg, ett haf, en flod.*

BEFÄRANDE, n. 4. En faras eller olyckas motsäende till följe af något. *En olyckas b. ell. b-t af en olycka frammanar den icke sällan.* *Jfr.* *Befara, I.*

BEFÄRANDE, n. 4. Handlingen, då man befär (land, haf, o. s. v.). *Jfr.* *Befara, II.*

BEFÄREN, a. 2. neutr. — et. 1) Som farit vida omkring. Brukas mest om sjömän. I fråga om resor till lauds säges hellre: Berest, Bevandrad. — 2) (fig.) *Se Erfaren.* — 3) Som befäres. *En mycket b. väg. Ett söga b-et haf.*

BEFÄTTA SIG, v. r. 1. (åtföljes alltid af prep. med) Sysselsätta sig med något (oftast i betydelsen af något tillfälligt, som icke egentligen tillhör ens yrke). *Han är läkare, men b-r sig för det mesta med advokatur. Han har varit köpman, men b-r sig nu med landbruk. Det är bättre, att du sköter dina göromål, än b-r dig med andras affärer. B. dig icke med hvad som icke angår dig. Det är en sak, som jag icke b-r mig med. Hon b-r sig mera med squallet än med sitt hushåll.* — *Syn.* Sysselsätta sig, Behönda sig, Bemäna sig med, Blanda sig uti, Lägga sig uti, sin näsa uti.

BEFÄTTNING, f. 2. 1) (åtföljdt af prep. med) a) Sysselsättning med något (mera tillfälligtvis än såsom yrke). *Hans b. med handet är söga passager för honom såsom läkare.* — *Syn.* *Se Sysselsättning.* — b) Uträttande ell. utförande af något, som blifvit en uppdraget. *Man anför-*

trödde honom b-en med den affären. Hvem har b. med förmyndarskapet? Hvem har gifvit dig b. med det? Det har jag ingen b. med. Hafva b. med ett återgångsmål. Taga b. med en sak, en affär, en process, o. s. v. — c) Af-färsberöring, närmare förhållande till en person. *Akta dig för all b. med dåliga människor. Jag vill ingen b. hafva med den människan. Hvem skulle tro, att han haft någon b. med henne?* — *Syn.* *Se Gemenskap.* — 2) (utan prep. med) a) Åtgärd, tillgörande, åtgörande. *Det har skett utan någon min b.* — 3) Tjänst, embete, syssla. *Han har en b. i polisen, vid tullverket, vid auktionskammaren. Den saken tillhör krigsministerns b. Det hör ej till min b.* — *Syn.* *Se Tjänst.*

BEFÄNNING, v. a. 3. (höjes som *Finna*) Finna någon ell. något (i ett visst tillstånd). Brukas mest i högtidligare och embetsstil. *Allt befäns i god ordning, i godt skick, stånd. Vi befäns honom honom ganska belåten. Han befäns sjuk, vid god halsa. Köpa ett hus, sådant det för tillfället b-nnes. Saken befäns svar att verkställa. Vid närmare granskning befäns, att sigillet var brutet.* — *Syn.* *Se Finna.* — *B-s,* v. p. *B. med,* blifva beträdd med någon lagfö-verträdelse. Brukas mest i partitip och deraf härledta tempora. *Han har blifvit befänsan med stöld.* — *B. sig, v. r. 1.* 1) Vara i ett visst tillstånd. Brukas i mera värddad stil. *B. sig väl, illa, förfärligt. B. sig sjuk, glad, nejd. B. sig vid god, ypperligt halsa. B. sig i behof, i nöd. B. sig vid dåligt lynne, vid god kassa. B. sig väl &c. af något.* — *Syn.* Finna sig, Känna sig, Må. — 2) Vara på ett ställe. Brukas helst om personer och i värddad stil. *Han b-nner sig för närvarande i Berlin. En fiskare, som befäns sig i grannskapet. B. sig ute, inne, hemma, borta, i staden, vid regementet, på landet.* — *Syn.* *Se Vistas.* — *B. sig, v. impers.* Vara i ett visst tillstånd. *Hur b-r det sig med honom, med den saken?* — *B-s.* *Se Förhålla sig, v. impers.*

BEFÄNNANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man befäns; då någon eller något befäns. *Handla efter sakens b., allt efter som saken beläms, allt efter omständigheterna.* — 2) Tillstånd, hvaruti någon eller något sig befäns. *Hurudant är för närvarande hans b.?* — *Syn.* *Se Tillstånd.* — 3) Godfinnande. *Allt efter rättens b.*

BEFÄNTLIG, a. 2. Som finnes, är tillstådes på ett ställe. Brukas mest om saker. *De der b-a saker. Alla ifrågasvarande effekter voro der b-a.*

BEFÄNTLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara till finnandes, tillstådes på ett ställe. *B-en i atmosfären af giftiga infusorier.* — *Syn.* *Se Tillvaro.* — 2) Egenskapen att verkligen äga eller hafva ägt rum. *Stöldens b. är satt utom allt tvifvel.* — *Syn.* *Se Verklighet.*

BEFÄJADRA, v. a. 1. 1) Sätta fjädrar på (pilar, tangenter). — 2) Pryda med plymer (om hattar). — Brukas mest i poesi och högre stil. — *Befjädrande, n. 4. o. Befjädring, f. 2.*

BEFJÄBRAD, a. p. 2. 1) Försedd med fjädrar eller plymer. *B. pil, hatt.* — 2) (om fågelungar) Som fått fjäder och dun. — Brukas mest i poesi och högre stil.

BEFLITA SIG, v. r. 1. (åtföljes nästan alltid af prep. om) Göra sig flit, använda flit på, bemöda sig. Brukas endast i fråga om personer. *B. sig om studier, om dygd, om äkerbruket, om sina pligters uppfyllande. B. sig om att vinna en persons vänskap, tillgifvenhet, om att behaga någon.* — *Syn.* *Se Bemöda sig.*

BEFLITANDE, n. 4. Flitigt och ihärdigt bemödande om att erhålla, vinna, tillvägbringa, uträtta något. *Genom ifrigt b. lyckas man ofta i sina förelag. Ett ifrigt b. om dygd och goda seder väcker alla människors aktning. Brukas dock helst i negativa satser, t. ex.: Med allt b. ell. allt b. oaktadt, har jag ej ännu hunnit med mitt arbete. Oaktadt allt b. har jag ej varit i stånd att få saken utredd.* — Ordet tillhör mera den värddade stilen. — *Syn.* *Se Bemödande.*

BEFLÄCKA, v. a. 1. 1) Sätta fläck på, fläcka. Brukas i egentlig bem. mindre ofta. Man säger hellre: Fläcka, fläcka ned, fläcka full. — 2) (fig.) a) Vanhörd, vanära. *B. sin ära, sitt namn, sitt rykte, sitt lif, sin regering genom dåliga handlingar. Han har b-t sitt minne med blod. B. sig med blod, med laster, brott, utsväfningar, med mord, grymheter, förfalskningsbrott, o. s. v.* — *Syn.* *Se Vanära.* — b) Förklena, svärta. *B. ens rykte genom förtal.*

BEFLÄCKANDE, n. 4. Handlingen, då man beflecker.

BEFLÄCKELSE, f. 3. Hvad som beflecker. Brukas helst figurligen, i moralisk mening, om någonting vanhördande. *Denna handling var en b. på hans hjelterykte. Fly allt slags b. och örfärdighet.*

BEFOGA, v. a. 1. Gifva fog till, berättiga. *Hvad b-r er, min herre, att föra ett sådant språk?* — Ordet brukas mest i partitip, såsom adjektiv; se följ.

BEFOGAD, a. p. 2. 1) (om person) a) Som har laelig rätt, berättigad. *Vara b. att tillträda ett ärf, att döma i en sak.* — *Syn.* *Se Berättigad.* — b) Som har fog, giltigt skäl, grundad anledning till något. *B. att tro, att säga, att göra något. Om du är stursk, så finner jag mig b. att köra ut dig.* — 2) (om sak) Grundad på fog; rättvis, billig. *Ett b-t åtal. En b. anmärkning.* — *Syn.* *Se Rättois.*

BEFOGNET, f. 3. 1) (om person) Rättighet. *Han har ingen b. att döma i den saken.* — 2) (om sak) Rättvisa, billighet. *B-en af dessa anspråk är obestridlig. B-en af ett påstående, en anklagelse, en klagan.*

BEFOLKA, v. a. 1. Försä med inbyggare, invånare. *B. ett land, en ort, en trakt. Dessa åtgärder bidrogo mycket att b. den förut öde nejden.* — Brukas mindre väl om städer och alldeles icke om byar, gårdar, o. s. v.

BEFOLKAD, a. p. 2. Försedd med inbyggare, invånare. Brukas vanligtvis i förening med adverbena *nål, söga*, t. ex.: *Frankrike är ett väl b-t land, Lappland deremot ett söga b-t.*

BEFOLKANDE, n. 4. Handlingen, då man befolkas.

BEFOLKNING, f. 2. 1) *Se Befolkande.* — 2) Hela antalet af de människor, som bebo ett land, en ort. *Lappland har en högst ringa b. En gles, tråkig, ansenlig, stor b. Detta land har en b. af 2 millioner människor.* — Brukas mindre väl om städer. — *Syn.* *Se Folkmängd.*

BEFORDERLIG, a. 2. Som befordrar: 1) (om person) Biträdande. *Han har varit mig mycket*

b. i verkställandet af denna sak. — *Syn.* *Se Behjelpelig.* — 2) Gynnaude. *Denna väderlek är ganska b. för rågens inogande.* — *Syn.* *Se Gynnsam.*

BEFORDRA, v. a. 1. 1) Laga, att något föres ifrån en ort till en annan. *B. ett bud, varor, penningar, personer. B. ett bref på posten, med posten, genom bud, med ett fartyg, en diligens. Var god och b. det här paketet med första lägenhet till Upsala.* — *Syn.* *Se Fortskaffa.* — 2) (fig.) a) (med person till subjekt) Verka till ett visst ändamål, arbeta på framgången, uppehållandet af något. *B. ett ändamål, ett förelag. B. ens bästa, ens undergång. Söka att b. Guds ära, den allmänna upplysningen, människoslagets väl.* — *Syn.* Frånja, Befrämja, Bidraga till, Gymna, Verka för, Arbeta för, på- (med sak till subjekt) Verka bibehållandet, en östörd fortgång af, tilltagande af. *Ett medel, som b-r helsen, matsmältningen, härdväxten. Detta skall b. enighetens bibehållande. Denna omständighet b-de ännu mer ryktets utspridning.* — 3) (fig.) Gifva högre eller förmånligare embete, tjänst, befattning. *B. någon ifrån löjtnant till kapiten. Han blef efterhand b-d till de högsta värddigheter.* — *Syn.* Upphöja. — 4) (i rättegångs- och embetsmannastil) *B. till straff, till dödp, till döden, verka derhån, att någon blifver dömd till straff, till döden.*

BEFORDRAN, f. 2. sing. indef. 1) *Se Befordrande.* — 2) Erhållande af högre eller förmånligare embete, tjänst, befattning. *Arbeta på sin b. Hafva rätt till b. Vinna, få, nå, erhålla b. Hans b. har väckt mycket uppsende.* — *Syn.* Upphöjelse, Utämmande.

BEFORDRANDE, n. 4. Handlingen, då man befordrar. *Jfr.* *Befordra.* a) *Ett pakets, varors b. med förbinder, med diligensen.* — b) *Ett ändamål, ett förelags b. B. af ens välfärd. Söka Guds äras b. Detta medel bidrager till helsen b. Till b. af en önskvärdighet och sänja.* — c) *Löjtnant Hederkronas b. till kapiten.* — d) *Brottslingars b. till straff.*

BEFORDRARE, m. 3. En, som befordrar (i bem. 2, a) o. 3).

BEFORDRING, f. 2. *Se Befordran.* Brukas som plural till detta ord, men i singular mindre ofta. *B-arne inom armén. Inom få dagar hafva flera b-ur ägt rum.*

BEFORDRINGSGRUND, m. 3. (admin.) Grund-sats, som följes vid befordringar.

BEFORDRINGSMEDEL, n. 3. Medel, hvarigenom person eller sak befordras (bem. 1, 2 o. 3). a) *Vagnar och farkoster äro hvarliga b. för varor.* — b) *Bästa b-medel för denna sak är att Ett godt b. för härdväxten.* — c) *Mängens enda b. är smicker och lismeri.*

BEFORDRINGSMÅL, n. 3. Mål, som rörer embets- eller tjänstemans befordran. Brukas i den administrativa stilen.

BEFORDRINGSRÄTT, m. 3. Rättighet till befordran, på grund af meriter eller tjänstetider.

BEFORDRINGSTUR, m. 3. 1) Embets- eller tjänstemans rätt till befordran på grund af tur. — 2) Tur, lycka i befordringsväg.

BEFRAKTA, v. a. 1. Hyra, till varors försändning. *B. ett fartyg för spannmåls-last till England.* — *Befraktande, n. 4. o. Befraktning, f. 2.* [Befragta.]

BEFRAKTARE, m. 3. En, som befraktar ett fartyg.

BEFRAKTNINGSBREF, n. 3. *Se Fraktsedel.*

BEFRÄKTINGS-KONTRAKT, n. 3. Se *Certe-partie*.

BEFRED, v. a. 1. (föga brukl.) Se *Freda*.
BEFREDANDE, n. 4. (föga brukl.) Se *Fredande*.

BEFRIA, v. a. 1. Göra fri, lös, ledig ifrån (något fängslande, bindande, hindrande, besvärande eller hotande). Brukas både i egentlig och figurlig mening. *B. någon ur fängelse, ifrån hender, ur rättsföres våld, ur procentares klör, från trälldom, från trälldomsöket, från tvång; från en börda, ett obehag; från möda, besvär, skuld, afgifter, umgälder; från ett löfte, från edgång; från en anklagelse, en beskyllning; från bekymmer, omsorger, ledsamheter; från uppsyllandet af en pligt; från undergående af en examen. B. sin egendom från inteckning. B. sitt samvete, bättre Fria säll. s. B. sig med ed, bättre Fria sig med ed. — Syn. Fria, Rådda, Frälsa, Förlossa, Frigöra, Lösgöra, Göra lös och ledig.*

BEFRIANDE, n. 4. Handlingen, då man befriar. — Syn. Befrielse, Friande, Rådande, Häddning, Frälsande, Förlossande, Förlossning, Frigörande, Frigörelse.

BEFRIARE, m. 4. -ARINNA ell. -ERSKA, f. 2. En, som befriar. — Femininerna nyttjas mindre ofta. — Syn. Råddare, Frälsare, Frälsersman, Förlossare.

BEFRIELSE, f. 3. 1) Se *Befriande*. *Efter sin b. skyndade han till templet att tacka Gud. Till sin b. anförde han . . .* — 2) Frihet (ifrån åtgående, besvär, börder o. s. v.). *Åtnjuta b. från skatt, afgifter, umgälder, onera och servituter, dagsverkskyldighet, bevaringsstjänst o. s. v. B. från tvång, bekymmer, omsorger. B. n. ifrån affärsbråket skall snart åter göra ditt lynne lätt och gladt. — Syn. Se Frihet.*

BEFRUKTA, v. a. 1. I. (föga brukl.) Se *Frukta*.

BEFRUKTA, v. a. 1. II. Göra fruktsam, frukthärande. Brukas om människor och djur, men isynnerhet om växter. *Honan har blifvit b-d. Genom konst b. fikon. — Befruktande, n. 4. o. Befruktning, f. 2.*

BEFRUKTNINGSDELAR, m. 2. pl. (bot.) Den del af blomman, hvarigenom från frambringas. *B-ne äro: Ståndare och Pistiller.*

BEFRUKTNINGSVÄTSKA, f. 1. (bot.) Vätska, innesluten i frönjulkornen, och som vid växters befruktning utgötes.

BEFRYNDA, v. a. 1. Göra beslägtad (i fråga om äktenskapsförbindelser). *Detta giftermål har b-t honom med herr N., med Nordstjernska familjen. Genom detta äktenskap hafva de blifvit b-de med hvarandra. — B. sig: 1) V. r. Göra sig beslägtad (genom äktenskaps ingående eller släktande). Genom sitt giftermål har han b-t sig med greffe O. . . s familj. Han ville genom stiftandet af detta äktenskap b. sig med sin gamla vän P., med Stjerncrantziska släkten. — 2) V. recipr. Komma i släktkap med hvarandra.*

BEFRYNDAD, a. p. 2. Genom äktenskap beslägtad. *Han är b-d med excellensen Z. B-e personer, familjer, slöfter.*

BEFRYNANDE, n. 4. Försättande eller kommande i släktkap genom äktenskapsförbindelse. *Hans b. med Sporrefamiljen var icke utan politisk vigt. Deras b. kan hafva vigtiga följder.*

BEFRÅGA, v. a. 1. (efterbildning från tyskan; mindre godt) Ställa flera frågor till en person,

genom frågor söka utforska. — *B. sig, v. r. (föga brukl.) Genom frågor göra sig underrättad. B. sig hos någon om, i rörande en sak. Icke fullkomligt liktydigt med Förfråga sig, hvilket isynnerhet brukas med hänsigt till något, som man har för afsigt att göra, hvaremot B. sig har mer afseende på något förhållande. — Syn. Se Fråga.*

BEFRÄMJA, v. a. 1. Befordra (i hem. 2 a) och äfven någon gång b). *B. ett godt ändanmål, Guds ära, konstler och vetenskapers, handelns, o. s. v. Detta skall b. enighetens bibehållande. — Syn. Se Befordra. — Befrämjande, n. 2.*

BEFRÖJA, v. a. 1. Säges om en växt, som meddelar en annan frö till en ny växt. — *Befröjande, n. 4. o. Befröjning, f. 2. (Befröja).*

BEFUKTA, v. a. 1. (föga brukl.) Se *Fukta*.

BEFUKTANDE, n. 4. o. *Befuktnings, f. 2.*
BEFULLMÄKTIGA, v. a. 1. Gifva fullmakt att i ens ställe utföra något (ett ärende, en talan, o. s. v.). Brukas både om offentliga och enskilda angelägenheter. *Jag har b-t herr N. att bevaka min rätt, att föra min talan. — Syn. Gifva fullmakt, myndighet, Bemyndiga, Autorisera, Berättiga. — Befullmäktigande, n. 4. — [-mägt -.]*

BEFULLMÄKTIGAD, a. p. 2. Som af offentlig myndighet eller enskilt person fått fullmakt att i dess ställe utföra ett ärende, en talan, o. s. v. — Brukas äfven substantivt, t. ex.: *I hans ställe infann sig en b. — Syn. Se Fullmäktig. [-mägt -.]*

BEFUNNEN, part. pass. af verbet *Befinna*; se under detta ord *B-s, v. p.*

BEFÄL, n. 3. 1) Rättighet att befälla öfver krigshär, större eller mindre beväpnad trupp. *Föra högsta b-et öfver arméen, öfver flottan. Föra b. öfver en krigshär, öfver ena flygeln i en batalj, öfver en eskader, en division, ett regemente, ett kompani, en pluton, en furagerings-trupp, o. s. v. Föra b-et på ett fartyg, vid en belägring, stormning, rekognoscering, o. s. v. Hvem har b-et i fästningen? Han har 20 man under sitt b. En yng löjtnant P. hade b-et öfver den anryckande truppen. Ställa en armé, en trupp under ens b. Hela styrkan var ställd, stod under greffe N:s b., under b. af greffe N. — Syn. Anförande, Kommando, Ledning, Auspicier, Chefskap. — 2) Samteliga personer, som äga rätt att befälla i en armé, vid en flotta, eskader, större eller mindre trupp, på fartyg, fästning, o. s. v. (i motsats till Gemenskap, Manskap eller Trupp) *B-et i en armé, vid en flotta, en trupp, ett regemente, ett kompani, o. s. v. Manskap och b. B. och trupp. Gemenskapen, menige soldaten är nöjd, men hos b-et råder mycken bitterhet. — Syn. Befälhafvande (plur.)**

BEFÄLHAFVANDE, a. 1. Som förer befälet öfver större eller mindre trupp af krigsfolk, på fästning eller fartyg. *B. officer. — S. m. 3. Se Befälhafvare.*

BEFÄLHAFVARE, m. 5. En, som förer befälet öfver större eller mindre trupp af krigsfolk, på fästning eller fartyg. Brukas mest om högre officersgrader, hvaremot Befälhafvande säges äfven om lägre. — Syn. Befälhafvande, Anförare, Chef.

BEFÄLHAFVARINNA, f. 1. Fruntimmer, som förer befälet. Brukas föga, utom på skämt.

BEFÄNGD, a. 2. Egentl.: besatt af onda andar. 1) (om person) a) Från vettet, ytterst ofönuftig, högst dåraktig. *Är du alldeles b., som*

går ut så tvänklödd midt i smällkalla vintern? — Syn. Se Tokig. — b) Urslinnig af vrede, rasande. *Hotelserna och stöckorden gjorde honom till sluts så b., att han rusade på oss. — Syn. Se Fred. — 2) (både om person och sak) Vidunderlig, ofönuftig; ytterst narraktig, följlig; ytterst rölig, rasande rölig. *Så b. han ser ut med sin hjörnskinnfrack och sockertoppmössa! Det var riktigt en hägtid att se och höra honom; han var alldeles b. med sina många puts och infall. B. fråga. B-t svar. Hvilken b. idé. Ett b-t puts, infall. — Syn. Se Lätlig. — 5) (om sak) a) Högst olycklig, skadlig, motgjord. *B. händelse, motgång, omständighet. Hans ställning är för närvarande alldeles b. — Syn. Se Olycklig. — b) Ofantlig. B. hop, myckenhet.***

BEFÄNGDHET, f. 2. Egenskapen att vara befängd (i hem. 4, a) o. 2).

BEFÄNGDT, adv. På ett befängdt sätt, vis; ofantligt. *En b. stor öxe. B. rik. B. roligt.*

BEFÄST, a. 1. Sammandraget af *Befästad*; se d. o.

BEFÄSTA, v. a. 1. o. 2. Egentl.: Göra fast och stadig. 1) Genom försvarsverk sätta en ort i stånd att emotstå fienden. *B. en stad, ett slott, en ort, ett läger. B. med vallar och gräfvor. — Syn. Försänsa. — 2) (lagl.) Bekräfta. *B. sin utsaga med ed. Man säger i denna bem. äfven Fästa. — 5) (fig.) Göra stark, fast; stärka, stadga. *B. sitt valde, sin makt, sin ställning, sin lycka, sina rättigheter. Biden b-ar vänskapen. Denna omständighet b-de mina misstanke. B. någon i dygd, emot det onda, emot förförelsen, i en föresats, i ett beslut. — Syn. Se Stärka.***

BEFÄSTAD, a. p. 2. Genom försvarsverk tryggad emot fiendens anfäll. *B-t slott, läger. — För maskulin och feminin brukas mera Befäst, t. ex.: b. stad, ort, plats.*

BEFÄSTANDE, n. 4. Handlingen, då man befästar.

BEFÄSTNING, f. 2. 1) Se *Befästande*. — 2) Försvarsverk, hvaremot en ort blifvit befästad. Hör noga skiljas ifrån Fästning. *Vi hade framför oss några b-ar, dem vi likväl snart intogo, hvarefter lägrat stormades. — Syn. Befästningsverk, Försvarsverk.*

BEFÄSTNINGSKONST, f. 3. Läran om sättet att befästa orter.

BEFÄSTNINGSSYSTEM, ----stä'm, n. 5. o. 5. Ett efter vissa gifna grunder och i ett helt sammanhang uttänkt sätt att befästa orter. *Faubans, Cohorns, Carnots b.*

BEFÄSTNINGSVÄRK, n. 8. (mindre brukl.) Smärre försvarsverk. *Fästningsverk* är af större vidd.

BEFÖRA, v. a. (gam.) Anklaga.

BEG, se *Bay*.

BEGABBA, v. a. 1. Med bitterhet göra narr af någon. *Judarne b-de honom och sade. — Börjar föräldras. — Syn. Gäckta, Häna, Förhäna, Bespotta, Bele, Begriina, Beskratta, Göra åttöje af, Göra spe af, Drifva (gäck), Mäcka, Gyrkla med, Roa sig på ens bokostad, Råcka lång näsa.*

BEGABBANDE, n. 4. Handlingen, då man begabbar.

BEGABBARE, m. 4. En, som begabbar. — Syn. Bespottare, Begriinare, Förhäner, Gäckare, Gyrkelmakare, Spelågel, Speluga, Spektakelmakare.

BEGABBERI, n. 4. Ord eller handling, hvareigenom man begabbar någon. *Ett mål för b. af*

hopen, för hopens b., undkom han med möda. — Syn. Gäckeri, Gyckel, Gyckleri, Hän, Bespottelse, Spott och hän, Spe, Åttöje, Spektakel, Begäckelaf, Nojs.

BEGAGNA, v. a. 1. Göra bruk af något (egentl. till gagn). *B. läkemedel. B. lädret till skor. B. en rock som läcke. B. ett ord i figurlig mening. — Syn. Se Nyttja. — B. sig, v. r. B. sig af, nyttja, använda till sitt gagn; bruka. — Syn. Se Nyttja.*

BEGAGNANDE, n. 4. Se *Bruk, 4.*

BEGAGNELIG, a. 2. Se *Användbar*.
BEGAPA, v. a. 1. Med dum beundran gapa på. *Hopen b-r gerna apor och taskspelare. Låta sig b-s af hopen. — Syn. Se Beundra. — Begapande, n. 4.*

BEGGJE, a. num. plur. Både den ene och den andre. *Hänför sig alltid till någon (något) förut omtalad eller någon (något), som utvisas, anskades. B. voro stora män. B. vännerna. Du skall få b. dessa böcker. Vi äro b. i samma fördomelse. Vi b. följas åt. J b., de b. Det är b-s vår, eder, deras önskan. På, å b. sidor. Från b. sidorna. Pleonastiskt brukas ganska ofta B. två, t. ex.: de voro fulla b. två; b. två föllo omkull. — Syn. Båda.*

BEGGGERA, a. num. Både den ene och den andre af dem; hvardera af dem begge; hvardera å sin sida, för sin del. *B. svär, att han har rätt; men b. har orätt, b. hafva de orätt. Jag förhöll dem b. deras försunlighet. Du ber blott om det ena; jag skall göra b.*

BEGIFVA SIG, v. r. 3. (böjes som *Gifva*) 1) Förflytta sig ifrån ett ställe till ett annat (mer eller mindre allgäset). Brukas om alla slags sätt att färdas, till fots, till häst, i vagn, på fartyg, o. s. v. *B. sig till en ort, till Stockholm, till sitt regemente. B. sig på väg till en ort. B-t sig ut på resa. B. sig ifrån stället, ur staden. B. sig på flykten. B. sig till skogs, till sjös. Man säger äfven: B. sig till sitt arbete, till sångs, till hvila, till, i ro. (Fig.) B. sig under ens beskydd, ställa sig under &c. — Syn. Förfoga sig, Gå, Fara, Färdas. — 2) (föga brukl.) Begärva sig, finna sig uti. *Jag får väl då b. mig dertill, eftersom ingen annan råd är. B. sig ifrån sin rätt, afstå sin rätt. — V. impers. (endast i imperf. indik.) Hända, tilldraga sig. Det begaf sig, att . . . — Syn. Se Bånda.**

BEGIFVANDE, n. 4. Medgifvande, tillåtelse. Antyder oftast en viss grad af obenägenhet eller likgiltighet, att man låter någonting passera, låter dervid bero, och förutsätter alltid en föregående begäran. *Det har skett med mitt b. Det vore lyckligt, om hennes b. för saken kan erhållas. — Syn. Se Samtycke.*

BEGIFVEN, a. 2. (åttöljes alltid af prep. på) Mycket böjd, i hög grad fallen för. Säges mest i dällig mening, eller om öfverdrift af en i sig själf god höjelse. *Vara b. på spel, på drycken, på dans, på laster, utsväfningar. Han är fastligt b. på att låsa. — Syn. Se Böjd (för).*

BEGIFVENHET, f. 3. (åttöljes alltid af prep. på) *B. på spel, på starka drycker, o. s. v. — Jfr. Begifven. — Syn. Se Böjd (för).*

BEGINBRASSAR, m. 2. plur. (sjöt.) Brassar, som löpa från nockarna af beginärn.

BEGINERÄ, f. 3. pl. — rår. (sjöt.) Understa rån på kryssmasten, och på hvilken inlett setet föres.

BEGIRIG, a. 2. I hög grad begifven på, begärlig efter. *B. på, efter beröm. — Ordet är mera tyskt än svenskt, och brukas föga. — Syn. Se Böjd (för).*

BEGIRIGHET, f. 2. (föga brukl.) Stark begirvenhet, häftigt begär. — Syn. Se *Begärlighet*.
BEGIRIGT, adv. (föga brukl.) Ganska begärligt.

BEGJUTA, v. a. 3. (höjes som *Gjuta*) Gjuta (något vätt) öfver. *B. med vatten, vin, mjölk, o. s. v. B. en kråkväxt med vatten ur en handkanna.* Brukas, i fråga om döpselen, afven om personer. — *Begjutande*, n. 4. o. *Begjutning*, f. 2.

BEGLÅNSA, v. a. 2. — Glånsa, stråla öfver en yta. Mest i högre och poetisk stil. *Solen b-nser ofta dessa fält.*

BEGRAFNING, f. 2. 1) Handlingen, då man begravfer. — 2) Sjelfva högtidligheten, ceremonierna, gästabudet, då en död människa begravfer. *Stor, högtidlig, hederlig b. B. i stillhet. B. med facklor.* Göra b. åt någon. *Binista en b. — Syn.* Jordning, Jordfästning, Likbegångelse. — *Se. B-sceremoni, -sdag, -sfejt, -shög-tidlighet, -skostnad, -smarsch, -smusik, -smältid, -sståt, m. fl.*

BEGRAFNINGSHJELP, f. 3. 1) (i allmänhet) Understöd, som erhålles till en afliden persons begrafning. — 2) Understöd ifrån en begrafningskassa, hvilket åtnjutes af storbuset eller en afliden embets- eller tjänsteman, eller annan person, som varit delägare i sådan kassa. — 3) Allmän påläga till bestridande af kostnaderna vid ett komligt liks jordfästande.

BEGRAFNINGSKASSA, f. 4. Kassa, bildad genom bidrag (vanligen af embets- och tjänstemän), och hvarur penningunderstöd lennas till begrafning af personer, som under lifstiden lennat bidrag dertill.

BEGRAFNINGSKORT, n. 5. Kort, tryckt eller skrifvet, hvarigenom någon inbjudes att bistå en begrafning.

BEGRAFNINGSPENNING, m. 2. Skådepenning, som slås i anledning af någon furstlig persons begrafning.

BEGRAFNINGSPLATS, m. 3. 1) Inbägnad plats, der de döda, tillhörande en viss församling, begravas. — *Syn.* Kyrkogård. — 2) (uti inskränkta mening) Plats på en kyrkogård, tillhörig någon enskild person, och der han med familj äger rättighet att efter döden begravas.

BEGRAFNINGSPOEM, —poäm, n. 5. Poem, författadt i anledning af någons begrafning. Äf. *Begravningsverser.*

BEGRAFNINGSPROCESSION, ----sässchön, c. 5. Se *Likprocession*.

BEGRAFNINGSSKJORTA, f. 1. och

BEGRAFNINGSSKRUD, m. 2. Se *Svepning*.

BEGRAFVA, v. a. 5. Imperf. sing. *Begräf:*

plur. *Begräfoa;* äfven (mindre väl) *Begräfade*, i både sing. och plur. Sup. *Begräfvit*, sammendr. *Begräft*. Part. pass. *Begräfvnen*, äfv. (mindre väl) *Begräfd*. 1) Högtidligt nedsätta en död människokropp i jorden. *B. någon i kyrkan, på kyrkogården. B. lefvande, till straff nedsätta någon löfvande i jorden.* — *Syn.* Jorda, Jordfästa. — 2) Hålla graföl efter en afliden. *Det tillhör närmsta arfvningarna att b. den döde.* — 3) (mindre egentligt) Öfverhölja (döda djur eller liflösa föremål) med jord, grus, snö, o. d. *B. en hund. B. en stad i gruset af dess ruiner. En jordbäfvning har nyligen b-fvit flera byar. B. sägel i snö. Manuskrifvet låg alldeles b-fet under dam.* — *Syn.* Se *Beitåcka*. — 4) (fig.) Dölja, gömma. *B. en händelse i evig glömska. Vara b-en i sömn, i djupa tankar, i sorg, i sina*

böcker, sova ganska hårdt, vara fördjudad i tankar, ej tänka på annat än sin sorg, sina böcker. — *B. sig, v. r. (fig.) 1) B. sig lefvande, afhålla sig ifrån sällskaper.* — 2) *B. sig uti: a) Träget sysselsätta sig med. B. sig i böcker, i pappersluntor, i studier.* — *b) B. sig i en ödemark, en öken, besätta sig i en trakt, der man ej har tillfälle till umgänge med andra, isynnerhet bildade människor.*

BEGRAFVANDE, n. 4. Handlingen, då man begravfer.

BEGREPP, n. 5. (af verbet *Begripa*) 1) (i allmänhet) Föreställning, omdöme, tanke. *Göra sig, hafva, gifva b. om något. Hvad b. gör du dig om den saken? Han har intet b. om hvad det vill säga. Hysa, hafva ett ganska fördelaktigt b. om någon.* — *Syn.* Se *Föreställning*. — 2) (log.) En mängd af flera skilda åskådningar, sammantvådade till en enhet i medvetandet, genom afstånd och fasthållande af öfverensstämmande kännetecken. *B-en Menniska, Häst, Träd. B. bildas genom jämförelse, Afsondring (Abstraktion) och Förknippning (Synthesis). B-en äro antingen abstrakta eller konkreta. Allmänt b., som omfattar slag eller art. Enskilt b., som utmärker blott ett enskilt ting. Högre, vidsträcktare, lägre, inskränkta-re b. Enkelt b., hvilket ej läter upplösa sig i flera, t. ex.: *enhet. Sammansatt b., hvilket in-fattar flera enkla begrepp, t. ex.: dygd, triangel. Riktiga, oriktiga b. Klara, mörka, tydliga, otydliga b. B-et är en produkt af Förståndets verksamhet, Idéen af Förnuftets.* — 3) (i vanligt tal) Förmåga att begripa, fattningsgåfva, förstånd. *Hafva godt, svagt, tvigt b. Det öfvergår mitt b. Lämpa sitt tal efter åhörarnes b. — Syn.* Se *Förstånd*. — 4) Kunskap: a) (objektivt) Vetenskaplig grund. Brukas mest i plural, och i förenig med ordet *först. De första b-en af astronomien. Regnér's första b.* — b) (subjektivt) Insigt. *Han saknar allt b. i matematik, i åkerbruk och boskapskötsel. Vara utan allt b. i musiken. Hon har ej många b. i den vägen.* — *Syn.* Se *Kunskap*. — 5) Betydelse, mening. *Delta ord har ett ganska vidsträckt b., omfattar flera b. I inskränkta b. Söka förklara ett ords b. — Syn.* Se *Betydelse*. — 6) Kort b. af något, dess hufvudsakliga innehåll. *Kort b. af logiken. Gif mig ett kort b. af saken.* — *Syn.* Summariskt innehåll, Sammandrag, Compendium. — 7) Stå ell. vara i b. att, ämna att genast, oförlovadt göra något. *Jag stod just i b. att skriva till honom, när han kom. Han är i b. att gifva sig.* — *Syn.* Se *Ämna*.*

BEGINNA, v. a. 2. Företaga till utförande, göra början med. *B. ett arbete, ett företag, ett fältlag, en session, en tvist. B. krig. B. läsningen af något. B. skörden, höbergringen. Striden begyntes. B. något på nytt. B. på, se Påbeggna.* — *Syn.* Se *Börja, v. a. — V. n. 1) Göra början. Låt oss b., der vi sist slutade. Tälaren b-er nu att tala. Barnet b-er tala. B. slås och b. att slås. Alla begynte skratta. Hon begynte blifva trött. B. med a och sluta med b. Presten begynte med honom. Jag har nyss begynt med ett arbete. B. med fel och sluta med mästestycken. Har du begynt på ännu? Jag skall i morgon b. på med arbetet.* — 2) Taga början. *Tyst nu! talet b-er. Febern b-er nu igen.* — *Syn.* Se *Börja, v. n. — V. impers. Taga början. Det b-er snö. Det b-er att gå kraftgången för honom.*

BEGYNNANDE, n. 4. Handlingen, då något begynnes.

BEGYNNARE, m. 3. 1) (egentl.) En, som begynner något. Är i denna bem. nästan obrukligt. — 2) En, som nyligen börjat lära, idka eller utöfva något. *B. i studier, i ett handverk, i handeln. Lärobok för b. Hon är ännu blott b. i konsten att bedraga sin nästa.* — *Syn.* Nybegynnare, Nyläring. — Ordet brukas äfven för feminin, men man kan äfven säga *Begynnarrinna, f. 1.*

BEGYNNELSE, f. 3. Det första af en tillvaro, en handling, en verkning, ett företag. *Lifvets, arbetets, företags b. Oftare brukas Början.* — Adverbialt säges: *I b-n, af b-n, d. v. s. i början, ifrån början.* — *Syn.* Se *Början*. — *Se. B-rad, -vers.*

BEGYNNELSEBOKSTAF, m. 5. pl. — bokstäfver. Bokstaf, som begynner ett ord, en mening, ett kapitel, en bok. — *Syn.* Initialbokstaf, Initial.

BEGÅ, v. a. 2. (höjes som *Gå*; part. pass. *Begången* (för bem. 1) och *Begådd* (för bem. 2 och 3). 1) Göra sig skyldig till (något felaktigt, oklokt eller brottsligt). *B. en brottslig handling. B. ett fel, en ohöflighet, en oartighet, en elakhet, en orättvisa, en löghet, en nedrighet, en grymhet, ett brott. B. väld emot någon. B. dumheter, grymheter. Han har b-t den nedrigheten att . . . — Syn.* Bedriva, Öfva, Föröfva, Beträdas med. — 2) Tillstålla, laga (så att). Förekommer endast i uttrycken: *B. en sak, b. saken, b. det så, att . . . t. ex.: Han har så b-t saken, så b-t, att han blifvit borgmästare i Telge. B. saken så, att alla blifva nöjda.* — *Syn.* Så bedriva, tillstålla, laga, Så ställa saken, Så blanda korten. — Hit kan äfven föras talesättet: *Det är så begådd oss emellan, att . . . d. v. s. det är så öfverenskommet, beramadt, &c.* — 3) *B. den heliga nattvarden, anamma den, gå till skrift.* — *B. sig, v. r. 1) B. sig väl, illa: a) Definna sig i goda, dåliga omständigheter, berga sig väl, dåligt. Hur är det nu med hans affärer? Jo, han b-r sig väl.* — *Syn.* Se *Berga sig*. — *b) B. sig väl, illa med någon, komma väl, illa öfverens med. Hvad tycker du om din granne? Jo, jag b-r mig väl med honom. Han b-r sig väl med alla. Hur b-r du dig med honom?*

BEGRÄNSA, v. a. 2. (höjes som *Gripa*) 1) (om sak) Med förståndet fatta. *Han b-er ingenting af hvad man säger honom. B-er det meningen af hans ord? B-er ni något af allt detta? Jag b-er icke, hur det är möjligt, hur det är fall, hur hon kan säga så. Samtalsvis nyttjas det i flera egna uttryck, såsom: *Jag b-er, när man vill tillkännagifva, att man förstått, hvad en förklarar, utredt, omtalat; det b-es (förkortadt begripis), naturligtvis, det förstås af sig sjelft; b-er ni (du, &c.) det? b-er ni? tilläggs ofta,**

sedan man förut sagt någonting hotande eller i skarp, bitter, stickande ton yttrat något, t. ex.: *Lyd genast, eljest går jag efter riset; b-er du? Det skall ske medt för er näsa; b-er ni det?* — *Syn.* Se *Förstå*. — 2) (om person) Förstå, hvad någon menar. *Jag kan icke b. honom, han talar så oredigt. Jag b-er honom (dig, &c.) icke, säges, när man vill uttrycka, att man ej kan förklara en persons handlingssätt, afsigter, eller när man anser honom uppföra sig i hög grad oförståndigt.* — 3) *B. i sig, omfatta, innefatta. Tyskland b-er i sig många stater.* — *Syn.* Se *Innefatta*.

BEGRIPIEN, a. 2. neutr. — et. *B. i, mycket sysselsatt med, helt och hållet upptagen af. B. i arbete, i djupa tankar.* — Ordet är egentligen förkortadt af *Inbegripen*, som brukas mera.

BEGRIPLIG, a. 2. Som kan begripas, förstås. Brukas både om person och sak. *Det är en lätt b. sak. En b. författare, stil. B-t fördrag. Denna mening är icke så lätt b. Det är lätt b-t, att det icke kunde lyckas, när hon bar sig så dumt åt. Göra sig b., framställa sina tankar så, att de af andra lätt kunna förstås.* — *Syn.* Se *Fattlig*.

BEGRIPLIGEN, adv. 1) Se *Begripligt*. — 2) Se *Begripligtets*.

BEGRIPLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara begriplig. Säges ej om personer. *Sakens, stälens, fördragets b. En talare måste framför all vinnlägga sig om b. — Syn.* *Fattlighet*.

BEGRIPLIGT, adv. På ett begripligt sätt. *Tala b., så att folk kan förstå dig.* — *Syn.* *Fattligt*.

BEGRIPLIGTVIS, adv. Såsom man lätt kan begripa, naturligtvis. *B. fick han sig ett slag på häften, ty det hade han förtjent.*

BEGRUNDA, v. a. 1. 1) Söka i grund utforska beskaftenheten af något. *B. ett ämne, en fråga, Guds wishet och makt. B. själens natur, andelofsens verkningar.* — *Syn.* Grunda på, Fundera på, Taga i skärskådande, i betraktande, Skärskåda, Betrakta. — 2) Grundligt öfvertänka, eftertänka. *Jag har länge b-t denna sak, och finner, att man måste göra så och så. B. ett förslag, en plan. B. saken väl, innan du företager något. Jag höll just som bäst på att b., hvad här var att göra, när . . . — Syn.* Se *Betänka*.

BEGRUNDANDE, n. 4. o. **BEGRUNDNING**, f. 2. Handlingen, då man begrunder.

BEGRÅTA, v. a. 3. (höjes som *Gråta*) 1) Gråta öfver förlusten af någon eller något; äfv. öfver någon olycklig händelse. *B. sin far, sin maka: Jag begret verkligen det trogna djuret. B. förlusten af all sin egendom. B. en olycka, sitt olycksöde.* — *Syn.* Se *Sörja*. — 2) (fig.) Djupt sörja väl, öfver. *B. en älskad väns minne. B. ett misslyckadt företag.*

BEGRÅTANDE, n. 4. Handlingen, då man begråter.

BEGRÄNSA, v. a. 1. 1) Såsom gräns omgifva (varje sig gränsen är utstakad eller icke). *Hafvet och Alpena b. Italien. Södermanland b-s i norr af Mälaren.* — *Syn.* Gränsa till, Stöta till, Tillgränsa, Ängränsa. — 2) (fig.) Utgöra yttersta gränsen för en verkning, kraft, förmåga. *Denna skog b-r utsigten åt det hållet. Min verkningsskrets b-s af medellöshet.* — *Syn.* Se *Inskränkta*.

BEGRÄNSAD, a. p. 2. (bot.) *B. stjolk*, som vid en bestämd utvecklingsgrad utslår blommor

från toppen, och sedermera ej vidare kan tillväxa, om ej genom nya från sidorna utväxta grenar.

BEGRÄNSANDE, n. 4. 1) Omständigheten att något begränsas (bem. 1). — 2) Handlingen, då man begränsar (bem. 2).

BEGRÄNSNING, f. 2. 1) Se *Begränsande*. — 2) Se *Gräns*.

BEGYNNA, v. a. 2. Företaga till utförande, göra början med. *B. ett arbete, ett företag, ett fältlag, en session, en tvist. B. krig. B. läsningen af något. B. skörden, höbergringen. Striden begyntes. B. något på nytt. B. på, se Påbeggna.* — *Syn.* Se *Börja, v. a. — V. n. 1) Göra början. Låt oss b., der vi sist slutade. Tälaren b-er nu att tala. Barnet b-er tala. B. slås och b. att slås. Alla begynte skratta. Hon begynte blifva trött. B. med a och sluta med b. Presten begynte med honom. Jag har nyss begynt med ett arbete. B. med fel och sluta med mästestycken. Har du begynt på ännu? Jag skall i morgon b. på med arbetet.* — 2) Taga början. *Tyst nu! talet b-er. Febern b-er nu igen.* — *Syn.* Se *Börja, v. n. — V. impers. Taga början. Det b-er snö. Det b-er att gå kraftgången för honom.*

BEGYNNANDE, n. 4. Handlingen, då något begynnes.

BEGYNNARE, m. 3. 1) (egentl.) En, som begynner något. Är i denna bem. nästan obrukligt. — 2) En, som nyligen börjat lära, idka eller utöfva något. *B. i studier, i ett handverk, i handeln. Lärobok för b. Hon är ännu blott b. i konsten att bedraga sin nästa.* — *Syn.* Nybegynnare, Nyläring. — Ordet brukas äfven för feminin, men man kan äfven säga *Begynnarrinna, f. 1.*

BEGYNNELSE, f. 3. Det första af en tillvaro, en handling, en verkning, ett företag. *Lifvets, arbetets, företags b. Oftare brukas Början.* — Adverbialt säges: *I b-n, af b-n, d. v. s. i början, ifrån början.* — *Syn.* Se *Början*. — *Se. B-rad, -vers.*

BEGYNNELSEBOKSTAF, m. 5. pl. — bokstäfver. Bokstaf, som begynner ett ord, en mening, ett kapitel, en bok. — *Syn.* Initialbokstaf, Initial.

BEGÅ, v. a. 2. (höjes som *Gå*; part. pass. *Begången* (för bem. 1) och *Begådd* (för bem. 2 och 3). 1) Göra sig skyldig till (något felaktigt, oklokt eller brottsligt). *B. en brottslig handling. B. ett fel, en ohöflighet, en oartighet, en elakhet, en orättvisa, en löghet, en nedrighet, en grymhet, ett brott. B. väld emot någon. B. dumheter, grymheter. Han har b-t den nedrigheten att . . . — Syn.* Bedriva, Öfva, Föröfva, Beträdas med. — 2) Tillstålla, laga (så att). Förekommer endast i uttrycken: *B. en sak, b. saken, b. det så, att . . . t. ex.: Han har så b-t saken, så b-t, att han blifvit borgmästare i Telge. B. saken så, att alla blifva nöjda.* — *Syn.* Så bedriva, tillstålla, laga, Så ställa saken, Så blanda korten. — Hit kan äfven föras talesättet: *Det är så begådd oss emellan, att . . . d. v. s. det är så öfverenskommet, beramadt, &c.* — 3) *B. den heliga nattvarden, anamma den, gå till skrift.* — *B. sig, v. r. 1) B. sig väl, illa: a) Definna sig i goda, dåliga omständigheter, berga sig väl, dåligt. Hur är det nu med hans affärer? Jo, han b-r sig väl.* — *Syn.* Se *Berga sig*. — *b) B. sig väl, illa med någon, komma väl, illa öfverens med. Hvad tycker du om din granne? Jo, jag b-r mig väl med honom. Han b-r sig väl med alla. Hur b-r du dig med honom?*

BEGRÄNSA, v. a. 2. (höjes som *Gripa*) 1) (om sak) Med förståndet fatta. *Han b-er ingenting af hvad man säger honom. B-er det meningen af hans ord? B-er ni något af allt detta? Jag b-er icke, hur det är möjligt, hur det är fall, hur hon kan säga så. Samtalsvis nyttjas det i flera egna uttryck, såsom: *Jag b-er, när man vill tillkännagifva, att man förstått, hvad en förklarar, utredt, omtalat; det b-es (förkortadt begripis), naturligtvis, det förstås af sig sjelft; b-er ni (du, &c.) det? b-er ni? tilläggs ofta,**

sedan man förut sagt någonting hotande eller i skarp, bitter, stickande ton yttrat något, t. ex.: *Lyd genast, eljest går jag efter riset; b-er du? Det skall ske medt för er näsa; b-er ni det?* — *Syn.* Se *Förstå*. — 2) (om person) Förstå, hvad någon menar. *Jag kan icke b. honom, han talar så oredigt. Jag b-er honom (dig, &c.) icke, säges, när man vill uttrycka, att man ej kan förklara en persons handlingssätt, afsigter, eller när man anser honom uppföra sig i hög grad oförståndigt.* — 3) *B. i sig, omfatta, innefatta. Tyskland b-er i sig många stater.* — *Syn.* Se *Innefatta*.

BEGRIPIEN, a. 2. neutr. — et. *B. i, mycket sysselsatt med, helt och hållet upptagen af. B. i arbete, i djupa tankar.* — Ordet är egentligen förkortadt af *Inbegripen*, som brukas mera.

BEGRIPLIG, a. 2. Som kan begripas, förstås. Brukas både om person och sak. *Det är en lätt b. sak. En b. författare, stil. B-t fördrag. Denna mening är icke så lätt b. Det är lätt b-t, att det icke kunde lyckas, när hon bar sig så dumt åt. Göra sig b., framställa sina tankar så, att de af andra lätt kunna förstås.* — *Syn.* Se *Fattlig*.

BEGRIPLIGEN, adv. 1) Se *Begripligt*. — 2) Se *Begripligtets*.

BEGRIPLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara begriplig. Säges ej om personer. *Sakens, stälens, fördragets b. En talare måste framför all vinnlägga sig om b. — Syn.* *Fattlighet*.

BEGRIPLIGT, adv. På ett begripligt sätt. *Tala b., så att folk kan förstå dig.* — *Syn.* *Fattligt*.

BEGRIPLIGTVIS, adv. Såsom man lätt kan begripa, naturligtvis. *B. fick han sig ett slag på häften, ty det hade han förtjent.*

BEGRUNDA, v. a. 1. 1) Söka i grund utforska beskaftenheten af något. *B. ett ämne, en fråga, Guds wishet och makt. B. själens natur, andelofsens verkningar.* — *Syn.* Grunda på, Fundera på, Taga i skärskådande, i betraktande, Skärskåda, Betrakta. — 2) Grundligt öfvertänka, eftertänka. *Jag har länge b-t denna sak, och finner, att man måste göra så och så. B. ett förslag, en plan. B. saken väl, innan du företager något. Jag höll just som bäst på att b., hvad här var att göra, när . . . — Syn.* Se *Betänka*.

BEGRUNDANDE, n. 4. o. **BEGRUNDNING**, f. 2. Handlingen, då man begrunder.

BEGRÅTA, v. a. 3. (höjes som *Gråta*) 1) Gråta öfver förlusten af någon eller något; äfv. öfver någon olycklig händelse. *B. sin far, sin maka: Jag begret verkligen det trogna djuret. B. förlusten af all sin egendom. B. en olycka, sitt olycksöde.* — *Syn.* Se *Sörja*. — 2) (fig.) Djupt sörja väl, öfver. *B. en älskad väns minne. B. ett misslyckadt företag.*

BEGRÅTANDE, n. 4. Handlingen, då man begråter.

BEGRÄNSA, v. a. 1. 1) Såsom gräns omgifva (varje sig gränsen är utstakad eller icke). *Hafvet och Alpena b. Italien. Södermanland b-s i norr af Mälaren.* — *Syn.* Gränsa till, Stöta till, Tillgränsa, Ängränsa. — 2) (fig.) Utgöra yttersta gränsen för en verkning, kraft, förmåga. *Denna skog b-r utsigten åt det hållet. Min verkningsskrets b-s af medellöshet.* — *Syn.* Se *Inskränkta*.

BEGRÄNSAD, a. p. 2. (bot.) *B. stjolk*, som vid en bestämd utvecklingsgrad utslår blommor

illa. — Syn. Se Sämjas. — 2) Hjälpa sig, taga sig fram. *B. sig med litet. Han har väl föga att lefa af, men han vel ändock att b. sig.* — 3) Undkomma, undslippa, rädda sig. *Han var i en ganska stor fara, men han begick sig.* — 4) Så b. sig, att..., så laga, ställa till, att.... *Han har så b-t sig, att han nu har en lön på 2000 Rdr.* — Ordet brukas sällan i den reflexiva formen.

BEGÄNDE, n. 2. Handlingen, då man begär. a) Göra sig skyldig till b. af ett brott, ett fel, en dumhet, &c.; b) Genom ett klokt b. har han förstätt att bringa sig upp; c) Den heliga Nattecardens b. I hem. b) brukas ordet mindre ofta, och aldrig för verbets reflexiva form. — Syn. a) Bedrivande, Förtöfvande. — b) Bedrivande, Betående, Tillställande. — c) Anammade, Undfående.

BEGÄFNING, f. 2. 1) Handlingen, då man begärfvar. — 2) Gåfva.

BEGÄFVA, v. a. 1. 1) Gifva en person något som gåfva. Brukas blott om betydligare gåfvor och i höglidlig stil, samt äf följande nästan alltid af prep. med. *Han b-de henne med lägenheten Grönvik. Han har en riktig varm att vilja b. alla människor.* — Syn. Se Gifva. — 2) (fig.) Utrusta med egenskaper. *Gud har b-t honom med utmärkta själsförmåigheter, med en bergshälsa. Naturen har b-t honom med en stark kropp.* — Syn. Utrusta.

BEGÄFVAD, a. 2. (fig.) Utrustad med stora, andliga eller kroppsliga egenskaper (isynnerhet det förra). *En högt b. man. En rikt b. natur. En så b. ande finner man sällan.* — Syn. Rikt utrustad.

BEGÄFVANDE, n. 4. Handlingen, då man begärfvar.

BEGÄNGELSE, f. 3. 1) (föga brukl.) Firande. — 2) (bibl.) Se Lekkängelse.

BEGÄR, n. 5. 1) Stark sträfva att komma i besittning eller ämmande af något, det man anser för godt. Konstrueras, i fråga om besittning och innehafvande, vanligtvis med prep. till, men, i fråga om kroppsligt eller andligt ämmande, oftast med prep. med. *Känna, hysa, hafva, önska, väcka b. Jag känner starkt b. efter ostron, &c. B. till nästans gods. Han har af sitt starka b. till penningar låtit förleda sig till försniltning. B. till kunskaper. Känna b. efter föda, efter mat, efter dricka, efter badning. Den sjuke känner b. efter andlig tröst. Sällskaper väckte snart hos honom b. efter nyktningar.* — Syn. Ätra, Åstunda, Trängtan, Längtan (efter); Häg, Lust, Bøjelse (för); Passion, Lidelse. — 2) Köttlig lust. Ofta i förbindelse med adjektiven köttlig, sinnlig, och nästan alltid i plur. *Det köttliga, sinnliga b-et är människens förderf. Lyssna ej till de sinnliga b-ens lockelser. Styra, lyda sina b. Låt ej b-en locka dig.* — Syn. Lusta, Begärelse. — 3) Lågsta budet i vissa kortspel (såsom Boston, Wira, m. fl.), hvarvid man utlåter sig att göra fem spel.

BEGÄRA, v. a. 2. 1) Hysa begär till, efter. Brukas i denna hem. nästan endast i biblisk stil, uti budet: *Du skall icke b. din nästas kustru, ej heller hans tjänare, &c. Magen b-är mat.* — 2) Yttra sin önskan att af någon erhålla något. *Jag b-är hjälp af er. B. lof af någon att göra något. Han b-är att få se mig. Han b-är att få mitt porträtt. Jag b-är blott, att ni tackles höra mig.* — B. till hustru, fria till. — Syn. Anhålla om, Bedja om, Bedas, Utbedja sig.

— 3) Fordra. *Handelsmannen b-är så och så mycket för sin vara. Huru mycket b-är ni för almen? Skräddaren b-är 10 Rdr i arbetelön för rocken. Huru mycket b-r ni i dagspenning? B. igen, tillbaka, åter sina penningar. På ett värdehus b. fram (in, upp, ned) mat, o. s. v., tillsaga om erhållande deraf emot betalning. B. ut det återstående af sin lön.* — Syn. Se Fordra.

BEGÄRAN, f. sing. indef. Yttrande af önskan att erhålla något. *Mitt b. är, att ni ville hedra mig med ett besök. Framställa b. om hjälp, om understöd. Jag gjorde det på hans enständiga b. På b. af herr N. Med b., att....* — Syn. Anhållan, Anmodan, Ansökan, Bön.

BEGÄRDNING, biförning, f. 2. Smal kappa (vidsydd remsa till prydnad) i kanten af en fruntimmersklädning. [Begärning, Bigärning.]

BEGÄRELSE, f. 3. 1) Begär (hem. 1). Brukas endast om sinliga föremål. *Hafva b. till sin nästas egendom. Känna b. efter mat. När b-n hafver aflat, föder hon synden. Vara slaf af sina b-er.* — Syn. Se Begär. — 2) (i plur. Köttlig lusta.

BEGÄRELSFÖRMÅGA, f. 1. (fil.) Själens förmåga att eftersträffa eller afsky.

BEGÄRLIG, a. 2. (föga brukl.) Se Begärlig, 2. BEGÄRLIG, a. 2. 1) (om sak) Som mycket begäres, efterfrågas, eftersöks. Sages isynnerhet om handelsvaror, mat och dricksvaror. *Denna vara är ganska b. Geléet och punschen voro isynnerhet b-a.* — Syn. Eftersökt, Efterfrågad, Omtyckt. — 2) (om person) Som har begär till, efter. *B. efter ära, beröm, utmärkelse, pennningar.* — Syn. Lysten, Fiken, Snål, Girig. — 3) Som uttrycker begär. *Se med b-t öga, höra med b-a öron. Kasta b-a blickar på något. B-a ögonkast, o. s. v.* — Syn. Lysten, Fiken, Snål.

BEGÄRLIGHET, f. 3. 1) (om handels-, mat- och dricksvaror) Egenskapen att vara begärlig, eftersökt. *En varas b. Punschens b. var så stor, att hvar enda droppe strök åt.* — 2) (om människor och boskapskreatur) Känsla af välbegär vid förträdet af födoämnen. *Polatis ätes med b. af alla människor. Rothåd förtäres med mycken b. af boskaper.* — Syn. Appetit, Smak.

BEGÄRLIGT, adv. På ett begärligt sätt, med begär, med begärlighet.

BEHÄCKA, v. a. 1. (föga brukl.) Hacka rundt omkring, på alla kanter, öfverallt; lätt hacka.

BEHÄG, n. 5. 1) (i singularis) Känsla af nöje, af tillfredsställelse (med person, sak eller förhållande). *Denne är min kära Son, i hvilken jag hafver ett godt b. Finna b. i ens umgänge, sällskap, i landtlefnad, läsning, musik.* Adverbialt sages: *Till b., till nöjes, t. ex.: Göra någon till b. Henne till b., skall jag göra det, för att göra henne ett nöje, &c. Ett sådant uppförande är icke i mitt b., i mitt tycke.* — Har någon gång plur., t. ex.: *Det medför rätt många b. att bo i staden.* — Syn. Nöje, Tycke, Smak, Tillfredsställelse, Förmöjelse, Glädje, Välbegär. — 2) (i sing.) Godtycke, vilja. *Om så är ert b., skall jag gå dit. Det står i hans b. att deröfver förfoga. Det står i ditt b. att säga ja eller nej. Lemna, ställa något i ens b.* Adverbialt sages: *Efter b., t. ex.: Gör efter ert b., efter b., huru ni vill. I den delen gör jag efter mitt eget b.* — Syn. Godtycke, Godfinnande, Vilja, Skön. — 3) Hvad som behagar: a) (i sing.) Egenskap (hos personer, litterära eller konst-äster), be-

stående i någonting harmoniskt lifadt eller vackert, som väcker en känsla af stilla, innerligt välbegär. *B. i skick, umgänge. Gå, dansa, tala, sticka sig med mycket b. Hvilket b. i alla hennes rörelser, hennes minner, hennes blickar, hela hennes väsende! Hon har mycket b. Hvilket b. i hans tal, i hans stil, i allt hvad han skrifer! Hvem kan emotstå b-et af hennes röst? Denna musik, detta skaldestycke är fullt af b. Nyhetens b. Sjelfva sorgen har stundom sitt b. Adverbialt sages, *Med b., t. ex.: Föra sig med b.* — Syn. Behaglighet, Ljufhet, Ålskvardhet, Tackhet, Godt Tycke. — b) (vanligtvis i plur.) Det af ett helt, drag, som företrädesvis faller i ögat och behagar. Brukas isynnerhet om vackra kroppsdelar, företrädesvis hos fruntimmer, samt, i afseende på naturens skönhet, om landskaper, ställen och orter. *Manliga, qvinliga b. Hennes lockande, retande, förledande b. Skada dessa b. och säg, om du någonsin sett något skönare. Dölja sina b. under en afsnudsjuk slöja. Utbreda sina b. Jag vet icke, hvilket af alla hennes b. bör sättas främst. Naturens b. Ett ställes b.* — Syn. Täckerhet. — Behagen, pl. def. (myt.) Benämning på de tre Gratierna eller Behagens Gudinnor.*

BEHAGA, v. a. 1. 1) Väcka hos någon en känsla af tillfredsställelse, af nöje. *Hans sällskap b-r mig rätt mycket. Förslaget b-r mig ej. Hon vill b. alla. Hans person har icke b-t fursten. En vacker utsigt b-r ögat. Brukas stundom absolut, helst om fruntimmer, t. ex.: *Hon vill gerna b.; Konsten att b.* — Imperfonelt sages: *Det b-r mig, t. ex.: Det b-r mig att göra så; det b-r mig ej att stanna kvar; det har b-t Gud att....* — Talesättet *Låta sig b.* betyder det samma som *hålla till godo*, t. ex.: *Han låter sig väl b. Hon är allt för flät; hon låter sig allt b.* — Syn. Se Förmöja. — 2) Önska, Åstunda. *Tag, hvad ni b-r. B-r ni rhenskt eller mosel? B-r ni, b-s mera? Hvilken sort b-r ni?* Talesättet: *Hvad b-s?* brukas: a) när man icke rätt hört, hvad en annan sagt, och frågar om; sammandrages till *Hvaba?* hvilket dock numera nästan uteslutande tillhör den skämtsamma stilen; b) när man vill afsnåsa någon. — Syn. Se Åstunda. — 3) (såsom höflighetsuttryck) Vara så god, vara så artig. Förekommer oftast i presens eller imperf. *Om ni b-r tillåta mig. Ni b-r (b-de) finna. Läsaren b-r (b-de) observera. Ni b-r så säga. Ni b-r skämta. Herr N. b-de infinna sig &c.* Brukas stundom i ironisk eller sarkastisk ton, t. ex.: *Hvad tycks väl? Han b-r neka; han b-r sätta sig på sina höga hästar.* — Täcks inefattat om högre grad af artighet; *Värdigas* nyttjas helst i bönsällande ton.*

BEHAGFULL, a. 2. (både om person och sak) Full af behag, som i hög grad behagar. — Syn. Gratias, Inlagande. — Behagfullt, adv.

BEHAGLIG, a. 2. Som behagar, väcker en känsla af tillfredsställelse och nöje. *Ett ganska b-t fruntimmer. B. trakt, musik, fysionomi. B-t umgänge, skick, sätt att vara. B. konversation. Det är b-t att höra musik, när man åter. Brukas dock mindre ofta om person. Följande talesätt anmärkas: *I b. tid, i rättan tid; på b. tid (i ombets- och juridisk stil), på obestämmd tid, till vidare; b. tids (i kameralstil), som endast gäller för obestämmd tid, t. ex.: b. tids förtäning; låta vara sig b-t, hålla till godo, åtnöjas med; beqväma sig till; göra sig b., ställa**

sig in: — Syn. Angenäm, Treflig, Nöjsam, Ljuf, Ljufdig.

BEHAGLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara behaglig. *Döm om b-n af hennes konversation. Ställets b.* — Syn. Behag, Angenämhet, Treflighet, Nöjsamhet, Ljufhet, Ljuflighet. — 2) I plur. nyttjas ordet stundom i nästan samma mening som *Behag* (3. b.), hvaref det uttrycker en lägre grad.

BEHAGLYSTEN, a. 2. neutr. — et. (mindre brukl.) Se Behagsjuk.

BEHAGLYSTNAD, f. 5. (mindre brukl.) Se Behagsjuka.

BEHAGSJUK, a. 2. Ytterst angelägen om att behaga personer af andra könct. — Syn. Behaglysten, Kokett. — Behagsjukt, adv.

BEHAGSJUKA, f. 1. Ätra att behaga personer af andra könct. — Syn. Behaglystnad, Koketteri.

BEHANDLA, v. a. 1. 1) Uppföra sig emot. *B. någon väl, illa, grymt. B. någon som vän, som fiende.* — Syn. Se Bemöta. — 2) (i handverk och konst) Handtera (verktyg, o. d.). *Skicklig i att b. ett verktyg, mejseln, huggjernet, penseln. Han b-r mäterligt sitt instrument, sin violin.* — Syn. Se Handtera. — 3) (kem.) Låta ett ämne undergå någon kemisk process. *B. alkaliska lösningar med svafvelsyra. Denne guldsmed förstår icke att rätta b. silfver.* — 4) (i litteratur och skön konst) Utföra, genomföra ett ämne, ett thema. *Denne talare har väl b-t sitt ämne. En stor målare eller tonsättare förstår alltid att väl b. sitt uppgifna ämne. Detta ämne har ännu ej bifvit b-t, hvarken i dikt eller mätning.* — 5) (om saker, affärer, o. s. v.) Sköta, utföra, bedriva. *B. en sak, en rätttegång värdslöst, illa, sömnaktigt, till sin fördel, o. s. v.*

BEHANDLANDE, n. 4. Handlingen, då man behandlar.

BEHANDLING, f. 2. 1) Se Behandlande. — 2) Sättet att behandla någon eller något. — 3) (mål.) Hvarje konstruärs egna sätt att handtera penseln och riststiftet, hvarigenom hans arbeten få en egen karakter, ett eget uttryck.

BEHANDLINGSSÄTT, n. 5. Sättet att behandla någon eller något.

BEHEDRA, v. a. 1. (föga brukl.) Se Hedra. BEHERRSKA, v. a. 1. 1) (egentl. och fig.) Vara herre, utöfva herravälde öfver. *B. ett rike, ett land, ett folk.* (Fig.) *Fursten b-s af sin gemål. B. sina begär.* — Syn. Regera, Styra, Herrska, Ejuda ell. Befalla öfver, Hafva välde öfver. — 2) (fig.) Halva högre behägenhet än. *Slotet b-r staden.* — Syn. Dominera.

BEHERRSKANDE, n. 4. Förhållandet att man beherrsakar (hem. 1).

BEHERRSKARE, m. 8. -ARINNA, f. 1. Person, som beherrsakar. Brukas aldrig absolut. *Landets b-e. Hon har länge varit hans b-sinna.* — Syn. Herre, Regent.

BEHERRSKNING, f. 2. (mindre brukl.) Se Beherrsande.

BEHJELPA, v. a. 2. (föga brukl.) Se Hjelpa. — B. sig, v. r. Hjälpa sig fram, taga sig fram. *B. sig med litet. B. sig så godt man kan. Om det icke fens, så får man väl b. sig utan.* — (I part. pass. sages äf. stundom: *Behjulp.*)

BEHJULPLIG, a. 2. Som är till hjälp, biträder. *Vara någon i en sak b. Vill du vara mig b. att bära upp det der?*

BEHJERTA, v. a. 1. Lägga på hjertat, ömma för (med afsigt att hjälpa någon, afhjelpa något).

B. ens tillstånd, olycka, svåra belägenhet. Denna sanning kan ej nog b-s.

BEHJERTAD, a. 2. Som har hjerta (mod) i bröstet. *En b. man, kvinna. B-t uppsförande. Vara, visa sig, göra b.* — Syn. Se *Modig.* — *Behjertadt*, adv.

BEHJERTANDE, n. 4. Laggande på hjertat, ommande för. *Jr. Behjerta.*

BEHJERTENHET, f. 3. Egenskapen att vara behjertad. — Syn. Se *Mod*, 1. 2.

BEHÖF, n. 3. (mindre ofta 3; har då i plur. — *hver*) 1) (i sing. o. plur.) Brist på något, som är nödvändigt. *Vara i, hafva b. af en ny rock. Gifva hvar och en efter b., efter som b. göres. Taga af något efter b. Handla efter sakens b. Vid förfallande b. Afhjelpa ett b. Han har många b. B. och tillgångar svara ej emot hvarandra. Själens b., andliga b., äktade b., o. s. v.* — Syn. *Tart.* — 2) (i sing.) Brist på det nödvändiga till livets uppehälle, nöd. *Lefva i ett tryckande b. Vara i b.* — Syn. Se *Nöd.* — 3) (i sing.) Bruk, begagnande. *Ärvända något till dess rätta b. Hafva, behålla något för sitt eget b.* — Syn. Se *Bråk.* — 4) (i både sing. o. plur.) Sak, som behöves, är nödvändig. *Satt är för alla ett b. Tobak har för honom blifvit ett b. Det är för honom ett b. att tjuga.* — 5) (mest i plur.) Sak, som behöves för ett hushåll. Förkortadt af *Hushållsbehof. Hämta alla sina b. från närmaste stad. Jag har nu alla mina b.* — Syn. Se *Förnödenhet.* — 6) Göra, förrätta sitt b., sitt naturliga b., göra sitt last.

BEHÖGGA, v. a. 3. (böjes som *Hugga*) Med yxan gifva stockar, hjar, den form, de böra hafva. — *Behuggande*, n. 4. o. *Behuggning*, f. 2.

BEHÅLL, n. 5. sing. Brukas endast i adverbialuttrycket *I behåll*, som betyder: 1) I återstod, återstående. *Hafva, vara i b. Jag har blott två R:er i b. af hela min kassa. Af hela garderoben är icke mer än en rock i b.* — 2) Bergad. *Hur slår han sig ut? Ah, han är i b., i godt b.*

BEHÅLLA, v. a. 3. (böjes som *Hålla*) Hafva kvar, förblifva i besittning af. *B. det man har. Det är b-er jag för egen räknning. Låta någon få b. sin pension. B. någon i sin tjänst. B. någon hos sig (som gäst), till middagen, till aftonen, öfver natten. B. något i minnet. Han har fått b. lifvet. Det namnet fick han sedan b. B. fältet, segern, öfverhand. På b. ett medikament, maten, icke kräkas upp dem.*

BEHÅLLANDE, n. 4. Handlingen, då man behåller.

BEHÅLLEN, a. p. 2. neutr. — *et.* 1) (om sak) Som är kvar, återstående. *B. summa, inkomst,* som återstår efter afdrag af utgifterna. — 2) (om person och sak) *Väl b., i godt behåll, oskadd. Här är jag nu väl b. tillbaka. Denna klädning är ännu ganska väl b. Skrifves ofta Väl-behållen.* — Syn. *Oskadd, Orörd, Helbregda. B. i godt stånd ell. skick, Väl konditionerad.* — 3) (om person) *Väl bergad, någorlunda förmögen. Det är en b. karl. Ett b-er hus.* — Mindre än *Rik*, men mer än *Bergad.* — Syn. Se *Bergad.* — 4) (sjöt.) *B. kurs*, som blifvit rättad för adrift och variation.

BEHÅLLNING, f. 2. 1) (öfva brukl.) Handlingen, då man behåller. — 2) Hvad som är i behåll: återstod, kvarstod. *B. i en kassa, i ett förråd, i en räkning.* — 3) Återstående inkomst, efter afdrag af utgifterna. *Netto b. ell. ren b.,*

verkliga vinsten af en rörelse, en försäljning, ett företag, efter afdrag af alla kostnader. *Brutto b., hela inkomsten, utan afdrag af kostnader.*

BEHÄFTAD, a. 2. (egentl. part. pass. af obrukliga ordet *Behäfta*) Lidande, besvärad af något påkommet och fortvarande ondt. Säges om sjukdomar, fel och skulder. *B. med gikt, med fördomar, med skuld.*

BEHÄNDIG, a. 2. 1) (isynnerhet om djur) Qvick och snabb i rörelser. *Apan och ekorren äro bra b-a djur.* — Syn. Se *Vig.* — 2) (om både person och sak) Skicklig, finlig, slug. *Det är en ganska b. karl. Ett b-t medel, knep. En b. utväg.* — Syn. Se *Slug.* — 3) (om sak) Snarrik, konstlig. *En b. pennknif. Telegrafsen är en ganska b. uppfinning.* — 4) (om sak) Beqväm. *En b. soffa. Gungstolar äro rätt b-a.* — Ordet tillhör i alla sina bemärkelser hvardags-språket och har ofta en något skämtsamt anstrykning.

BEHÄNDIGHET, f. 2. Egenskapen att vara behändigt.

BEHÄNDIGT, adv. 1) Qvickt, vigt. — 2) Fintligt, slugt.

BEHÄNGA, v. a. 2. Hänga på, öfver. *B. en vägg med tapeter, tefter, blomsterband.* — Syn. *Öfverhänga, Bekläda.*

BEHÄNGANDE, n. 4. Handlingen, då man behänger.

BEHÖFLIG, a. 2. Som behöves, hvaraf göres behof. *B. hvila, vederquickelse. En b. tillrättacisning.* — Syn. Se *Nödig.*

BEHÖFLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara behöflig. *B-er för honom af hvila är synbar.*

BEHÖFVA, v. a. 2. 1) Hafva brist på något, som erfordras till uppehälle eller nytta. *B. mat, näring, föda, dricka, penningar, förmaningar, aga, stryk. Jag b-er honom för tillfället. Jordan b-er regn. Detta ställe b-er förklarung. Han b-er bådä.* — Syn. *Vara i behof af, Hafva behof af, Hafva af nöden, Tärva.* — 2) Vara pliglig, förbunden, nödsakad; nödgas. *Det b-er jag ej göra. Hvad b-er han det? Hvad b-fde han att blanda sig i den saken? Det är ledsamt att b. försvara sig emot en så dålig människa.* — *B-s, v. p. o. impers. Vara af nöden, af behof. Jag har lånat honom hvad som b-foes, för att betala hans kreditorer. Det b-foes endast sundt förnuft, för att inse det. Hafva mer än som b-foes. Jemt så mycket som b-foes. När så b-foes. Hvad b-foes det? — Samtalsvis sammandragos Behöves till Behöfs, t. ex.: *Hvad behöfs det att göra så mycket väsen af ett sådant lappt?* — Syn. *Göras behof af, Tärvas, Fordras, Erfordras.**

BEHÖFVANDE, a. p. 1. och s. e. 3. Som är i behof, i brist på utkomst och bergning. *Hon är mycket b. Hjelpa de b. I b. omständigheter, i fattigdom, i behof.* — Syn. Se *Fattig.*

BEHÖRIG, a. 2. 1) (om person) a) På grund af lag berättigad. *B. part, domare. B. att klandra, att döma, att välja, att väljas.* — Syn. *Berättigad, Befogad.* — b) (fig.) På grund af insigt och erfarenhet berättigad att falla omdöme i en sak. *I allt hvad som rör musik är han b. domare. B. att klandra, att döma, att yttra sig.* — Syn. *Befogad.* — 2) (om sak) Af lag föreskrifven, enligt med lag, förnuft eller det passande; som vederbör, erfordras. *På b. tid. I b. form, ordning. B. ålder. Vid b. domstol. Med b. aktning. Han äger icke b-a insigt för denna befattning. Använd b. stil, så går*

det. — Syn. *Laglig, Laga, Vederbörilig, Erforderlig.*

BEHÖRIGEN, adv. Se *Behörigt.*

BEHÖRIGHET, f. 3. Egenskapen att vara behörig. — Syn. 1) Rättighet, Befoghet. — 2) Laglighet, Rättsenlighet, Vederbörighet, Erforderlighet.

BEHÖRIGT, adv. På behörigt sätt.

BEIFRA, v. a. 1. 1) Med ifver klandra, fördöma; högljuddt tala emot. *B. ett tilltag af någon.* — Syn. *Ifra emot, Tadla, Klandra.* — 2) Fordra fram till laglig undersökning, till dom och straff. *B. en öfverträdelse, ett lagbrott.* — Syn. Se *Åklaga.*

BEIFRAN, f. sing. indef. och

BEIFRANDE, n. 4. Handlingen, då man beifrar.

BEIFRARE, n. 3. En, som beifrar. — Syn. 1) *Tadlare, Klandrare.* — 2) *Åklagare.*

BEJAKA, v. a. 1. Sägja ja till: 1) Bekräfta, tillstå sanningen, riktigheten af något. *Man tillsporde honom, om han sjelf äsett händelsen. Han b-de det. Han b-r, att han slagt den kårande.* — 2) (mindre brukl.) Samtycka till. *Jag bad honom att få låna hans hästar; han b-de det.*

BEJAKANDE, n. 4. Handlingen, då man bejakar. — *Adj. p. 1. Se Jakande, a. p.*

BEJAKNING, f. 2. 1) *Se Bejakande, n.* — 2) *Jaord; samtycke.*

BEKAJAD, a. p. 2. (af obrukliga verbet *Bekaja*): 1) (egentl.) Snärjd, fasthåttad (såsom en bock med hornen i buskar och snår). — 2) (fig.) Behäftad. *Han har blifvit b. med utslag, hosta, snufva, illa b., illa utsatt, illa doran.*

BEKAJARE, m. 3. (sjöt.) Det smäckra låg, hvarmedelst ett läsegel bergas eller nedhalas på däck.

BEKAJELSE, f. 3. (gam.) Fångande; nät, snara.

BEKANT, a. 1. 1) Känd. Brukas både om person och sak. *En b. person. Göra någon b. på stället. Göra en sak b. Detta namn är mig b. Det är en b. sanning. Om det blir b., så är han olycklig. Hafva sig något b., känna något. En b. kvantitet (i algebra), hvars värde är känt.* — Syn. *Känd, Kunnig.* — 2) Känd genom ryktet för någonting utmärkande, vare sig godt eller dåligt. *En b. författare. En b. storfis. Ett b. namn. Hans namn är b. i historien.* — Syn. Se *Namnkunnig.* — 3) Som har kännedom i, om en sak, kunnig. *Göra sig b. med ämnet, med matematik, med landtushållningen. B. med vägen, kursen, segelened. B. med försäkringssättet.* — Syn. *Kunnig uti, Hemmastadd, Förtrolig med.* — 4) Känd i egenskap af umgängesvän. *Jag är personligen, nära b. med honom. Jag skall göra er b. med honom. Här är ju bara b-a folket. Vi hafva nys blifvit b-a. Blifva, göra någon b. i ett hus.* — *S. c.* Person, med hvilken man umgås eller varit i sällskap. *Det är icke en vän, utan blott en b. till mig. Han är en af mina b-a. En gammal b. Vi äro gamla b-a. Jag har b-a der. Vi sågo der ingen b. b-a emellan gör det väl an.* — Syn. *Umgängesvän, Sällskapsvän, Bekantskap.*

BEKANTGÖRA, v. a. 2. (böjes som *Göra*) Göra allmänt bekant. — Syn. Se *Tillkännagifva.*

BEKANTSKAP, f. 5. 1) Kännedom. *Hafva b. om en sak.* — Syn. Se *Kännedom.* — 2) *Insigt i ett ämne. Åttöjes alltid af prep. med.*

Denna skrift röjer mycken b. med ämnet, med matematiken, med landtushållningen. Utom min nära b. med segelened, hade vi varit förlorade. — Syn. *Insigt, Kännedom, Kmskap, Förtrolighet (med).* — 3) Umgänges-förhållande. *Det är ingen vänskap, ännu mindre förtrolighet, utan blott b. oss emellan. Hafva, göra, söka b. med någon. Stå i b. med någon.* — 4) Oföflig förbindelse, beröring emellan könen. *Lefva i nära b. med någon. Han har haft b. med henne.* — 5) Person, med hvilken man umgås eller varit i sällskap. *Hafva goda, dåliga b-er. Hon har så många b-er, att hon aldrig en minut får vara i ro. Det är just en vacker b. du har! Det är en af mina b-er.* — Syn. Se *Bekant, s. m. o. f.*

BEKIKKA, v. a. 1. Kika på. Brukas i familier, komisk och skämtsamt stil. — Syn. Se *Be-trakta.*

BEKLAGA, v. a. 1. 1) Ytra medlidande med någon. *Jag b-r honom på det högsta.* — Syn. *Ömka.* — 2) Ytra sorg öfver någon olycklig händelse eller ett bedröfligt tillstånd, förhållande. *Jag b-r djupt er tidna förlust. B. ens olycksöden. B. sin hopplösa ställning, sina barns dåliga minne, seder, utsigter. Jag b-r, att jag ej gifvit honom detta råd. B. sorgen, ytra sitt deltagande i sorgen öfver en afiden.* — Såsom höflighetsuttryck nyttjas: *Jag b-r*, när man vill yttra medlidande, utan att vilja hjälpa med handling. *Förekommer äfven ofta i ironisk mening.* — Syn. *Deltaga uti, Känna deltagande uti; Klaga öfver.* — 3) (gam.) Anklaga. — *B. sig, v. r.* 1) Klaga öfver. *B. sig öfver förlusten af sin tjänst, öfver sin nöd, öfver sin olyckliga belägenhet, öfver årsotaken, öfver de dåliga konjunkturerna. Jag har många skäl att b. mig öfver honom, öfver hans uppsförande. Du har ingenting att b. dig öfver. Gossen b-de sig öfver, att han fått en spark af sin bror.* — 2) (i rättegångsstil) Anföra klagomål öfver. *B. sig öfver underrätts dom. Bättre nyttjas: Besvara sig öfver, Klaga öfver, Öfverklaga.*

BEKLAGAN, f. sing. indef. (öfva brukl.) 1) Se *Beklagande.* — 2) *Klagan, klagoskrift.*

BEKLAGANDE, n. 4. Handlingen, då man beklagar. *Jag är öfvertygad, att ditt b. är upprättligt. Sorgens b. undanbedes eller förkortadt S. B. U., ord, som sättas nederst på ett sorgkort, för att tillkännagifva, att man önskar slippa alla kondolensvisiter.*

BEKLAGANSVÄRD, a. 2. 1) (om person) Som förtjenar att beklagas, värd medlidande. *Den b-e mannen har förlorat alla sina barn. B. den mor, som försommars sina barns uppsfostran.* — 2) (om sak) Bedröflig, olycklig. *B. händelse. B-t tillstånd.*

BEKLAGLIG, a. 2. 1) Bedröflig, olycklig. *B. händelse. B-t tillstånd.* — 2) Fördömlig, klandervärd, straffbar. *Min sons b-a uppsförande gör mig förtviflad. Hvilkta b-a seder, föredömen!*

BEKLAGLIGEN, adv. Bedröfligtvis, till all olycka. *Det är b. sant.*

BEKLAGLIGTVIS, adv. o. int. Se *Beklagligen.* *Han har b. blifvit sjuk. Brukas stundom i stället för ja och nej, till svar på frågor, som röra något sorgligt ämne, t. ex.: Är det sant, att hon sjuknat? B., ätv. ja, b. Han lefver då icke mera? Nej, b.*

BEKLÄPPA, v. a. 1. (mindre brukl.) 1) Tät och ofta klappa. *Hvad hon blir b-d af sin*

fästman! — 2) Genom handklappningar yttra sitt bifall åt en skådespelare, tonkonstnär, o. s. v. *Jenny Lind blir b-d, så ofta hon låter höra sig.* — Syn. Applåder. — Ordet brukas helst i part. pass. och vanligtvis i skämtsamt ton.

BEKLICKA, v. a. 1. (flg., föga brukl.) Sätta blick på, förtala. Tillhör det lägre umgängespråket.

BEKLÄDA, v. a. 2. 1) Förse med nödiga kläder. Brukas endast om krigsfolk; eljest säger man: Kläda. *B. en armé, en trupp, ett regemente. B. en soldat.* — 2) (fig.) a) Tillsätta till en tjänst. Åtföljes af prep. med. *B. någon med ett embete, en tjänst.* — b) Innehäva en tjänst. *B. ett embete.* — Brukas i högtidligare stil, och om högre tjänster. — c) Öfverdraga, betäcka med (kläde, tyg eller annat ämne), till skydd och förvaring. *B. en inre vägg med tapeter, en yttre vägg med bräder (brädfodra), marmor, ett tak med papper. B. med jern, messing, se Bestå. B. med pelsverk, se Pelsodra. B. fartyg, se Bordläggning, Förhyda.*

BEKLÄDANDE, n. 4. Handlingen, då man beklädes. 1) Soldaters b. — 2) a) En persons b. med ett embete. b) Ett embetes b. c) Väggens b. med tapeter.

BEKLÄDNAD, f. 2. 1) a) Förseende med nödiga kläder. Endast om krigsfolk. *Arméns b. och underhåll.* — b) Samteliga en soldats uniformspersedlar. Förekommer i denna mening mindre ofta. — Syn. Mundering, Uniform, Uniformspersedlar. — 2) Ämne, hvarmed något till skydd och förvaring är öfverdraget, betäckt. *B. af tapeter, af bräder, af murbruk, etc. Skepps yttre och inre b. Brunnars b. på insidan med åltadt, valentätt ler.* — Syn. Öfverdrag, Betäckning, Klädnad, på tröskel, åkdon, o. s. v.; äfv. (allt efter ämnet) Pelsfoder, Beslag, Brädfoder, Revetering, Tapet, Bordläggning, Förhydning.

BEKLÄDNADS-DIREKTION, - - - -diräktionschön, f. 5. Embetsmyndighet vid de indelta infanteri-regementena, som har att besörja manskapets beklädnad.

BEKLÄDNADSKASSA, f. 1. Särskilt kassa till bestridande af utgifter för krigsfolks beklädnad.

BEKLÄDNADSPERSEDEL, m. 2. pl. — *dlar.* (mest i plur.) Särskilt persedel, hörande till en soldats beklädnad, t. ex. rock, byxor, pickelhufva, o. s. v.

BEKLÄDNING, f. 2. 1) Handlingen, då man beklädes (i bem. 1 och 2 c). — 2) Se *Beklädnad*.

BEKLÄDNINGSMUR, m. 2. (fort.) Se *Revetingsmur*.

BEKLÄDNINGSPERSEDEL, se *Beklädnadspersedel*.

BEKLÄMD, a. p. 2. (fig.) I hög grad bekymrad, ängslig. *Med b-t hjerta. Jag känner mig så b.* — Syn. Se *Bedröfvad*.

BEKLÄMMA, v. a. 2. (föga brukl.) 1) Hårdt klämma. — 2) (fig.) I hög grad bekymra, ängsla. Mest i part. pass. — Syn. Se *Plåga*.

BEKLÄMNING, f. 2. Svår ängslan. I högtidligare stil.

BEKNIP, n. 5. (fam.) Se *Trångmål*.

BEKNIPA SIG, v. r. 5. (höjes som *knipa*) Sjömansterm, som brukas om ett tåg, då det af någon hindrade orsak ej kan halas.

BEKOMMA, v. a. 3. (höjes som *Komma*) 1) Få, emottaga. *B. ett bref, ett paket, en syssla. B. penningar, seger, stryk. B. ett slag, märke efter ett slag.* Brukas någon gång äfven om djur och liflösa föremål, t. ex.: *Hästen bekom ett*

piskrapp. Rocken har b-mmit en fläck. — Syn. Se *Få*. — 2) Utöfva verkan, göra intryck på. *Denna mat b-mmer mig alltid väl, illa. Detta medel b-mmer mig särdeles väl.* — Nyttjas ofta impersonellt, t. ex.: *Det b-mmer mig alltid illa att äta för mycket. Det kan b. honom illa, att han sagt det. Det b-mmer honom ingenting. Icke låta sig b., icke låta en sak göra intryck på sig, eller äfv.: icke låtsas derom, t. ex.: han fick upp-bära en hel hot ovet, men han lät sig icke b. Väl b-mme!* säges af höllighet, då någon nyser, i samma mening som *Gud hjälp! Hjelp! Gud! Prosit!* äfv. ironiskt eller på skämt, när någon träffas af ett missöde, en motgång, t. ex.: *Han halkade omkull i smutsen: väl b-mme!*

BEKOMMANDE, n. 4. Emottagande. — Såsom particip och absolut brukas ordet någon gång oriktigt i samma mening som *Vidkommande*, *Be-träffande*.

BEKOSTA, v. a. 1. Betala kostnaden för något. *B. någons uppfostran, en persons resa, en byggnad. B. alla nödiga reparationer. Det der b-s af husägaren.* — Syn. *Kosta på*, *Bestå*, *Bestrida*.

BEKOSTANDE, n. 4. Kostnadens betalande för något.

BEKOSTNAD, f. sing. indef. 1) Se *Bekostande*. *Lefva på någons b. Resa på egen, på statens b.* — 2) (fig.) Skada, förlust. *Rikta sig, blifva vis på en annans b. Roa sig på ens b., göra narr af honom.*

BEKRÄMLA, v. a. 1. (byggn.k.) Fästa med bjelkband, murband, jernankare.

BEKRANSA, v. a. 1. Till prydnad eller som ärebevisning omgifva, behänga med en krans, med kransar. *B. ens hufvud. B. en poet, en bildstod, ett altare, ingången till ett hus.* — *Bekransande*, n. 4. o. *Bekransning*, f. 2.

BEKRIGA, v. a. 1. 1) Med krig anfälla, föra krig emot. *B. ett land, en stad, ett folk, en folkstam, en furste, ett samhälle.* — 2) (fig.) Ifrå emot. *B. missbruk, oseder, laster. B. brännvinet, lyxen, den öfverhandtagande osedligheten.*

BEKRIGANDE, n. 4. Krigande emot. Jfr *Bekriga*.

BEKRYDDA, v. a. 1. (föga brukl.) Väl krydda. — *Bekryddande*, n. 4. o. *Bekryddning*, f. 2.

BEKRÄFTA, v. a. 1. Egentl.: Göra kraftig, gifva kraft åt. 1) Intyga sanningen, riktigheten af. *B. en uppgift, ett förhållande, en omständighet, en nyhet, ett rykte, ett vittnes uttåg. Med ed b. sin uppgift. Utyngan har b-ter spådom.* — Syn. *Stryka, Bestyrka, Betyga, Intyga, Bewittna, Försäkra, Sanna, Besanna.* — 2) Sägna ja till. *Jag frågade honom, om han själf varit närvarande. Han b-de det.* — Syn. *Jaka, Bejaka, Besanna.* — 3) Försäkra, att något skall fullgöras, verkställas. *B. ett löfte. Jag b-r, hvad jag lofvat, sagt, förbundit mig till. B. sitt löfte med ed.* — 4) Med namn och sigill göra giltig. *B. en lag, ett aftal, ett kontrakt, en akt, ett fördrag.* — Syn. *Stadfästa, Sanktionera.* — *B. sig*, v. r. *Belinnas sann. Ryktet, nyheten b-r sig.* Impersonellt säges: *Det b-r sig*, t. ex.: *Det b-r sig, att freden är afslutad.*

BEKRÄFTANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man bekräftar. *Ett löfdes b. B. med ed, edligt b.* — 2) Se *Bekräftelse*.

BEKRÄFTANDE, a. p. 1. Som bekräftar, in-nofattar, uttrycker bekräftelse af något. *Yttre sig i b. ordalag.*

BEKRÄFTELSE, f. 3. 1) Intyg om sanningen af något. *Detta rykte fördrar b. Edlig b. Jag fick b. på riktigheten af min förmodan.* — 2) Jakande till. *Hans b. på denna fråga förefol-lare något misstänkt.* — 3) Viss försäkran, att något skall fullgöras, verkställas. *Hans b. af sitt föret utgifna löfte gjorde mig ganska lycklig.* — 4) a) Stadfastande. *Det fattas nu blott konun-gens b. på det af ständerna antagna lagförslä-get.* — b) Sjelfva stadfastelsen till sitt innehåll, af-fattad i skrift. *Se här konungens b. på regle-mentet.*

BEKRÖNA, v. a. 3. 1) Sätta krona på. — 2) (fig.) Fullborda ett verk genom något, som gör det fullkomligt. — *Krona* brukas oftare.

BEKYMMER, n. 5. 1) Smärtsam känsla i själen till följe af någon förhållandevarande svår och tryckande olägenhet. *Denna rättegång gör-de honom många b. Min sons uppförande ger mig många b. Denna händelse förorsakade honom svåra b. Slå ifrån sig bekymren. Tå-vas af b. Husliga b., b. i anledning af husliga obehag.* — Syn. Se *Bedröfvelse*. — 2) Känsla af oro i anledning af något hotande ondt. *Vara plågad af b. för framtiden. En blick på fram-tiden kunde icke annat än väcka de lifvigaste b.* — Syn. Se *Oro*. — 3) Hvad som förorsakar så-dana känslor. *Denna sak, händelse, affär utgör för mig ett svårt b. Planen är lätt uppgjord, men dess utförande är ett värre b.* — Syn. *Svärighet, Olägenhet, Betryck.*

BEKYMMERFRI, a. 2. Fri från bekymmer. Nyttjas både om person och sak. *En b. menni-ska. Föra ett b-t lif.* — Syn. *Sorgfri, Bekym-merlös, Lugn, Stilla, Rolig.*

BEKYMMERFRIHET, f. 5. Frihet ifrån be-kymmrer. — Syn. *Sorgfrihet, Lugn, Ro.*

BEKYMMERFULL, a. 2. 1) (om person) Som har många bekymmer. Brukas mindre ofta i denna mening. — 2) (om sak) a) Som förorsakar bekymmer. *B. händelse, sak.* — Syn. *Bekymmersam, Brydsam.* — b) Som tillkännagifver, fördrar bekymmer. *B. uppsyn, min, blick.* — Syn. *Bekymmersam, Bekymrad, Oroilig, Brydd.*

BEKYMMERFULLHET, f. 2. Egenskapen att vara bekymmerfull. Brukas mest om sak.

BEKYMMERLIG, a. 2. (mindre brukl.) Se *Bekymmersam*.

BEKYMMERLIGHET, f. 2. (mindre brukl.) Se *Bekymmersamhet*.

BEKYMMERLÖS, a. 2. 1) (om sak) Utan bekymmer, fri från bekymmer. *Föra ett b-t lif. En b. tillvaro.* — Syn. Se *Bekymmerfri*. — 2) (om person) Som ej gör sig bekymmer om något. *Vara b. i fråga om sina affärer. Han är b. om allt. En b. karakter.* — Syn. *Sorglös, Lik-nöjd, Loj, Värdslös.* — 3) (om person) Som ej oroas af bekymmer för något kommande. *Vara b. för framtiden.* — Syn. *Obekymrad, Lugn, Sorglös.* — 4) (om sak) Som tillkännagifver, fördrar sorglöshet, liknöjdhet. *B. uppsyn, fysio-nomi.* — Syn. *Sorglös, Obekymrad.*

BEKYMMERLÖSHET, f. 5. Egenskapen att vara bekymmerlös. — Syn. Se *Sorglöshet*.

BEKYMMERLÖST, adv. På ett bekymmer-löst sätt, utan bekymmer, sorglöst. — Syn. Se *Sorglöst*.

BEKYMMERSAM, a. 2. 1) (om sak) Som förorsakar bekymmer. *En ganska b. belägenhet.* — Syn. *Bekymmerfull, Bekymmerlig, Bekymran-de, Oroande, Brydsam.* — 2) (om person, mindre

brucl.) *Bekymrad. Han ser ganska b. ut.* — 3) (om sak) Som utvisar, fördrar bekymmer. *B. uppsyn.* — Syn. *Bekymrad, Bekymmerfull, Bekymmerlig, Oroilig, Brydd.*

BEKYMMERSAMHET, f. 5. Egenskapen att vara bekymmersam. — Syn. *Bekymmerfullhet, Bekymmerlighet, Brydsamhet, Svårighet.*

BEKYMMERSAMT, adv. På ett bekymmer-samt sätt, i med, under bekymmer. *Lefva b.*

BEKYMRA, v. a. 1. Förorsaka bekymmer. *Den saken b-r mig rätt mycket. Ynglingen b-r sina föräldrar ganska mycket. Det b-r mig icke, det bryr jag mig ej om. Hvad b-r det mig! Impersonellt säges: Det b-r mig rätt mycket, att . . .* — Syn. *Oroa, Bedröfva.* — *B. sig*, v. r. 1) (med prep. om) a) Göra sig bekymmer om, taga värd om. *Ingen b-r sig om det arma barnet.* — Syn. *Värda sig om, Hylla, Bry sig om.* — b) Befatta sig med, lägga sig uti. *Hon b-r sig om allt. B. dig ej om det! Det b-r jag mig ej om. Hvad b-r jag mig om det? — Absolut säges: B. dig icke!* bry dig icke om det! det angår dig icke. — 2) (med prep. öf-ver) Oroa sig. *Hvad är det värdt att b. sig öfver en sådan bagatell!*

BEKYMRAD, a. p. 2. Som har bekymmer, starkt oroad. *Hvad du ser b. ut! Vara b. för sin halsa. Jag är mycket b. för gossens fram-tid.* — Syn. *Bekymmerfull, Bekymmersam, Bekymmerlig, Oroilig, Ängslig.*

BEKYTTAD, a. p. 2. (af obrukliga ordet *Be-kytta*) Ganska oroad, illa deran. *Du skall tro, han är b.: han har fått sin en stämning på halsen. Illa b.* Brukas endast i det lägre um-gångsspråket. — Syn. *Illu deran, Illa utkommen, Illa utsatt.*

BEKÄNNA, v. a. 2. I allmänhet: Erkänna sanningen och riktigheten af något: 1) (i dagligt tal) Tillstå, erkänna. *Jag b-er, att du har rätt. Om han vill b. sanningen, måste han våga, att . . . Jag b-er mig felaktig i så måtto, att . . . B. sig skyldig till en förseelse.* — 2) Tillstå inför domstol, att man begått en lag-öfverträdelse. Brukas både med och utan objekt. *B. ett brott, sitt brott. B. sig skyldig till ett brott, en öfverträdelse. Han har nu ändligen b-ant. Vill du b.? Bekänn, förhärdade bof!*

B. på någon, på sig själf, yppa, att brottet blif-vit begånget af någon, af en själf. B. om sig själf, tillstå något i afseende på sig själf, t. ex.: Om sig själf b-ände han skulldigen, att han väl afvetat komplothen, men ej deruti deltagit. — Syn. *Erkänna, Viga, Tillstå.* — 5) (i teologiska språket) a) Erkänna, tillstå (sina synder). Brukas både med och utan objekt. *B. sina synder. B. inför Gud, inför presten, församlingen, alla-ret.* — b) Öppet tillkännagifva sin öfvertygelse om riktigheten af en religiös tro. *B. all b. sig till en tro, en religion, en lära, en sekt. B. Chris-tum, b. sig till Christi lära. B. sig till Mo-hammed, till Konfute, till Fo, o. s. v.* — I ut-sträckt mening brukas det äfven om vetenskap-liga systemer. *Läror eller deras stiftare, t. ex.: B. sig till Hegel, till Hegelianismen.* — Syn. (om läror) *Omfattna, Hylla* sig till. — 4) (i kortspel) Slå på ett kort af samma färg som det ntspelade. *B. spader. B. kort ell. (absolut) b. Jag har icke allt b. (Fig. fam.) B. kort, tillstå sanningen.*

BEKÄNNANDE, n. 4. Handlingen, då man bekänner.

BEKÄNNARE, m. 3. 1) (mindre brukl.) En, som bekänner ett brott, en öfverträdelse. — 2)

En, som bekänner sig till en viss tro eller vetenskaplig lära. *En kristendomens, Hegelianismens b.* — *Syn.* Anhängare.

BEKÄNNELSE, f. 3. 1) Handlingen, då någon bekänner ett brott, en öfverträdelse, sina synder. *Jag var närvarande vid den anklagades b. Före, efter b-n. Göra en b. Afgifva sin b. B. af ett brott, af sina synder.* — 2) Förhållandet, att man bekänner sig till en religion, en lära. *B. af en religion, en tro, en lära.* — 3) (i kortspel) Handlingen, då man bekänner kort. *B. af kort.* — 4) Innehållet af hvad någon bekant. *Hans b. ger anledning till många betraktelser. En märkvärdig b.* — 5) Skrifven eller tryckt berättelse om hvad någon bekant. *Hans b. har redan stått i tidningarna.* — *Ss. B-skrift.*

BEKÄNNELSEKORT, n. 5. (i kortspel) Dåligt kort, som blott duger att bekänna med, utan att man dermed kan göra stick. Ofta liktydigt med: Hacka, korthacka.

BELACKA, v. a. 1. (Lägga lack och lyte å) Tala illa om någon. — *Syn.* Se *Baktala.* — *Belackande*, n. 4.

BELACKARE, m. 5. En, som belackar. — *Syn.* Se *Baktalare.*

BELÄMRA, v. a. 1. 1) (sjöt.) a) Lasta varor så, att de äro i vägen för hvarandra och för folket. *B. med något.* — b) Säges om något, som, orätt placeradt, är i vägen för något annat. *Gods, som b-r.* — 2) (i allmuntal) Öfverlasta med en hop saker, fylla med bräte af saker, som äro till hinder. Mest i skämtsam, familjer ton. — *Belamrande*, n. 4.

BELÄMRING, f. 2. 1) Handlingen, då man belamrar. — 2) En mängd af saker, som belamra. *Se, hvilken b.! Man kan just bli rädd.* — *Syn.* Bräte.

BELÄNGA, v. a. 1. (föga brukl.) *Se Anbelänga.*

BELÄSTA, v. a. 1. 1) Lägga last, börda på. *B. sina skuldror med en tung börda. Hästen är bra b-d af sin tunga ryttare.* — *Syn.* *Se Lasta.* — 2) (fig.) Lägga last och tunga på, trycka, besvärå. *B. ett folk med pålagor. B. sitt samvete med brott. B. sitt minne med namn och årtal. B. någon med många uppdrag.* — Reflexivt säges: *B. sig med skuld, med göromåd, med brott, med blodskuld, med förbannelser, o. s. v.*

BELASTAD, a. p. 2. (fig.) Nedtryckt af en last, en börda, för mycket lastad, nedtygd. *B. med skulder, med göromåd. Ell. med synder b-t samvete.* — *Syn.* Öfverhopad, Besväråd, Tryckt, Plågad.

BELASTANDE, n. 4. Handlingen, då man belastar.

BELJE, v. a. 2. (böjes som *Le*) Gäckande icke åt någon. — *Syn.* *Se Begabba.*

BELÉDSAGA, v. a. 1. 1) Medfölja, i mening att dermed hedra, eller till skydd, betäckning, biträde. *B. någon hem. B. en vän på resan. B. bruden till kyrkan. Två fregatter b-de fartygen. Han inställde sig inför domstolen, b-d af sin advokat.* — *Syn.* Följa, Åtfölja, Medfölja, Ledsgå, Konvojera. — 2) (fig.) Hjälpa, skydda. *Gud b-g dig!* — 3) (i musik) Ackompanjera. *B. någon med violén. B. en stämman med flöjt.* — 4) (fig.) Låta åtföljas af. *B. sina föreställningar med hotelser. B. en text (upplysna den) med noter.*

BELÉDSAGANDE, n. 4. Handlingen, då man

beledsagar. — *Adj. p. 1.* (i musik) Ackompanjerande. *B. stämman.*

BELÉNDE, n. 4. Handlingen, då man beler. **BELÉFVA**, v. a. 2. (förädr.) Bestuta, berama. Förekommer endast i fråga om allmänna beslut på riksmöten, o. s. v.

BELÉFVAD, a. 2. 1) Som har lefnadsvett. *En b. man.* — *Syn.* *Se Ärtig.* — 2) Som utvisar, tillkännagifver lefnadsvett. *Han har ett ganska b-t skick, sätt, väsende, en b. ton.*

BELÉFVENHET, f. 3. Egenskapen att vara belevad. — *Syn.* *Se Ärtighet.*

BELÉMNIT, belämnit, m. 5. (geol.) Förstening af ett numera utdött skaldjur (Nautilus Belémnita).

BELG, m. 2. Ursprungligen: Skinn: 1) (i lägre samtalsspråket) Stor buk. Brukas i fråga om människor och djur; om insekter säges dock hellre: *Balg.* — *Syn.* *Se Mage.* — 2) (har i pl. älv. b-or) Verkytt, merendels af läder, hvarmedelst stark luftström frambringas, antingen för att göra eld starkare eller till annat ändamål. *B-arna i en smedja, i ett orgverk. Draga b-en. Trampa b-arna* (till ett orgverk). — *Syn.* Blåsbalg, Smedsbelg. [Balg.]

BELGÄ, v. n. o. **BELGÄ I SIG**, v. r. 1. (pop. o. fam.) Dricka glupskt. *Han b-r i sig öl hela dagen igenom.* — *Belgande*, n. 4.

BELGÄR, m. 5. (föga brukl.) Stordrickare. **BELGRÖST**, n. 5. Underlaget för den nedre fasta delen af en blåsbalg. Kallas äfv. *Belgot*, *Belgstol*.

BELGDRAGARE, m. 5. Person, som drager belgen i en klensmedja.

BELGFOT, m. 5. pl. — *fötter.* *Se Belgröst.*

BELGUFVUD, n. 4. pl. — *kufvuden.* Inhäligt, afspejadt trästycke i ändan af en blåsbalg, och hvari själfva blåsröret sitter.

BELGHUND, m. 2. Skällsord, ungefär af samma betydelse som *Grobian*, *Lymmel*.

Anm. I äldre tider hände ofta vid bergverken, att hufvar bortstulo lädrat från de då brukliga stora läderbelgarna, hvarföre hundar ställdes att vakta dem. Deraf ordets upprinnelse.

BELGHUS, n. 5. Vindlåda för orgelverk.

BELGKISTA, f. 1. Hela blåsbelgen med undantag af belghufvudet och blåsröret.

BELGKÅPA, f. 1. Den öfre plana ytan af en blåsbalg.

BELGLIST, c. 3. Trällist på insidan af lädrat på en blåsbalg.

BELGLÅDA, f. 1. *Se Väderlåda.*

BELGMÅKARE, m. 5. Handverklare, som förfärdigar blåsbelgar.

BELGMÅKARI, n. 3. En belgmakares handverk.

BELGPIPA, f. 1. Pipan, röret på en blåsbalg, hvarigenom luften utblåses.

BELGSTÄNG, f. 3. pl. — *stänger.* Stäng, hvarmed en blåsbalg drages.

BELGTRAMPARE, m. 5. *Se Orgeltrampare.*

BELGTÄTTA, f. 1. *Se Belgpipa.*

BELGVÄNTE, m. 2. pl. — *väntrar.* Vaante af groft, ludet skinn.

BELGVERK, n. 5. (i orgelverk) *Se Belghus.*

BELIAL, bé --, m. 2. sing. (bibl.) Helvetesfursten.

BELIALSBARN, n. 5. (bibl.) Ogudaktig människas.

BELJUGA, v. a. 3. (böjes som *Ljuga*) Ljuga på någon. — *Syn.* *Se Baktala.* — *Beljugande*, n. 4.

BELLADONNA, f. 1. Giftig apoteksväxt af Solan-familjen, med svarta, glänsande bär, och växande på södra Europas skogsberg. Atropa Belladonna.

BELLETRIST, --fist, m. 5. Vitterhetsidkare.

BELÖPP, n. 5. Den sammanlagda summa, hvartill något belöper sig. *B-et af dessa summor går till 200,000 Rdr. Räkningens b. stiger till 50 Rdr. Hela b-et af försäljningen går till . . . Diverse inventarier till ett b. af b-et af min lott, anpart, är . . . Mitt b. (min andel) utgör . . .* — *Syn.* *Se Summa.*

BELURA, v. a. 1. (föga brukl.) *Se Lura*, v. a.

BELUXA, v. a. 4. (fam.) Narra, bedraga. — Från det tyska *Beluchen*.

BELVEDERE, bällvedöre, n. 4. (italienska) Ställe med skön utsigt.

BELYSA, v. a. 2. 1) (egentl.) Sprida ljus öfver. *Solen b-yste trakten.* — 2) (fig.) Förklara, utreda. *B. en sak, ett ämne.* — 3) (mål.) På en taffla använda och utbreda ljuset, eller hvad man kallar dagrar. — *Belysande*, n. 4.

BELYSNING, f. 2. 1) Handlingen, då något belyses. — 2) Det ljus, som faller på ett föremål. — 3) (fig.) Upplysning, förklaring. *Denna b. var af vigt för frågens utredande.* — 4) (mål.) Sättet, hvarpå en målare belyst en taffla.

BELÄNA, v. a. 1. Uptaga penningar på fast egendom, äfven på jern och fabrikanter. *B. ett hus, en egendom. Mitt hus är b-d med 1000 Rdr.* — Ordet skrivtes äfven *Beläna*. — *Belänande*, n. 4.

BELÄNING, f. 2. 1) Handlingen, då man belänar. — 2) Å fastighet upptaget lån.

BELÄTEN, a. 4. neutr. — *et.* Nöjd. Brukas äfven om person. *B. med litet, med sin lott. Det är jag alldeles icke b. med. Jag är rätt b. med honom, med hans uppförande. Nu har han fått så mycket (stryk, banner o. s. v.), så han kan vara b. Väl, föga, illa, alldeles icke, bättre b. Väl b. säges äfv. om en person, som fått litet för mycket till bästa.* — *Syn.* *Se Nöjd.*

BELÄTENHET, f. 5. Egenskapen att vara beläten. *Det väckte allmän b. Hans b. med den nya betjenten är icke särdeles stor.* — *Syn.* Tillfredsställelse, Förnöjsamhet, Nöje, Trefnad.

BELÄGEN, a. 2. neutr. — *et.* Som har ett visst läge. Säges blott om hus, byar, städer, o. s. v., ställen, orter och vissa naturföremål, t. ex. berg. Åtföljes alltid af objekt med föregående preposition eller af ett adverb. *B. i Skåne, i stadens vestra kvarter, på ett berg, vid en sjö, emellan två floder, på långt afstånd, nära, innvid kyrkan, under vinden* (i lugn för blåst). *Väl, illa, vackert, fullt b.* — *Syn.* Liggande.

BELÄGENHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara der eller der, så eller så belägen. *Ställets b. är ganska vacker.* — *Syn.* Läge. — 2) (fig.) Ställning i livet. *Swär, kinkig, farlig b. Hans b. är icke den bästa.* — *Syn.* Ställning, Läge.

BELÄGG, n. 5. (sjöt.) Det, hvarmed något blifvit belagdt; äfv. sättet dorför.

BELÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) 1) Lägga något öfver, på (till skydd, förvaring, o. s. v.). *B. med bräder, med jern. B. en fänge med bojar.* — *Syn.* Betäcka, Beslä: Pällgga. — 2) (fig. i lagspråket) Pällgga, ädöma. *B. med afgifter, med böter, med quarstad. B. en brottsling, ett brott med straff. B. med karta, vidfoga stämplat papper till en skriftlig handling.* — 3) (gam.) Omgifva en fästning med små särskilda läger, som först lades långt ifrån på åtskilliga

kanter, och efterhand flyttades närmare, för att alldeles innesluta fästningen och afskära tillförsel. — *Syn.* *Bevärna, Beställa.* — 4) (sjöt.) Medelst två eller tre kryss-slag göra fast en balad tågända på en koffertknag, klamp eller ett kryssbult.

BELÄGGANDE, n. 4. o. **BELÄGGNING**, f. 2. Handlingen, då man belägger.

BELÄGRA, v. a. 1. (af *Läger*) 1) Med krigsfolk innesluta en fast ort (fästning, befästad stad), för att intaga densamma. — *Syn.* *Belägga, Bevärna, Beställa.* — 2) (fig.) Samlas, trängas omkring, omhulvå. *Se, hvilken skara b-r huset, för att få se den aftnede! B-d af sökande, af tiggare.*

BELÄGRAD, a. p. 2. Som är belägrad. *En b. stad.* — Substantivt: *De b-e.*

BELÄGRANDE, n. 4. *Se Belägring.* — *Adj. p. 1.* Som belägrar. *Den b. arméen.* — Substantivt: *De b.*

BELÄGRARE, m. 5. (mindre brukl.) En, som belägrar.

BELÄGRING, f. 2. Handlingen, då man belägrar. — *Ss. B-sarbete, -sarmé, -sbatteri, -schaubits, -slavett, -skanon, -skonst, -smaterial.*

BELÄGRINGS-ARTILLERI, n. 5. Groft artilleri, som begagnas att beskjuta städer och fästningar.

BELÄGRINGSTILLSTÄND, n. 5. De skärpta åtgärder, som vidtagas, när en stad eller fästning belägras af fienden eller hotas med belägring, eller då befolkningen i en stad visar sig orolig. *Förklara en stad i b.*

BELÄNA, v. a. 1. 1) *Se Beläna.* — 2) (om medeltidens förhållanden) Gifva i förläning, såsom lån. *B. med ett hertigdöme.* — *Belänande*, n. 4.

BELÄNING, f. 2. 1) Handlingen, då man belänar. — 2) På fastighet upptaget lån. — 3) Län, förläning.

BELÄSEN, a. 2. neutr. — *et.* Äfv. **BELÄST**, a. 1. Som läst mycket. — *Syn.* *Boksynt, Lärd.*

BELÄSENHET, f. 5. Egenskapen att vara beläsen. — *Syn.* *Boksyntet, Lärdom.*

BELÄST, se *Beläsen.*

BELÄTE, belä'te, n. 4. 1) Bildstod. — 2) (bibl.) Åbild. *Människan är skapad efter Guds b.* — 3) Bildstod, föreställande en afgud; äfv. (fig.) själfva afguden. — *Syn.* *Afgudabild; Åfgud.*

BELÄTEDYRKAN, f. sing. indef. Åfgudabilders tillbedjande.

BELÄTEDYRKARE, m. 5. En, som dyrkar beläten.

BELÄTESTORMARE, m. 5. *Se Bildstormare.*

BELÖNA, v. a. 1. o. 2. Såsom tecken till erkänsta, eller till utmärkelse, uppmuntran, gifva en person något för en bevisad tjänst, för en handling, ett arbete, hvarmedelst han utmärkt sig. Vanligen i god bemärkelse. *B. någon för dess gjorda tjänster. B. ens förtjenster. Han blef för denna bragd b-d med marsskalkstafven. Han har för visad flit och sticklighet blifvit b-d med ett stipendium. Akademien b-de honom för denna skrift med stora priset. Blifva väl, illa b-nt. B. godt med ondt, vara otacksam.* — *Syn.* *Vedergälla, Löna.*

BELÖNANDE, n. 4. Handlingen, då man belönar.

BELÖNARE, m. 5. -ARINER, f. 1. Person, som belönar.

BELÖNING, f. 2. 1) *Se Belönande.* — 2) Hvad som gifves eller blifvit gifvet, för att dermed belöna någon. *Gifva en något till b. Till*

b. för hans tjänster. Dygden är sin egen b.
— Syn. Yedergällning, Lön.

BELÖPA SIG, v. r. 2. Uppgå till ett visst antal, en viss summa, myckenhet. *De sjukas antal b-per sig till femtio. Hans inkomster b. sig till 1000 Rdr. Hela spannmålsförrådet b-per sig till 200 tunnor.* Brukas stundom neutralt, t. ex.: *Så mycket på mig b-per, som faller på min andel. Huru mycket b-per på hvar och en?* — Syn. Stiga till, gå upp till, Uppgå till, gå till.

BELÖPANDE, a. p. 4. *B. andel, andel, som på en person belöper.*

BEMALLA, v. a. 1. (skeppsh.) Tillhugga något efter mall; se d. o. — *Bemallning*, f. 2.

BEMÄNNA, v. a. 1. Förse (fartyg, båt) med tillräckligt manskap. *Han b-de sitt fartyg med tjugo man.* — *B. sig*, v. r. Taga mod till sig. *B. sig emot olyckan, emot odet. Jag måste b. mig, för att emotstå deras förföljelser.* — Syn. Repa sig, hämta mod, stärka sitt mod.

BEMÄNNANDE, n. 4. Handlingen, då man bemannar.

BEMÄNNAD, a. p. 2. Försedd med manskap. *Ett väl b-t fartyg. En väl b. båt.*

BEMÄNNING, f. 2. 1) Se *Bemannande*. — 2) Manskapet på ett fartyg, en båt.

BEMANTLA, v. a. 4. (Egentl.: Dölja under en mantel.) Genom svepskilt och förevändningar gifva ett falskt sken, bättre färg åt (en sak, ett förhållande, o. s. v.). *Sin ärelystnad visste han att b-a med förändrad för religionen.* — *Bemantlande*, n. 4.

BEMEDLA, v. a. 4. 1) Säsom medlare bitlägga. *B. en tvist, en tvist.* — Syn. Bilägga, Förlika. — 2) Säsom medlare avsluta, tillvägbringa. *B. en fred, ett fördrag, en förlikning, ett stillestånd, en sammankomst.*

BEMEDLAD, a. 2. Som äger medel (penningar, egendom). *Han är väl icke rik, men åtminstone b. Han är bergd, till och med b.* — Syn. Se *Rik*.

BEMEDLAN, f. sing. (föga brukl.) och **BEMEDLANDE**, n. 4. Se *Bemedling*. **BEMEDLARE**, m. 3. — *ÄRINNA*, f. 1. En, som bemedlar.

BEMEDLING, f. 2. 1) Handlingen, då man bemedlar. — 2) Sjelfva åtgärden, hvarigenom något bemedlas, betraktad i afseende på dess sätt, beskaffenhet och följder. *Den lyckliga b-en af en tvist*, o. s. v.

BEMEDLINGS-KOMMISSION, --- kammarschön, f. 3. Embetsmyndighet i Stockholm, som har sig anförtrödd styrelsen öfver staden militär- och båtsmans-kompanier.

BEMYNDIGA, v. a. 4. Gifva myndighet, fullmakt att göra, förrätta något. — Syn. Se *Befullmäktiga*. **BEMYNDIGANDE**, n. 4. 1) Handlingen, då man bemyndigar. — 2) Fullmakt.

BEMÄKTIGA SIG, v. r. 1. Underkasta sin makt, söta sig i besittning af. *B. sig en provins, en försättning, en stad, en egendom, ett arf. B. sig en person. B. sig regeringen, högsta makten, domsrätten.* — Syn. Taga, Intaga, Inkräkta, Lägga under sig, Tillkänna sig; Fånga, Gripa, Fastaga. [Bemäktiga.]

BEMÄKTIGANDE, n. 4. Handlingen, då man bemäktigar sig.

BEMÄLD, a. 2. o. **BEMÄLT**, a. 1. (efter det tyska *Bemeldet*) Omtalad, nämnd. Nyttjas både om person och sak, i lagstil och mera hysadt skriftsätt. — Syn. Omtalad, Önmäld, Berörd, Besagd, Sagd.

BEMÄNGA, v. a. 2. (föga brukl.) Mänga, blanda. — *B. sig*, v. r. (fam.) *B. sig med*, blanda sig uti, befatta sig med. Vanligtvis i dålig mening.

BEMÄRKA, v. a. 2. 1) Märka, varseblifva. *Akta dig att blifva b-rkt.* — 2) Fästa särskilt uppmärksamhet vid. *Konungen b-rkte honom bland alla de andra officerarne. Göra sig b-rkt.* — Syn. Anmärka, Utmärka. — 3) (mindre brukl.) Betyda, utmärka. *Hvad b-er detta ord?* — *Bemärkande*, n. 4. (för 1 o. 2).

BEMÄRKEELSE, f. 2. Betydelse. Brukas endast om ord. *I ordets egentliga, hela, strängaste b. Uti inskränkt, vidsträckt b. I god, elak b.* — Syn. Se *Betydelse*.

BEMÄSTRA SIG, v. r. 1. (i något lägre stil) Göra sig mästare af, bemäktiga sig. — Syn. Se *Taga*. — *Bemästrande*, n. 4.

BEMÖDA SIG, v. r. 1. Göra sig möda (för att vinna, ernå, uträtta något). *Mycket frifrigt b. sig om något. B. sig om ett godt uppförande. B. sig om att göra rätt för sig. Han b-de sig af alla krafter att göra det. B. sig för någon, arbeta, lägga sig ut, söka verka för någon. Hvad är det värdt att b. sig för en så lumpen vinning?* — Syn. Beflita sig, Vinnlägga sig, Anstränga sig, Lägga sig vinnu om; Bjuda till, Söka (att); Arbeta på.

BEMÖDANDE, n. 4. Handlingen, då man bemödar sig. *Använda allt sitt b. på att genomdrifva sina afsigter. Alla hans b-en voro utan framgång. Efter mycket b. lyckades han slutligen. Utan b., lätt.* — Syn. Beflittande, Ansträngning, Möda, Flit.

BEMÖTA, v. a. 2. (Egentl.: Komma till mötes: 1) Emottaga (någon besökande väl eller illa), uppföra sig emot. *B. väl, illa. Du har varit hos herr N.: hur blef du b-ott? B. sina tjenare illa. Hafva ett lätt, behagligt sätt att b. folk.* — Syn. Emottaga, Behandla, Handtera. — 2) Besvara. *B. ett inkast. B. något med föraktets tystnad.*

BEMÖTANDE, n. 4. 1) Sättet, huru man bemöter (hem. 4). *Godt, elakt b. Det b., hon rönte af honom, var högst blandervärdt.* — Syn. Uppförande emot, Förfarande. — 2) Handlingen, då man bemöter (hem. 2). *B-t af ett inkast.* — Syn. Besvarande, Vederläggande.

BEN, n. 5. 1) Det ämne, hvarutaf de hårdeste och fastaste delarne i en människo- eller djurkropp bestå, säsom ben- och armpipan, ryggraden, o. s. v. *Förvandla till b. Förvandlas, hårdna, blifva till b. Hårdnande, förvandling till b. Bildad af b.* — Syn. Benämne. — 2) Hvarje särskilt, större eller mindre del af benstommen i en människo- eller djurkropp (äfven efter livets upplöfande, och säsom ämne till förarbetning). *B-en i människans kropp äro ganska många: lärrippan, benpipan, öfre och nedre armpippan äro bland de största. Mergen i ett b. Taga b. ur kött eller fisk. På ett b. i halsen. Hvad mängd af b. i ett behus! Ett knifskärf af b. In på bara b-en, ända intill benen, (fig.) till det yttersta. Han är bara b. och skinn, ganska mager. Tränga genom-merg och b., ända till det innersta, alldeles genomtränga. Det går mig genom merg och b., det rör mig på det ömmaste.* — 3) a) (i allmänhet) Lem på en animalisk kropp, hvarmedelst den kan resa sig upp, stå och gå. *Människan har två b., djuren ifrån två till flera handrade. En hund, som springer på tre b. Denna häst har smärta b.*

— b) (särskilt på människor) Kroppslem, som sträcker sig uppifrån höften ned till foten. Vanligast menas dermed blott den delen deraf, som går ifrån knäet. *Se. så smala b. han har! Till midt på b-et (räknadt ifrån knäet). Sätta b-et för någon. Slänga med b-en. Bryta b-et af sig. Slå b-en undan en, besegra i brottning. Stå på b-en, hålla sig uppe. Bruka b-en, springa. Taga till b-en, springa bort, fly. (Fig. talesätt) Lägga b-en på ryggen, springa af alin krafter. Äter komma på b-en, åter komma upp ifrån en sjuksäng; (fig.) repa sig efter en olycka, efter förstörda afärer. Vara på b-en, vara återställd efter en sjukdom; (fig.) åter hafva repat sig efter en olycka. Vända b-en i vädret, falla omkull; (fig.) gå förlopad; älv. dö. (Fig.) Ställa en krigshär på b-en, upprätta en stånd. Hjälpa, sätta på b-en, förbättra ens tillstånd. Sälla b. under en, skrämna, upplifva, uppreta någon till skyndsamt. Binda skadan vid sitt eget b., sjelf ansvara för skadan. — 4) (fig.) Del af ett föremål, som liknar ett ben, t. ex. på en cirkel, ett häftryg, o. s. v. — Ss. *B-art, -bit*.*

BENA, v. a. 2. 1) Taga benen ur fisk. *B. fisk.* — 2) Dela håret på hufvudet så, att hälften ligger på hvar sin sida om en ifrån midten af pannan bakåt hjessan rakt gående rand, som visar bara skinn. *Fruentimmer b. i allmänhet sitt hår.*

BENA, f. 1. Den hvita randen på hufvudet, då håret blifvit benadt.

BENAKTIG, a. 2. Som till utseendet liknar ben. — Syn. Benattad.

BENAKTIGHET, f. 2. Egenskapen att vara benaktig.

BENANDE, n. 4. Handlingen, då man benar.

BENARBETE, n. 4. Arbeta, gjordt af ben.

BENARTAD, a. 2. Till ämne och beskaffenhet liknande ben. — Syn. Benaktig.

BENÄSKA, f. 1. sing. Aska efter förbrända ben.

BENBERGA, f. 1. Se *Benkena*.

BENBILDNING, f. 2. (vetensk.) Småningom fortgående verkning, hvarigenom benämne bildar sig i en animalisk kropp.

BENBINDEL, m. 2. pl. — *bindlar*. Bindel, som nyttjas vid benbrott.

BENBORR, m. 2. Borr, att borra ben med.

BENBRECCIER, benbräckslär, pl. (geol.) Konglomerater, sammansatta af djurben och brottstycken af bergarter, förenade genom röd, jernhaltig lera.

BENBROTT, n. 5. Kroppsskada, då ett ben blifvit brutet eller krossadt.

BENBROTTSSTEN, m. 2. Ett slags stenvandling af trädrötter.

BENBRYTARE, m. 3. Fågelart af Falksläktet. Falco ossifragus.

BENBRÖD, n. 3. Bröd, bakadt af sädesmjöl, blandadt med benmjöl.

BENBUK, m. 2. En fiskart. Gasterosteus Spinachia.

BENBYGGNAD, f. 5. Samteligen benen i en kropp, säsom de af naturen äro sammansatta.

BENBÖLD, m. 3. (ktr.) Böld, som har sitt säte på ytan af ett ben.

BENDJUR, n. 5. (nat. hist.) Djur, som består af ben, kött och blod. I plur.: benämning på djurrikets första hufvudafdelning.

BENEDIKTGRÄS, n. 5. **BENEDIKTROT**, f. 5. pl. — *rötter*. Se *Negtkerol*.

BENEDIKTINER, m. 5. eller

BENEDIKTINERMUNK, m. 2. Munk af Benediktinerorden. [--- diet ---]

BENEDIKTINERKLOSTER, n. 3. Kloster för munkar eller nunnor af Benediktinerorden.

BENEDIKTINERNUNNA, f. 4. Nunna af Benediktinerorden.

BENEDIKTINERORDEN, m. 2. pl. — *ordnar*. Munkorden, stiftad af St. Benedictus af Nursia, år 329.

BENEFIS-SPEKTAKEL, --- fi-s-spöktäckl, n. 3. pl. — *takter*. Representation, hvaraf inkomsten, efter afdrag af kostnaderna, tillfaller någon af teaterpersonalen. [Benefice-spec ---]

BENEVENTERA, v. a. 4. Välkomna.

BENFEL, m. 2. Fil, hvarmedelst kirurger och tandläkare affla, rena hvarjehandta sjuks ben i människokroppen.

BENFISK, m. 2. (nat. hist.) Fisk, hvars skellet består af ben eller fibröst brosk. I plur.: benämning på den ema Flocken af Fiskarna.

BENPLEN, m. 3. sing. Svår värk i benen.

BENFOGNING, f. 2. 1) Stället, der ett ben i en animalisk kropp är sammanfogadt med ett annat. — 2) Sättet, huru denna sammanfogning är inrättad och beskaffad.

BENFORMIG, a. 2. (anat.) Som till formen liknar ett ben. (hem. 2).

BENFRÄTNING, n. 3. sing. Se *Benfrätning*.

BENFRI, a. 2. Fri för ben (om kött och fisk).

BENFRÄTNING, f. 2. Sjukdom, då benen i en animalisk kropp frätas af rötta.

BENFULL, a. 2. 1) Full af ben (om kött och fisk). — 2) (mindre brukl.) Som har grofva, starka ben. *En b. kroppsbyggnad.*

BENGEL, se *Bängel*.

BENGELÖRT, f. 3. En mångårig, bladfull växt. Kallas äf. Bängel, Bängelört, Purgerkrydda.

Mercurialis perennis.

BENHÄRNESK, n. 3. Den del af en rustning, som betäcker benen (hem. 3).

BENHINNA, f. 1. Hinna, hvarmed benen utäppa, närmast benämnd, äro betäckta.

BENHUD, f. 2. (anat.) Hud, som betäcker benen (hem. 2) och genom sina rör tillför dem näring.

BENBUS, n. 3. Särskilt litet hus vid en kyrkogård, der beuen (hem. 2) efter döda människokroppar förvaras.

BENHÄRD, a. 2. Hård som ben, ganska hård.

BENHÖG, m. 2. Uppstaplad hög af ben (hem. 2).

BENHÖRSELGÅNG, m. 2. (anat.) Benämning på en viss del af örats inre byggnad.

BENICKEBAND, se *Binnickeband*.

BENICKEMASK, se *Binnickemask*.

BENIG, a. 2. 1) Af ben (hem. 1), benattad. — 2) Full af ben (hem. 2). *Mört är en b. fisk.* — 3) (fig.) Svår att fatta, utreda, förrätta, komma till rätta med. *EU, b-t ställe hos en författare. En b. författare. En b. fråga. Ett b-t ämne. Ett b-t görva, förslag. En b. sak, affär.* — Syn. Se *Seår*.

BENIGHET, f. 5. Egenskapen att vara benig (i hem. 2 o. 3).

BENING, f. 2. Handlingen, då man benar (hem. 1).

BENKAFLE, m. 2. pl. — *kaflar*. Tjockaste delen af vaden på ett ben (hem. 3 b.).

BENKLÄDER, m. 3. pl. Ett mera städt uttryck för ordet *Byxor*.

BENKNAPP, m. 2. Knapp, förärdigad af ben (hem. 2).